



cejfe

Àmbit d'Execució Penal

Violència intrainstitucional a les presons de Catalunya

Ajut a la investigació 2023

Autors

David Férez-Mangas i Antonio Andrés-Pueyo

Any 2024



Generalitat de Catalunya
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

Violència intrainstitucional a les presons de Catalunya

David Férez-Mangas

Antonio Andrés-Pueyo

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta investigació respectant el text original dels autors, que són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la investigació són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avís legal



Aquesta obra està subjecta a una [licència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) (CC BY-NC-ND 4.0) de Creative Commons.

Així doncs, es permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública del material, sempre que se'n citi l'autoria i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (Departament de Justícia), i no se'n faci un ús comercial ni es transformi per generar una obra derivada.

Índex

1. Introducció	1
2. Objectius	4
2.1. Objectiu general	4
2.2. Objectius específics	4
3. Marc teòric	5
3.1. La violència a les presons	5
3.2. Explicacions i evidències de la violència a la presó	8
3.3. Instruments de valoració del risc de violència	17
3.4. Què funciona amb la violència carcerària?	21
4. Metodologia	26
4.1. Participants	26
4.2. Instruments	26
4.2.1. Protocol multi-escala de valoració del risc RisCanvi Complet	27
4.2.2. Tipus d'incidents	31
4.2.3. Variable criteri o dependent «violència intrainstitucional» Incidents	32
4.3. Disseny i procediment	32
4.4. Anàlisi de dades	33
4.5. Termes epidemiològics de la predicció en aquesta recerca	34
5. Resultats	37
5.1. Anàlisi descriptiu dels tipus d'incidents	37
5.2. Categorització i classificació dels tipus d'incidents	46
5.2.1. Distribució dels incidents segons la seva naturalesa	47
5.2.2. Anàlisi de la violència intrainstitucional i antinormativa entre els anys 2017 i 2022	53

5.2.3. Evolució de les taxes de violència intrainstitucional i d'incidents antinormatius	59
5.3. Anàlisi descriptiva dels interns que han comès incidents segons la tipologia	64
5.4. Interns que presenten violència intrainstitucional.....	68
5.5. Interns que presenten conductes antinormatives.....	74
5.6. Estudi cas-control relatiu a la violència intrainstitucional	81
5.6.1. Descriptius de la mostra	81
5.6.2. Els tipus d'incidents de violència intrainstitucional «grup violent»	84
5.6.3. Comprovació de l'efectivitat de l'escala de violència intrainstitucional... ..	85
5.6.4. Anàlisi dels factors de risc que componen el protocol RisCanvi-C	98
5.6.5. Model de regressió logística exploratori per a la predicció de la violència intrainstitucional	107
6. Conclusions i discussió	111
7. Propostes.....	119
8. Referències bibliogràfiques.....	121
9. Annexos	132
9.1. Annex A: Descriptius dels incidents ocorreguts entre 2017 al 2022 segons el gènere, l'edat, la situació processal i la nacionalitat de les persones internes	132
9.2. Annex B: Taxes d'incidents de violència intrainstitucional i antinormatius o de mala conducta per cada 100 persones internes per centres penitenciaris	137
9.3. Annex C: Estudi retrospectiu cas-control.....	139

1. Introducció

La violència en les presons i la mala conducta institucional no violenta són un problema, en major o menor grau, que han d'afrontar i gestionar les institucions penitenciàries. De fet, la violència forma part de la vida penitenciària, atès que moltes de les persones amb tendències antisocials i problemes de salut mental es troben confinades i compartint un mateix espai reduït (Toch, 1985; Wolff et al., 2007). No obstant això, no totes les presons d'un mateix sistema penitenciari presenten taxes similars de violència carcerària similar, les taxes poden fluctuar depenent de l'establiment penitenciari per diferents motius (Brabyn et al., 2023; Steiner i Wooldredge, 2020).

Els estudis d'autoinformes suggereixen que aproximadament una tercera part de les persones recluses recorren a conductes de violència interpersonal a la presó (agressions entre interns o internes, i agressions a personal funcionari, entre altres conductes) (Bottoms, 1999; Butler, McNamee, i Kelly, 2022; Mears, Stewart, Siennick, i Simons, 2013). De fet, Modving (2014) en el llibre *Prison and Health* publicat per l'Organització Mundial de la Salut, indica que al voltant del 25% de les persones internes a presons europees són víctimes de violència cada any. Així doncs, a les presons catalanes entre el 2013 i el 2016 al voltant del 24% dels incidents ocorreguts durant aquest període, segons els registres oficials, es corresponen amb conducta d'agressions entre interns o internes (agressions lleus i greus) (Andrés-Pueyo et al., 2018).

Per tant, els comportaments violents a la presó poden plantejar un problema de seguretat, tant per a les persones que s'hi troben privades de llibertat com per a funcionaris i funcionàries (Férez-Mangas, 2010). El fet de situar una població d'individus condemnats per un delicte o pendents de sentència ferma en un mateix temps i espai tancat sota la supervisió del personal penitenciari influeix en la convergència de persones vulnerables a la victimització i persones amb risc alt de cometre violència dins de l'entorn carcerari si conflueix l'oportunitat, que moltes vegades és facilitada per les rutines (Edgar, O'Donell, i Martin, 2003; Steiner i Wooldredge, 2020; Wooldredge i Steiner, 2014).

Per aquest motiu, analitzar i conèixer exactament la dimensió del problema és el primer pas per a establir millores encaminades a la prevenció i reducció de les conductes violentes a la presó.

Tot això porta a la necessitat de comptar amb dades i informació fiable que permetin conèixer la realitat dels incidents que ocorren dins dels centres penitenciaris (Escobar, 2019). A més, aquest esforç d'anàlisi i de recollida d'informació és important per a la seguretat del personal penitenciari i les persones encarregades de gestionar i implementar les estratègies d'intervenció enfocades a la prevenció de la violència en les presons (Cihan, Davidson, i Sorensen, 2017a; Pont et al., 2015).

L'acadèmia ha estudiat àmpliament les causes de la violència en el medi penitenciari durant més de mig segle des de les perspectives de la privació, importació i control administratiu i/o gestió —aquestes perspectives es comentaran més endavant i de forma àmplia— (Bottoms, 1999; Colvin, 2007; Cunningham i Sorensen, 2006a; Day et al., 2015; Dilulio, 1987; Huebner, 2003; Irwin i Cressey, 1962; Sykes, 1958; Woo et al., 2020). No obstant això, existeixen poques investigacions realitzades i publicades a Espanya (Arbach-Lucioni i Martínez, 2013) o als països de parla hispana.

Per a la gestió de la violència intrainstitucional, agressions entre persones internes i agressions cap a funcionariat, entre d'altres conductes, la identificació prèvia dels subjectes susceptibles de cometre aquests tipus d'incidents és una estratègia molt útil relacionada amb la prevenció secundària. De fet, aquesta identificació d'individus d'alt risc de cometre violència permetria a l'equip tècnic treballar prèviament la prevenció terciària en l'àmbit penitenciari amb programes específics de tractament, prioritzant aquesta població penitenciària d'alt risc.

En aquest sentit, els protocols de valoració del risc de quarta generació, en aquest cas el RisCanvi (Andrés-Pueyo et al., 2010) utilitzat al sistema penitenciari català, són instruments que ajuden a la identificació dels individus d'alt risc i a la prevenció de la conducta violenta a la presó identificant aquelles necessitats prioritàries d'intervenció conforme als factors de risc que presenta

la població penitenciària sobre la base de les perspectives de la importació i privació.

En síntesi, aquesta recerca pretén avançar en la comprensió, coneixement i prevenció de la violència intrainstitucional dins els establiments penitenciaris. Així doncs, conèixer les xifres i els tipus d'incidents, especialment els d'índole violenta, amb dades confiables permet analitzar la realitat del sistema penitenciari català. A més, l'anàlisi de la validesa i confiabilitat de l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi Complet pot aportar informació molt rellevant sobre la capacitat i eficàcia predictiva d'aquesta escala amb l'actual algoritme. Finalment, conèixer el factors de risc associats a la violència intrainstitucional d'aquest protocol pot ajudar en la intervenció i gestió penitenciària.

2. Objectius

2.1. Objectiu general

L'objectiu general pretès amb aquest estudi és conèixer i analitzar els incidents (violents i no violents o de caràcter més normatiu) per part de les persones privades de llibertat ocorreguts durant el període comprès entre els anys 2017 al 2022 en els centres penitenciaris de Catalunya, segons els registres oficials. També es pretén fer un estudi cas-control amb una mostra de la població penitenciària que ha comès conductes de violència intrainstitucional i una altra amb subjectes que no han comès aquest tipus de conducta amb la finalitat d'analitzar la relació existent entre els 43 factors de risc que configuren el protocol RisCanvi-C i aquest tipus de conducta. Finalment, es pretén analitzar la capacitat i eficàcia predictiva de l'escala de violència intrainstitucional mitjançant l'anàlisi dels nivells de risc mostrats per les avaluacions individuals.

2.2. Objectius específics

Per tant, s'estableixen els següents objectius específics:

1. Analitzar de forma descriptiva els incidents ocorreguts durant el període 2017-2022.
2. Conèixer les xifres de violència intrainstitucional i d'incidents de caràcter no violent (antinormatiu) a les presons catalanes durant el període comprès entre els anys 2017 i 2022.
3. Determinar quins factors de risc del RisCanvi Complet es troben associats a la violència intrainstitucional.
4. Conèixer la capacitat predictiva de l'escala de violència intrainstitucional del protocol RisCanvi-C a partir del nivell de risc de les valoracions individuals.
5. Realitzar un model exploratori de regressió logística actuant com a predictors factors de risc associats amb la violència intrainstitucional identificats en aquest estudi.

3. Marc teòric

3.1. La violència a les presons

La violència en l'àmbit penitenciari es pot agrupar en diferents tipus. Les investigacions i estudis internacionals consideren, bàsicament, l'existència dels següents tipus de violència: la intrapersonal en referència a les autolesions i als intents de suïcidi, la col·lectiva com són els disturbis i les protestes, i la interpersonal en relació a la perpetrada per un intern o interna i experimentada per un intern/a i/o personal penitenciari (Butler et al., 2022; Steiner i Wooldredge, 2020). Així mateix, la literatura sobre la victimització penitenciària mesura la violència interpersonal entesa com el resultat que un individu agressor danyi a una altra persona, que resulta ser la víctima, de manera física, sexual, psicològica o emocional (Wolff et al., 2008). Per tant, la violència interpersonal pot considerar-se un comportament dut a terme per una persona reclusa amb la intenció de causar un dany ja sigui físic, sexual o psicològic a una altra persona interna o al personal de la presó (Braga et al., 2019; Wolff et al., 2008).

També considerem que existeixen altres tipus de conductes que no es poden considerar violentes, però que es cometen en els centres penitenciaris i que estan més relacionades amb la infracció de les normes que imperen en les presons. Aquestes conductes, es caracteritzen pel seu caràcter antinormatiu o de mala conducta de tipus institucional (per exemple: possessió de substàncies tòxiques, objectes prohibits, diners, etc.). No obstant això, aquest tipus de conductes no permeses poden indirectament ser precursors de conflictes generant fonts de tensió i fricció entre persones privades de llibertat que, en molts casos presenten una tendència antisocial que pot manifestar-se en conductes de violència interpersonal.

En referència als índexs de conductes de violència interpersonal a la presó, en concret les agressions entre persones internes i agressions al personal de les instal·lacions, els estudis d'autoinformes suggereixen que, aproximadament, una tercera part de les persones recluses en centres penitenciaris recorren a conductes d'aquest tipus (Bottoms, 1999; Butler et al., 2022; Mears et al.,

2013). Així mateix, Modvig (2014) en el llibre *Prison and Health* publicat per l'Organització Mundial de la Salut i editat per Enggist, Møller, Galea i Udesen (2014), a partir de la revisió bibliogràfica que va realitzar, indica que al voltant del 25% de la població penitenciària en presons europees és víctima de violència cada any, mentre que entre un 4 i un 5% experimenta violència sexual (Modvig, 2014).

A Alemanya, un estudi amb una mostra final de 6.384 persones recluses en el sistema penitenciari procedents de diversos centres (4.985 homes, 461 dones i 938 joves) va mostrar resultats molt similars; el 25,7% van informar haver estat víctimes de violència física, el 4,5% reportava victimització sexual i un 37,8% declarava haver patit violència verbal (Bieneck i Pfeiffer, 2012).

No obstant això, una investigació més actual i força interessant realitzada amb una mostra de reclusos barons procedents d'una presó de Portugal, les estimacions amb xifres oficials va mostrar que el 3,2% dels reclusos havien sofert algun tipus de violència perpetrada per un altre intern en els últims 12 mesos. Però el més interessant és que la meitat dels reclusos va acceptar participar en una enquesta autoinformada sobre les seves experiències de victimització en els últims 12 mesos; el 78,5% dels interns va revelar que havien estat victimitzats (Braga et al., 2019). Aquesta doble comparativa, registres penitenciaris (dades oficials) i les dades recollides mitjançant autoinforme, mostren clarament l'existència d'una gran xifra negra relativa a la violència interpersonal a la presó, aspecte que també destaquen els autors de l'estudi.

Caravaca i Wolff (2016) en el seu estudi amb una mostra de 2.484 homes i 225 dones procedents de vuit presons espanyoles, les dades obtingudes mitjançant la tècnica d'autoinforme, va reportar un percentatge de victimització física i sexual entre subjectes amb malaltia mental del 27,5% en els últims sis mesos i de 10,5% entre els que no presentaven cap malaltia mental. Segons aquesta investigació, la presència de malalties mentals incrementa el risc de victimització en la presó (Caravaca i Wolff, 2016). De fet, Wolff, Blitz i Shi (2007) amb una mostra total de 7.528 individus procedents de diversos centres

penitenciaris d'Estats Units, suggereixen una major probabilitat de victimització sexual en les persones amb trastorn mental (Wolff et al., 2007).

Respecte a les presons catalanes, un estudi amb dades obtingues dels registres oficials sobre els incidents ocorreguts entre els anys 2013 i 2016 va mostrar que el 24% del total d'incidents en aquest període es corresponien amb agressions lleus i greus entre persones internes, mentre que un 1,1% del incidents ocorreguts van ser agressions greus, lleus i temptatives d'agressió al personal de presons. El 74,9% restant dels incidents van estar relacionats amb alteracions d'ordre, intervenció de diners, objectes prohibits, autolesions, intents de suïcidi, etc. (Andrés-Pueyo et al., 2018).

Wolff i Shi (2009) van oferir una anàlisi molt interessant i detallada de la victimització física autoinformada entre 7.528 individus procedents de dotze presons dels Estats Units. El 21,5% d'aquesta mostra van informar haver estat colpejats o atacats físicament per una altra persona interna en els últims sis mesos. En quant a la taxa de prevalença de victimització sexual, el 8,5% dels individus van informar haver estat agredits sexualment per un altre intern o interna en els últims sis mesos (Wolff i Shi, 2009). Però Wooldredge i Steiner (2013) a partir de dades de registres oficials i enquestes per a la població penitenciària, amb una mostra de 5.640 subjectes procedents de 43 presons d'Ohio i Kentucky als Estats Units van informar que un 7% de la mostra havia estat víctima d'agressions l'últim any. A més, segons reporta el seu estudi, el 5% de les persones recluses van participar en agressions físiques en l'últim any, encara que aquest percentatge va oscil·lar entre el 1 i el 18% depenent del centre penitenciari (Wooldredge i Steiner, 2013).

Pel que fa a Llatinoamèrica, l'informe d'una enquesta realitzada entre 2012 i 2013 que engloba a diversos països, descriu les taxes de victimització física dins la presó. Per exemple, a Xile del 25,6% de les persones que van informar haver estat glopejades dins presó, només el 32,2% van ser agredides per un altre intern o interna. Així mateix, a Argentina del 21,2% que va informar de victimització física, en el 31,2% dels casos el victimari va ser una altra persona reclusa (Sánchez i Piñol, 2015).

La grandària dels centres penitenciaris és un altre factor considerat per la bibliografia científica; els establiments petits presenten taxes més altes de violència física entre les persones que s'hi troben internes, mentre que els grans i mitjans solen presentar índex molt més alts de violència entre el personal i els reclusos o recluses (Modvig, 2014; Wolff, Shi, i Blitz, 2008).

En resum, és important destacar que les taxes sobre violència interpersonal dels estudis internacionals provenen d'enquestes autoinformades i de registres oficials. Aquestes dues metodologies aporten una visió complementària i més completa de la realitat envers la violència en els centres penitenciaris. Però una conclusió que es pot treure amb l'exposició de diferents estudis amb taxes de diversos països és que les xifres varien en el mateix país depenent del centre penitenciar. Per tant, això suggereix que els factors situacionals i de gestió/administració dels centres són elements importants que poden incidir en les taxes de violència entre els diferents centres, sense deixar de costat altres tipus de factors igualment d'importants. Per consegüent, els programes d'intervenció i gestió de la violència no només han de centrar-se en l'intern o interna, sinó també en l'ecosistema que l'envolta.

3.2. Explicacions i evidències de la violència a la presó

En l'explicació de la violència en l'àmbit penitenciar s'han generat molts estudis respecte a les causes i correlats de la violència a la presó (p. ex., (Bottoms, 1999; Clemmer, 1958; Cunningham i Sorensen, 2006a; Huebner, 2003; Sykes, 1958). Tradicionalment, la tasca d'investigació s'ha centrat en tres tipus de perspectives diferents: la teoria de la deprivació, la teoria de la importació i, més recentment la perspectiva enfocada a la gestió en presó o control administratiu.

La teoria de la deprivació bàsicament va sorgir en la dècada dels anys 50 del segle passat. Aquesta teoria suggereix que les conductes i comportaments de les persones privades de llibertat són una resposta als «dolors» sobre l'empresonament infligits o derivats per l'ambient penitenciar. Per tant, les respostes es materialitzen en manifestacions d'adaptació amb l'objectiu de fer

front a les privacions infligides pel sistema i l'entorn penitenciari amb la intenció d'adaptar-se a la cultura carcerària (Clemmer, 1958; Sykes, 1958). De fet, aquest model proposa que la vida a la presó és estigmatitzant i degradant. Això comporta manifestacions de comportaments violents mitjançant eleccions personals que facilitin la satisfacció personal envers l'adaptació del subjecte atenent a l'ambient i el control penitenciaris (Goodstein et al., 1984; Lahm, 2008; Steiner i Wooldredge, 2020).

Per conseqüent, les característiques ambientals que envolten el centre penitenciari, segons aquesta perspectiva, són un element molt important vinculat amb els comportaments violents. Així mateix, amb la intenció d'entendre la violència de la població penitenciària en els establiments on es troben, les investigacions sota el paraigua d'aquesta perspectiva han vinculat i analitzat els nivells de seguretat de la presó, la grandària dels centres (sobreocupació), la ràtio/quantitat de personal penitenciari, l'ús de la segregació i nivells de seguretat, entre altres factors (Cao et al., 1997; Lahm, 2008; Steiner i Wooldredge, 2008; Sykes, 1958; Useem i Piehl, 2006).

La teoria de la importació està relacionada amb les característiques individuals, creences i actituds dels individus prèvies a l'ingrés a la presó. Les experiències prèvies, els valors subculturals i les motivacions abans de l'ingrés es relacionen segons aquesta perspectiva amb l'ús de la violència i la mala conducta institucional per part dels interns o internes (Giallombardo, 1966; Goetting i Howsen, 1986; Irwin i Cressey, 1962). En aquest sentit, Lahm (2008) narra que les persones recluses porten amb sí mateixes un passat violent i aquestes experiències els faciliten la vida conforme a la cultura carcerària.

L'acadèmia, conforme a la teoria de la importació i la violència dins la presó, ha investigat factors relacionats amb les característiques individuals de la persona reclusa, com l'edat, el nivell educatiu, la història de violència prèvia i els antecedents previs, entre d'altres (Cunningham et al., 2008; DeLisi et al., 2004; Goetting i Howsen, 1986; Irwin i Cressey, 1962; Mears et al., 2013).

La tercera teoria o perspectiva està relacionada amb la gestió o el control administratiu. Aquesta perspectiva suggereix que la diferent violència entre

diferents centres està relacionada amb els diferents estils o formes de gestió (Dilulio, 1987; Steiner i Wooldredge, 2020; Useem i Reisig, 1999). Per tant, això significa que el nivell de violència imperant en cada centre penitenciari es troba influenciat pel tipus de gestió (Steiner i Wooldredge, 2020).

Useem i Reisig (1999) suggereixen la possibilitat de que la teoria del control administratiu i la teoria de l'equilibri dels reclusos i recluses siguin enfocaments complementaris. Segons aquests acadèmics, la teoria de l'equilibri dels individus privats de llibertat postula que els desordres dins la presó són perpetrats quan el personal penitenciari s'excedeix en reafirmar la seva autoritat. En canvi, la teoria del control administratiu proposa que la violència col·lectiva és producte d'una gestió ineficient (Useem i Reisig, 1999). En la nostra opinió, aquests dos postulats es troben íntimament relacionats perquè les accions del personal penitenciari o de vigilància es poden considerar com un element de gestió. Això ens porta a considerar que les accions de pressió, reafirmació o de qualsevol altre tipus, realitzades pel personal penitenciari i que trenquin l'equilibri depenen directament de la gestió administrativa del centre. Per tant, el personal dels centres és responsable de transmetre la política penitenciària a les persones internes (Steiner i Wooldredge, 2018). Per això, cal considerar que el tipus de control exercit s'enquadra dins d'aquesta tercera teoria o perspectiva. No obstant això, Steiner i Wooldredge (2018) adverteixen de l'existència de pocs estudis sobre l'impacte que té el personal penitenciari en el comportament de les persones recluses i en la percepció que aquestes tenen sobre la legitimitat del personal.

En aquesta perspectiva, també s'engloben les característiques ambientals i factors estructurals de les presons, així com les pràctiques i/o sistemes de gestió. Per tant, aquests factors estan relacionats amb una mala conducta institucional i amb el nivell de violència a la presó. L'acadèmia ha investigat els tipus de supervisió, el disseny arquitectònic, les visites i l'equilibri de control, entre d'altres factors (Colvin, 2007; Hancock i Jewkes, 2011; Huebner, 2003; Morin, 2016; Pierce et al., 2018).

Després d'aquesta explicació introductòria sobre les diferents perspectives tradicionals relatives a la violència i violació de les normes per part de les

persones internes en el medi penitenciari, un aprofundiment dels correlats i factors predictors conforme a les evidències científiques ens porta a detallar variables relacionades amb les perspectives de la importació, privació i gestió o control administratiu. Encara que aquesta recerca només se centra en les variables relatives a la importació, considerem que és necessari divulgar el coneixement científic relatiu a les tres perspectives. Així doncs, algunes de les evidències més rellevants per a la prevenció de la violència als establiments penitenciaris i com a complement de les comentades anteriorment s'assenyalen a continuació.

Les investigacions mostren que la població més jove presenta una major probabilitat en participar i manifestar actes de violència en el medi penitenciari (Day et al., 2015; Ellis et al., 1974; Flanagan, 1983; Lahm, 2008; Rocheleau, 2013; Woo et al., 2020). En aquesta mateixa línia, altres estudis reporten una associació entre l'edat i el comportament inadaptat relatiu a la mala conducta institucional; les persones de major edat registren menys infraccions disciplinàries (Arbach-Lucioni et al., 2012; Cunningham et al., 2008; Cunningham i Sorensen, 2006a).

Així mateix, la història d'empresonaments previs es relaciona amb la mala conducta a la presó (Cunningham i Sorensen, 2007; Drury i Delisi, 2010). La revisió bibliogràfica realitzada per Lahm (2008) constata que els reclusos i recluses amb antecedents de violència prèvia que van complir condemna per un delictes violent presenten una taxa superior d'infraccions i comportament violent durant el seu encarcerament.

Les investigacions existents, també associen el gènere amb la violència en presó. Els interns homes cometem més conductes violentes i de més gravetat que les recluses (Celinska i Sung, 2014; Harer i Langan, 2001).

L'abús problemàtic d'alcohol i drogues i els problemes de salut mental es relacionen amb conductes de violència interpersonal (Andrés-Pueyo et al., 2018; Arbach-Lucioni et al., 2012; Butler et al., 2022; Férez-Mangas, 2010; Friedmann et al., 2008; James i Glaze, 2006; Woo et al., 2020).

Respecte a la pertinença bandes o l'afiliació a una banda abans de l'ingrés a la presó, aquests factors s'associen a una major probabilitat de comportament violent o mala conducta institucional (Cunningham i Sorensen, 2007; DeLisi et al., 2004; Griffin i Hepburn, 2006; Kuanliang et al., 2008).

Sobre la durada de les penes efectives (compliment de sentències), diversos estudis mostren que les persones internes amb condemnes més llargues presenten taxes més baixes d'infraccions disciplinàries així com conductes violentes a la presó. Així mateix, els individus amb condemnes més llargues superiors als cinc anys semblen adaptar-se millor a la seva situació i mostren un comportament menys violent (Cunningham i Sorensen, 2007; Flanagan, 1980; Jiang i Fisher-Giorlando, 2002). A més, un interessant estudi dut a terme per Griffin i Hepburn (2006) suggereix que la participació dels reclusos i recluses en conductes violentes succeeixen amb major intensitat durant els primers mesos o anys de presó.

Pel que fa a les visites, especialment les conjugals i les familiars, algunes investigacions suggereixen que poden fer disminuir les infraccions relacionades amb la mala conducta institucional, però els seus efectes són més rellevants abans de les visites, atès que després disminueix el seu efecte (Siennick, Mears, i Bales, 2013). No obstant això, segons Ellis, Grasmick i Bernard (1974), entre d'altres, les visites estan relacionades amb les transgressions agressives en el medi penitenciari (Ellis et al., 1974).

D'altra banda, els i les professionals també han suggerit altres tipus de factors associats directament amb les teories de la deprivació i de la gestió o control administratiu que aporten un gran coneixement relacionat amb la comprensió dels motius del comportament violent i la mala conducta a la presó per part d'algunes persones privades de llibertat.

En aquest sentit, les característiques ambientals que s'han associat amb la violència o amb la mala conducta institucional dels interns o internes es troben relacionades amb l'alta proporció de joves menors de 25 anys en els establiments penitenciaris, a les grans poblacions en un mateix centre i als

disenys arquitectònics lineals¹, entre altres (Steiner et al., 2014; Steiner i Wooldredge, 2020). Així mateix, Morris i Worrall (2014) van evaluar la tensió ambiental utilitzant una mesura latent de privació carcerària com a indicador. Els resultats de la seva investigació van suggerir que la tensió carcerària s'associava amb la mala conducta a la presó. A més, van indicar que la probabilitat de mala conducta institucional era major en unitats caracteritzades per alts nivells de tensió ambiental.

De fet, els dissenys arquitectònics de tercera generació o de supervisió directa² són els que permeten una major interacció dels subjectes reclusos, però a la vegada presenten una reducció significativa de les agressions i altres incidents greus (suïcidis i desordres), segons diversos estudis (Parrish, 2000; Wener, 2006; Yocum, et al., 2006). Així mateix, no s'ha estudiat molt l'efecte de la densitat espacial ni social en les instal·lacions de supervisió directe, però els resultats d'un estudi amb una mostra de 150 presons dels Estats Units de supervisió directa, suggereix que la densitat en relació a les condicions de sobreocupació no és predictora de la violència en aquest tipus d'institucions (Tartaro i Levy, 2007).

Però els nivells alts de sobreocupació (variable estructural) correlacionen amb nivells més alts de mala conducta institucional (Gaes i McGuire, 1985). Més concretament, la interacció entre edat i sobreocupació suggereix una relació amb la mala conducta a la presó. Les condicions de sobreocupació afecta més a joves, grup d'edat fins als 25 anys, incrementant la probabilitat de mala conducta institucional en aquest grup en presons abarrotades que en altres grups d'edat (Franklin et al., 2006; Wooldredge et al., 2001).

¹ Els dissenys lineals tradicionals es corresponen amb les presons de primera generació (o de nova generació) caracteritzats pel seu disseny de llargues files de cel·les reixades amb un corredor o passarel·la entre elles. Aquestes instal·lacions es van construir durant els segles XIX i XX (Parrish, 2000).

² Els dissenys denominats de tercera generació o supervisió directa es caracteritzen perquè els oficials o personal penitenciari interactuen amb els interns o internes en les unitats d'habitatge sense cap tipus d'element de seguretat (vidres o barreres). Aquest disseny permet un major nivell de moviments en les activitats diàries de les persones privades de llibertat i un menor estrès (Morin, 2016; Parrish, 2000).

En canvi, els dissenys de segona generació, o també anomenat dissenys de vigilància remota³, presenten una major taxa d'incidents violents i de mala conducta institucional. Segons Parrish (2000), l'inconvenient principal d'aquest tipus d'instal·lacions de segona generació als Estats Units és l'existència d'un control excessiu per part de les persones internes que solen administrar les àrees d'habitatges de la presó, mentre que el personal penitenciari només els passadissos i les sales de control.

Respecte a la supervisió directa i remota, el personal penitenciari reporta nivells més elevats de control percebut, així com menys hostilitat i ira per part de la població reclusa en les institucions de supervisió directa. La investigació subratlla que el nivell d'estrès, tant del funcionariat penitenciari com de la població interna és menor en les institucions de supervisió directa (Yocum et al., 2006).

Així mateix, Morin (2016) parla d'un concepte molt interessant denominat *seguretat dinàmica* introduït per Ian Dunbar. Aquest concepte fa referència a la interacció del personal penitenciari en el model de supervisió directa amb les persones recluses on el personal es barreja amb les persones internes en les diferents zones, escoltant-les, parlant-les, etc. amb la finalitat d'estar alerta sobre la possibilitat d'incidents com a mesura preventiva. També, aquesta mateixa investigadora, Karen Morin, ens avisa del desavantatge que sol acompanyar a les presons de supervisió directa, les quals són propenses a la sobreocupació segons estudis realitzats als Estats Units (Morin, 2016).

Els factors situacionals es vinculen a preguntes com ara "On ha ocorregut l'incident?", "Quan ha ocorregut?" i "Qui hi està implicat?" (Steinke, 1991, p. 124). Per tant, les variables situacionals ajuden a predir la probabilitat de violència carcerària conjuntament amb les variables de personalitat i antecedents (edat, sexe, condemnes prèvies d'una persona interna durant el seu encarcerament, etc.), en referència al model d'importació (Steiner i

³ Els dissenys arquitectònics i de control de segona generació o de vigilància remota, es van començar a utilitzar en les institucions penitenciàries en la dècada del anys 60 del passat segle. La característica principal de la vigilància remota es centra en que el personal penitenciari de vigilància es troba en una sala de control on pot divisar la major part de les estàncies des d'un únic punt. Per tant, la interacció amb les persones recluses és molt baixa (Morin, 2016; Parrish, 2000; Wener, 2006).

Wooldredge, 2020; Steinke, 1991). Per això, les tres perspectives són complementàries i necessàries per a prevenir la violència en les institucions penitenciàries (Steiner i Wooldredge, 2020).

Les condicions carceràries, en referència directa a la teoria general de la tensió i a la perspectiva de la privació, generen fonts de tensió traduint-se en comportaments inadaptats, violents o de mala conducta. Les fonts de tensió desencadenen emocions negatives i, segons les característiques individuals de les persones recluses, la gestió de les emocions i les estratègies d'afrontament que difereixen, propicien en menor o major mesura les conductes inadaptades (Agnew, 2001; Blevins et al., 2010; Wooldredge, 2020).

Així mateix, el control coercitiu excessiu contribueix a la generació de frustració, atès que limita l'assoliment de les necessitats personals, afavorint l'augment de les agressions (Huebner, 2003). Per tant, l'equilibri entre els controls coercitius i remuneratius —entès com a incentius utilitzats per a generar compromisos mitjançant regles i metes— en les presons genera menys probabilitat d'una alta taxa d'agressions i de mala conducta institucional en comparació als centres que utilitzen només un control coercitiu (Huebner, 2003; Reisig, 1998). De fet, la gestió basada en el control coercitiu, segons suggereixen algunes investigacions, no és una eina eficaç (Sparks et al., 1996), mentre sí que ho és el control remuneratiu com a control del comportament agressiu (Huebner, 2003).

La literatura científica relaciona el nivell coercitiu en l'entorn carcerari amb la violència; quan més coercitiu és aquest entorn, major és el nivell de violència als centres (Modvig, 2014). Els càstigs severos, les pràctiques coercitives i l'ús de regles poc clares per part del personal penitenciari es relacionen amb l'augment de la violència interpersonal i les conductes vinculades amb el desordre dins la presó (Butler et al., 2022; Day et al., 2015; Dilulio, 1987).

El temps lliure és una altra variable associada a l'agressió. Segons Huebner (2003) les persones preses involucrades en programes de treball es relacionen amb una menor propensió a agredir a altres interns o internes i al personal del centre (Huebner, 2003).

D'altra banda, ens podem preguntar si existeixen diferents trajectòries d'individus envers la mala conducta i si les característiques de les persones internes, prèviament a l'ingrés a la presó (perspectiva de la importació), estan associades a diferents trajectòries de mala conducta institucional. De fet, els estudis científics suggereixen l'existència de diversos subgrups d'interns i internes involucrats en diferents patrons de mala conducta a la presó. Per tant, existeix una relació entre les característiques dels individus reclusos i les trajectòries de mala conducta institucional (Cihan et al., 2017b; Cihan i Sorensen, 2019). Això és important per a la prevenció de la violència carcerària perquè es poden establir programes d'intervenció associats a la identificació de trajectòries diferents (Cihan i Sorensen, 2019).

Una crítica molt interessant i important, segons la nostra opinió, és la realitzada per Wooldredge (2020) sobre les perspectives relatives a la importació i la privació on suggereix que existeixen molts predictors que de manera simplista exploren explicacions causals més profundes que els relacionin amb la violència. Efectivament, la comprensió de la violència en els centres penitenciaris ens ha de portar a conèixer mecanismes causals i a tenir en compte factors situacionals i de gestió o control administratiu.

No obstant, ja el 1991 Pamela Steinke va suggerir que era necessari repensar la predicció incorporant no només predictors procedents de la teoria de la importació (como són les variables de personalitat o antecedens previs). De fet, va mencionar la idea de Flynn sobre la necessitat d'un enfocament ecològic amb l'objectiu d'entendre millor la violència carcerària enfocat a la persona i el medi ambient (Steinke, 1991). En aquest sentit i des d'una perspectiva més actual Steiner i Wooldredge (2020) parlen de la teoria de l'oportunitat del control social multinivell on inclouen característiques individuals, ambientals i pràctiques de gestió. Així mateix, reconeix les rutines dels individus (interns i personal) i els contextos als quals estan exposats i com aquests afecten a les oportunitats de violència (Steiner i Wooldredge, 2020).

En síntesi, considerem que per al coneixement de la violència carcerària és necessari tenir en compte la interacció de les tres perspectives (importació, privació i control administratiu o de gestió incloent les variables situacionals),

així com investigar més els mecanismes causals que vinculen les diferents variables i perspectives. Això pot oferir una major aproximació i coneixement de la problemàtica en nom de la prevenció. Per tant, la predicció individual de la probabilitat futura de conducta violenta, quan només tingui predictors procedents de variables corresponents de la teoria o perspectiva de la importació, serà sempre limitada. Així doncs, si es vol conèixer més percentatge de la varianza de la conducta és necessari incorporar altres variables procedents de la resta de perspectives.

3.3. Instruments de valoració del risc de violència

En el pronòstic de la probabilitat futura a nivell individual de violència carcerària s'han utilitzat instruments no específics d'aquest tipus de risc que han mostrat una bona eficiència en el pronòstic futur d'aquesta mena de conducta a la presó. Alguns exemples són el *Psychopathy Checklist-Revised* —PCL-R— (Hare, 2003), per a diagnosticar la psicopatia, el HCR-20 (Webster, Douglas, Eaves, i Hart, 1997), utilitzat per a pronosticar la probabilitat de violència física en aquelles persones amb una elevada possibilitat de manifestar conductes violentes, i el *Violence Risk Appraisal Guide* —VRAG— (Harris, Rice, i Quinsey, 1993), per a la seva administració amb persones delinqüents adultes violentes amb trastorns mentals.

Warren, Wellbeloved-Stone, Dietz i Millspaugh (2018) en un estudi cas-control (persones internes que van cometre violència o infraccions i aquelles que no) van avaluar els tres instruments abans esmentats amb una mostra de 471 persones recluses entre homes i dones. Van obtenir uns valors AUC (estadístic c) moderats depenent de l'instrument, del gènere i del tipus conductes (infraccions de tipus disciplinari o conductes de violència interpersonal). Cal remarcar que el PCL-R i el VRAG, en homes, van mostrar el major AUC amb valors de 0,75, mentre que en dones aquest valor es va situar entorn al 0,67. Per contrari el HCR-20 el valor AUC es va situar en 0,73 en homes i 0,74 en dones. En canvi, la predicció relativa a les infraccions de caràcter disciplinari en homes i dones van ser molt inferior, amb valors AUC entre 0,55 i 0,68 depenent l'instrument (Warren et al., 2018). Així mateix, altres estudis mostren valors AUC d'entre 0,55 a 0,75 depenent del tipus de comportaments (conductes

violentes o mala conducta institucional) i l'instrument utilitzat, ja sigui el PCL-R (Hare, 2003), el HCR-20 (Webster et al., 1997), el VRAG (Harris et al., 1993) o el LSI-R (Andrews i Bonta, 2003) (Kroner i Mills, 2001; Warren et al., 2005).

En referència a aquests mateixos instruments, una investigació científica important i molt interessant és la realitzada per Campbell, French i Gendreau (2009) on van comparar els instruments de risc conforme a la seva capacitat predictiva relacionada amb la violència institucional i general. Els resultats del metaanàlisi amb un total de 88 estudis realitzats entre 1980 i 2006 reporta uns índexs relatius a la grandària de l'efecte que hem transformat en valors AUC seguint la taula d'equivalències publicada per Rice i Harris (2005). Pel que fa a la violència institucional, l'instrument HCR-20 mostra un valor AUC igual a 0,66, mentre el LSI-R reporta un valor AUC igual a 0,64. El PCL-R i el VRAG reporten una capacitat predictiva amb un AUC igual a 0,59 i 0,60, respectivament (Campbell et al., 2009).

L'escala actuarial denominada Risk Assessment Scale for prison —RASP— (Cunningham et al., 2005) per a l'avaluació del risc de violència carcerària va ser dissenyada mitjançant un model de regressió logística amb una mostra de població reclusa d'alta seguretat. De fet, els investigadors van examinar retrospectivament els registres de conducta violenta en l'àmbit penitenciari de 2.595 persones recluses durant un període d'11 anys. La capacitat predictiva de l'escala va ser modesta, un AUC igual a 0,72. Però els factors de risc que afectaven a les conductes violentes incloïen l'edat, les penes de presó anteriors, l'educació i la durada de la sentència, entre altres variables (Cunningham et al., 2005).

En una revisió de l'escala Risk Assessment Scale for prison —RASP— per a la violència carcerària, els autors van revisar els últims 12 mesos dels registres disciplinaris d'una mostra d'aproximadament 13.400 interns procedents de correccionals de Florida. Els resultats van mostrar una capacitat predictiva modesta amb una àrea sota la corba (AUC) entre 0,64 i 0,71. Però un altre aspecte rellevant d'aquest estudi és que els investigadors suggereixen que l'edat primerenca (els més joves) i les sentències més curtes s'associen a una major conducta violenta. Per contra, l'edat més avançada, les condemnes per

drogues i el major nivell educatiu es van associar a una menor conducta violenta (Cunningham i Sorensen, 2006b).

Un protocol no dissenyat per a predir la mala conducta a la presó però que ha mostrat una certa validesa és el Personality Assessment Inventory —PAI— (Morey, 1991, 1999). Els resultats d'un estudi amb una mostra de 268 reclusos mostren l'existència d'una associació de determinades escales d'aquest instrument amb la mala conducta institucional. En concret, la subescala relativa a la conducta antisocial del PAI correlaciona de manera positiva amb la mala conducta institucional de caràcter general (AUC = 0,62; CI = 0,54-0,70) (Newberry i Shuker, 2012).

En relació amb el protocol multi-escala RisCanvi de valoració del risc, concretament, segons la memòria de creació de l'instrument, l'escala de violència intrainstitucional suggereix una capacitat predictiva amb una àrea sota la corba (AUC) de 0,83 per a la versió completa composta per 43 factors de risc. En canvi els resultats de validació mostren un AUC igual a 0,82 per la versió screening (Andrés-Pueyo et al., 2010).

Diverses recerques en el context nacional van realitzar models de predicció amb factors de risc procedents del protocol RisCanvi Complet sobre infraccions violentes —les infraccions que van considerar en aquest constructe van ser conductes d'agressions o amenaces, coaccions a altres persones internes, insultar o maltractar a altres persones recluses i resistència activa i greu a les ordres rebudes—, infraccions potencialment violentes —es refereix a conductes com a substracció de materials, calumniar i injuriar, instigar (sense èxit) a motins, embriaguesa o consum de drogues, reclamacions inadequades, etc.— i infraccions no violentes —alguns tipus són: divulgació de notícies o dades falses, organitzar o participar en jocs prohibits, desobediència de les ordres, etc.—.

Entre els predictors de la mala conducta institucional en els diferents models es trobaven variables com problemes de conductes penitenciàries, falta de suport familiar i social, problemes amb el consum de drogues/alcohol, delictes base violent, sexe, edat, història de conducta violenta, les actituds procriminals, la

mala resposta al tractament, etc. La capacitat predictiva dels diferents models mesurada mitjançant l'àrea sota la corba es va situar entre 0,74 i 0,82 (Arbach-Lucioni et al., 2012; Arbach-Lucioni i Matínez, 2013).

No obstant això, segons la nostra opinió, el predictor «problemes de conducta penitenciària» no seria apropiat incloure'l en el model de regressió pel fet que la variable «criteri» —es refereix a la conducta a estimar, també anomenada variable dependent— probablement correlacionaria amb aquesta variable independent, atenent que s'utilitza per a predir la conducta l'historial de problemes conductuals anteriors. De fet, probablement la supressió d'aquest predictor influiria en la capacitat predictiva del model.

Però en un estudi, també en el context nacional, on es realitza una prova de contrast a partir de les valoracions finals de risc del RisCanvi Complet, aquesta anàlisi va mostrar una capacitat de discriminació, amb la configuració i algoritme utilitzat entre els anys 2013 al 2016, segons l'àrea sota la corba (AUC) igual a 0,85 (Andrés-Pueyo et al., 2018).

A part dels models de regressió, escales i instruments de valoració del risc comentats, també s'ha explorat la predicció de la violència carcerària amb l'aprenentatge automàtic a partir d'un registre de dades compost per persones internes que van cometre o no violència carcerària. A Nova Zelanda es va realitzar una anàlisi de la violència carcerària utilitzant l'aprenentatge automàtic amb la finalitat de conèixer factors associats a la violència institucional i de proporcionar un model de predicció. L'equip investigador va utilitzar aproximadament 1,4 milions de registres procedents del sistema penitenciari de Nova Zelanda. El mètode utilitzat per al modelatge predictiu va ser el CatBoost amb la tècnica d'arbres de decisió conjuntament amb el gràfic SHAP; aquest gràfic proporciona una imatge que permet identificar els factors més rellevants. L'anàlisi identifica factors rellevants com l'afiliació a bandes, la importància de l'ambient social, el tamany de l'unitat de convivència i el nivell de seguretat (Brabyn et al., 2023).

En aquesta mateixa línia de recerca relativa a la mala conducta a la presó mitjançant models predictius mediat per l'aprenentatge automàtic, es troba un

estudi molt interessant: Oliveira et al. (2023) van analitzar la mala conducta a partir d'una base de dades procedent de les instal·lacions correccionals Estatals i Federals dels Estats Units d'Amèrica conforme als mètodes de ML —els mètodes complexos de ML es realitzen, per exemple, a partir de models de xarxes neuronals (neural networks) o boscos aleatoris (random forest). En aquest estudi l'equip investigador va utilitzar l'últim mètode citat— i l'enfocament SHAP. Els resultats van mostrar que el tipus de delictes, l'edat, l'associació amb grups criminals, l'edat del primer arrest, l'educació i el consum de drogues/alcohol van ser els predictors més rellevants.

Un altre estudi científic que avalua l'enfocament de la regressió logística (LR), la tècnica de l'arbre de classificació i regressió (CART), la detecció automàtica d'interacció chi-quadrat (CHAID) i la xarxa neuronal perceptró multicapa (MLPNN) van obtenir resultats diferents en la predicció de la mala conducta al medi penitenciari. La precisió dels diferents models confeccionats amb les tècniques citades va variar amb valors AUC entre 0,60 i 0,70. Els mètodes LR i MLPNN van ser els que millor van funcionar, encara que la major predicció va ser per al model de xarxa neuronal perceptró multicapa (Ngo, Govindu, i Agarwal, 2015).

En general les escales, instruments, models de regressió i d'aprenentatge automàtic analitzats ofereixen una predicció diferent segons la tècnica utilitzada i el constructe de la variable criteri «violència carcerària». No obstant això, la capacitat predita en termes generals es pot considerar modesta. Per tant, les recerques haurien d'explorar les possibilitats de la intel·ligència artificial en el pronòstic de la violència carcerària i, especialment, la tècnica de xarxes neuronals.

3.4. Què funciona amb la violència carcerària?

L'objectiu d'aquesta recerca i d'aquest informe no és proposar estratègies de prevenció de la mala conducta institucional i la violència carcerària. No obstant això, ens agradaria oferir algunes evidències conforme a la literatura científica i les experiències procedents d'altres sistemes penitenciaris.

Els protocols de valoració del risc de quarta generació, en aquest cas el RisCanvi (Andrés-Pueyo et al., 2010) utilitzat al sistema penitenciari català, són instruments que ajuden a la prevenció de la conducta violenta a la presó identificant aquelles necessitats prioritàries d'intervenció conforme als factors de risc dinàmics que presenten les persones internes sobre la base de la teoria de la importació.

Tanmateix, un primer pas per a abordar la prevenció de la violència carcerària és conèixer el seu abast en el centre o centres penitenciaris. Per això, és important analitzar i conèixer exactament la dimensió del problema per a establir millores encaminades a la prevenció i reducció de les conductes violentes a la presó. A més, l'anàlisi dels registres oficials permetrà conèixer el percentatge de població interna que ha comès conductes de violència interpersonal, de mala conducta i desordres durant la seva estada en presó. Això permet tenir una visió àmplia i precisa de la problemàtica amb l'objectiu d'implementar estratègies de gestió enfocades a la prevenció de la violència o de la mala conducta en les presons (Cihan et al., 2017b; Pont et al., 2015).

Per consegüent, la gestió individual de la violència comença en el moment d'ingrés de la persona en un centre penitenciari. De fet, tal com suggereixen Pont et al. (2015) els i les professionals de la salut que atenen a les persones recluses es troben en una posició privilegiada per a identificar problemàtiques i, en definitiva prevenir la possible conducta violenta. Els exàmens mèdics inicials poden ajudar enormement a recollir informació molt valuosa sobre problemes d'abús d'alcohol o drogues, trastorns mentals, etc. —factores de risc que la literatura científica relaciona amb la mala conducta i la violència carcerària— (Arbach-Lucioni et al., 2012; Bales i Mears, 2008; Butler et al., 2022; Cunningham i Sorensen, 2006b; Férez-Mangas, 2010; Griffin i Hepburn, 2006; Harer i Steffensmeier, 1996; Kuanliang et al., 2008; Oliveira et al., 2023; Rocheleau, 2013; Woo et al., 2019).

Així mateix, convé destacar que una manera de reduir i prevenir les conductes violentes a la presó són els tractaments penitenciaris. Per tant, aquells programes amb enfocaments conductuals centrats en les necessitats criminogèniques de les persones que presenten major risc aporten una

reducció significativa d'aquesta conducta ($r = 0,26$; IC 95% = 0,18-0,34) (French i Gendreau, 2006). Per tant, un inici precoç del tractament abordant les problemàtiques de la persona interna identificades prèviament, permet prevenir la mala conducta i la violència interpersonal. Això comporta que la variable «temps» sigui extremadament important, conjuntament amb l'aportació dels i de les professionals de la salut en els seus contactes inicials i les valoracions de risc realitzades amb escales específiques. Tot això depèn de la variable «temps» pel fet que, com més es demorin aquestes accions inicials, existirà més probabilitat que ocorri un esdeveniment no desitjat amb persones que presenten factors de risc, que encara no coneixem, relacionats amb la violència carcerària.

Gallego et al. (2010) van realitzar un estudi molt interessant amb una enquesta auto informada amb una mostra aproximada de 1.700 persones internes procedents de les diferents presons del territori espanyol, exceptuant Catalunya. Segons les dades reportades per la població penitenciària enquestada, arriben a la conclusió que només estaria cobert el 44% de les demandes de tractament psicològic a les presons espanyoles (Gallego et al., 2010, p. 111). Aquestes dades fan reflexionar sobre la importància del que s'ha comentat anteriorment.

La dieta alimentària no només és un indicador relacionat amb la qualitat de vida i satisfacció de les persones privades de llibertat, sinó que és un factor associat a la mala conducta institucional, a la violència carcerària i als desordres. La literatura científica aporta estudis on la dieta influeix significativament en la reducció d'incidents violents i de mala conducta amb una reducció del 10,1% dels incidents (Gesch et al., 2002). Això representa una grandària de l'efecte, calculat per French i Gendreau (2006) a partir dels resultats d'aquest estudi, d'aproximadament $r = 0,10$.

Per tant, promoure la qualitat de vida i la bona salut mental de les persones recluses es tradueix en nivells més baixos de violència (Skar et al., 2019). Cal insistir que això és una estratègia eficient que permet una millor gestió i control de la violència i la mala conducta en els establiments penitenciaris, atès que aquestes comunitats tancades es converteixen en espais més suportables.

D'altra banda, segons Steiner i Wooldredge (2017), el personal penitenciari més vulnerable a les agressions són els més joves i amb menys entrenament i experiència. Tot i això, en el marc de les oportunitats delictives, conforme a la teoria dels estils de vida i de les activitats rutinàries, el personal penitenciari i les persones internes s'exposen a ser victimitzats (Steiner i Wooldredge, 2017, 2020). Per tant, la rutina diària dels diferents actors pot propiciar l'oportunitat de ser victimitzat. En el cas del personal penitenciari, l'edat, l'entrenament i l'experiència poden condicionar el risc. Per consegüent, és important confeccionar els torns de treball combinant personal de diferents edats, experiència i formació.

També és important recordar que l'ús de regles inconsistents o poc clares per part del personal, les pràctiques disciplinàries coercitives, així com la percepció d'una gestió injusta per part de les persones recluses poden influir en una major violència, mala conducta i desordre a la presó (Colvin, 2007; Colvin et al., 2002; Day et al., 2015). En aquest sentit, Gallego et al. (2010) van reportar un gran percentatge de persones que en alguna ocasió durant la privació de llibertat havien patit l'ús de força física, la subjecció amb grillons i l'aïllament provisional, entre altres (Gallego et al., 2010, p. 146). De fet, entenem que els mitjans coercitius citats són legals, però potser és important ponderar el seu ús d'una forma més equilibrada com a estratègia de prevenció de fonts de tensió. Naturalment, en aquest equilibri sempre preval la seguretat del personal i de la persona interna en la decisió a adoptar.

Un altre aspecte important que ajuda a prevenir la mala conducta i la violència carcerària és la interacció del personal penitenciari amb les persones privades de llibertat. La supervisió directa produeix menys conductes violentes que la supervisió remota (Morin, 2016; Morris i Worrall, 2014). Per tant, encara que no estiguem en un disseny arquitectònic de tercera generació, augmentar la interacció del personal amb les persones internes en la mesura que sigui possible pot produir l'efecte desitjat. A més, aquest enfocament d'una major interacció del personal pot recaptar i aportar informació molt rellevant sobre les problemàtiques que presenten les persones privades de llibertat (consum de drogues, suïcidi, no prendre la medicació, enemistat amb altres presos, deutes

a la presó, etc.) que pot ser traslladada l'equip tècnic de tractament o al departament de règim interior. Tot això és important perquè ateses les necessitats criminògenes (consum de drogues, etc.) o problemàtiques detectades pel personal que més temps passa amb les persones recluses, aquests factors poden influir en el seu tractament i en la reavaluació del nivell risc de violència intrainstitucional mitjançant el protocol RisCanvi. En definitiva, en un model ecològic de prevenció de la violència, les aportacions del personal de vigilància són elements necessaris. Per tant, la integració del personal de règim interior en la gestió del risc amb la resta d'actors ha de ser tinguda en compte.

Amb caràcter general i recollint tot el que s'ha dit, la prevenció de la violència a les presons no és una tasca fàcil. Cal remarcar que precisa de múltiples intervencions conforme a les necessitats de la institució i dels individus que l'habiten. De fet, no tots els establiments penitenciaris han de presentar les mateixes taxes de violència o mala conducta institucionals ni les mateixes necessitats d'intervenció. Per consegüent, un primer pas molt important és conèixer la dimensió del problema; en aquest cas, les taxes i els comportaments relacionats amb la violència i la mala conducta de les diferents presons que conformen el sistema penitenciari.

Posteriorment a aquesta anàlisi previ, és important estudiar en profunditat aquells centres penitenciaris que presenten una alta taxa per a contestar a la pregunta del "per què?" amb la finalitat d'implementar mesures de millora conforme al coneixement científic.

4. Metodologia

4.1. Participants

El present estudi es compon de tres mostres diferents, però procedents de les mateixes dades. En una primera part relativa als incidents, la mostra es compon d'un total de 63.946 incidents ocorreguts entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022. Es tracta de tots els incidents enregistrats pel personal dels serveis penitenciaris relatius a tots els centres de Catalunya.

En una segona part de l'estudi s'analitzen un total d'11.046 persones internes que van cometre algun tipus d'incident dins les instal·lacions penitenciàries de Catalunya entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022.

Finalment, en una tercera part, la mostra d'aquest estudi es compon d'un total de 3.108 participants majors d'edat que complien una pena privativa de llibertat o que es trobaven en situació de preventives en diversos centres penitenciaris de Catalunya entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022.

Les 3.108 participants es distribueixen en dos grups:

- Grup violent: integrat per 1.517 persones que havien comès violència intrainstitucional.
- Grup no violent: format per 1.591 persones que no havien comès violència intrainstitucional ni cap tipus d'incident.

4.2. Instruments

Per a l'obtenció de les dades relatives als incidents es va confeccionar una plantilla de recollida de dades dissenyada *ad-hoc* amb la intenció d'obtenir tota la informació rellevant per dur a terme aquesta recerca. De la consulta realitzada a la base de dades del Sistema Informàtic Penitenciari Català (SIPC) es va obtenir la informació de cada cas corresponent a les persones internes que van cometre algun tipus d'incident. També es van obtenir els casos de persones que no van presentar cap mena d'incident. Així mateix, es van obtenir

les variables sociodemogràfiques relatives als i a les participants a l'estudi. D'altra banda, de l'apartat específic del RisCanvi Complet inclòs en la base de dades del SIPC, es van obtenir els 43 factors de risc i les valoracions de risc (alt, mitjà i baix) de totes les persones participants a l'estudi.

4.2.1. Protocol multi-escala de valoració del risc RisCanvi Complet

El protocol multi-escala de valoració del risc RisCanvi és utilitzat en el sistema penitenciari català. Aquest protocol té dues versions, la de cribatge denominada *screening*, amb una configuració de 10 factors de risc, i la versió completa que consta de 43 factors de risc.

Així mateix, es compon de cinc escales que permeten estimar la probabilitat d'ocurrència de cinc tipus de risc: de violència autodirigida, de violència intrainstitucional, de reincidència violenta, de reincidència general i de trencament de condemna. En la versió Completa, aquest protocol, mitjançant un procediment actuarial, permet obtenir tres nivells de risc (alt/mitjà/baix) per a cadascun dels criteris o conductes a predir (Andrés-Pueyo et al., 2010).

Els factors de risc que s'han recollit i que componen el RisCanvi Complet són els següents:

1. Delicte base violent: l'ús de violència física, coerció o amenaces en el moment de dur a terme el delicte principal.
2. Edat en el moment del delicte base: es refereix a l'edat de l'individu en el moment de cometre el delicte principal.
3. Intoxicació durant la realització del delicte base: fa referència a la presència d'intoxicació per consum d'alcohol o substàncies psicotròpiques en el moment de la comissió del delicte.
4. Víctimes amb lesions: es refereix al nombre de víctimes amb lesions físiques o psicològiques que han requerit atenció professional.
5. Duració de la pena: la durada de la pena efectiva en dies que compleix l'intern/a.
6. Temps ininterromput a presó: l'estada a presó en dies des de l'últim ingrés de llibertat, ingrés voluntari o retorn de permís/sortida fins al moment de l'avaluació del risc.

7. Historial de violència: està relacionat amb els antecedents de conducta violenta prèvia al delicte actual comès.
8. Inici de l'activitat delictiva o violenta: es refereix a l'edat de l'individu en el moment de comissió del seu primer delicte o incident violent.
9. Increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes: aquest ítem fa referència a la comissió de diferents tipus de delicte i/o augment de la gravetat o quantitat de delictes.
10. Conflictes amb altres interns: està relacionat amb els registres previs sobre discussions i/o baralles. Així mateix, es contempla l'existència de pressions per part d'altres persones internes (víctima d'assetjament o extorsió) o si pel contrari exerceix assetjament o extorsions als companys.
11. Incompliment de mesures penals: aquesta variable fa referència a l'incompliment de les mesures de supervisió imposades.
12. Expedients disciplinaris: en aquest factor només es tenen en compte la comissió per part de l'intern/a de faltes disciplinaries greus i molt greus durant el compliment de la pena privativa actual o anterior.
13. Evasions o fugues: es refereix a les fugues o evasions d'un centre penitenciari, actuals o d'empresonaments previs.
14. Regressió de grau: variable que fa referència a l'evolució negativa del tractament penitenciari (empresonaments previs o actual).
15. Trencament de permisos: factor relacionat amb el no retorn o retard d'un permís penitenciari de sortida (només es considera l'últim empresonament).
16. Desajust infantil: problemes de comportament o patró de mala conducta habitual durant la infància. Així mateix, es considera el baix rendiment acadèmic o l'absentisme escolar.
17. Distància entre la seva residència i el centre penitenciari: fa referència a la residència on anirà a viure la persona interna amb motiu, per exemple, d'un permís penitenciari de sortida.
18. Nivell educatiu: nivell d'estudis que la persona ha finalitzat.
19. Problemes relacionats amb l'ocupació: variable relacionada amb l'atur crònic, la inestabilitat laboral i canvi freqüent de treball, entre d'altres.

20. Manca de recursos econòmics: en aquest factor es tenen en compte el nivell econòmic del subjecte en els últims 12 mesos o abans del seu ingrés en un centre.
21. Absència de plans viables de futur: es tracta de la incapacitat o falta de voluntat per plantejar-se plans de futur viables a mig i llarg termini.
22. Antecedents delictius en la família d'origen: aquesta variable engloba els familiars de primer o segon grau que han comès conductes delictives.
23. Socialització o criança problemàtica en la família d'origen: es produeix quan la persona ha sigut víctima o testimoni de conductes violentes, maltractaments o negligències en l'entorn familiar (família biològica, adoptiva, etc.).
24. Manca de suport familiar i social: aquesta variable es refereix a la manca de recolzament o de contacte regular amb familiars i amistats. Per tant, es consideren les visites o contactes (telefònics, cartes, etc.) dels últims 12 mesos.
25. Pertinença a bandes delictives o té amics delinqüents: quan el subjecte forma part d'una banda organitzada amb activitats delictives o té vinculacions amb xarxes criminals abans de l'ingrés o en l'actualitat.
26. Pertinença a grups socials de risc delictiu diferents d'una banda delictiva: l'intern pertany a grups socials de risc com per exemple ser traficant de drogues, activitats relacionades amb la prostitució, etc.
27. Rol delictiu destacat: persones respectades i considerades dins de la subcultura delictiva pel seu historial criminal.
28. Víctimes de violència de gènere (en cas de dones): dones víctimes de violència interpersonal (física, sexual o psicològica) per part de la seva parella o ex parella en els últims 12 mesos.
29. Càrregues familiars actuals: quan la persona té familiars (fills, pares, etc.) sota la seva responsabilitat.
30. Abús o dependència de les drogues: es refereix al consum de drogues (legals o il·legals) que afecten negativament en la vida de la persona.
31. Abús o dependència de l'alcohol: quan el consum d'alcohol interfereix negativament en la vida familiar, laboral o social de la persona.

32. Trastorn mental sever psicòtic o bipolar: quan figura diagnòstic de trastorn mental sever segons DSM-IV o CIE-10.
33. Comportament sexual promiscu i de risc, o parafília: individu que presenta promiscuïtat sexual de risc, hipersexualitat irresponsable, conducta sexual violenta, desviació sexual o perversió sexual.
34. Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric: quan els resultats al tractament (psicològic, psiquiàtric o farmacològic) de la persona han estat pobres o no mostra adherència.
35. Trastorn de personalitat relacionat amb la ira, la impulsivitat o la violència: per al seu diagnòstic l'intern ha de complir els criteris establerts en el DSM-V o CIE-10 corresponent amb un trastorn de personalitat del clúster B. Però també es considera la possibilitat de que el subjecte pateixi habitualment ira, impulsivitat o comportament violent.
36. Pobre afrontament de l'estrès: es refereix a la manca de recursos cognitius i conductuals davant una determinada situació estressant.
37. Intents o conductes d'autolesió: antecedents de conductes de violència autoinfligida enteses com intents de suïcidi i/o autolesions.
38. Actituds pro-criminals o valors antisocials: quan l'individu mostra actituds manifestes de naturalesa antisocial pròpies de les subcultures delictives. A més, justifica l'ús de la violència i el comportament delictiu.
39. Baixa capacitat mental i intel·ligència: la persona que coneix la llengua perfectament mostra un domini escàs del llenguatge, així como un rendiment inadequat en les tasques noves i una baixa comprensió lectora. L'avaluació s'ha de realitzar amb un instrument diagnòstic.
40. Temeritat: està relacionat amb l'execució d'activitats de risc i preferència per les experiències noves en comptes de les rutines.
41. Impulsivitat i inestabilitat emocional: fa referència a la propensió a reaccionar de forma inesperada i explosiva, a nivell tant conductual com emocional. Així mateix, mostra fluctuacions dramàtiques en l'estat d'ànim o en el comportament.
42. Hostilitat: està relacionat amb comportaments agressius (ja siguin verbals o físics) cap als altres.
43. Irresponsabilitat: l'individu no mostra disposició a complir les obligacions o els compromisos adquirits amb les altres persones.

Els factors de risc del RisCanvi-C tenen un format de resposta de tres categories possibles («No» absència del factor de risc / «?» probable presència del factor de risc / «Sí» presència del factor de risc), a excepció dels següents: *Edat en el moment del delictes base* («22 anys o menys» / «de 23 fins 28 anys» / «29 anys o més»); *Víctimes amb lesions* («una víctima» / «Dues o més» / «No víctimes»); *Temps ininterromput a presó* («1 any o menys» / «1 a 3 anys» / «3 anys o més»); *Inici de l'activitat delictiva o violenta* («el primer delictes o l'inici del comportament violent abans dels 16 anys» / «el primer delictes o l'inici del comportament violent entre els 17 i 30 anys» / «mai ha presentat conducta violenta o ha presentat comportament delictiu o violent després dels 30 anys»); *Distància entre la seva residència habitual i el centre penitenciari* («menys de 100 Km» / «entre 100 i 300 Km» / «més de 300 Km»); *Nivell educatiu* («Baix» / «Mitjà» / «Alt») i *Baixa capacitat mental i intel·ligència* («No» QI de 85 / «Probable» presenta dificultats intel·lectuals però no són concloents» / «Sí» intel·ligència baixa – QI per sota de 85). El càlcul del nivell final de risc de l'escala de violència intrainstitucional (alt/mitjà/baix) ve determinat per un algoritme actuarial establert pels autors del protocol (Andrés-Pueyo et al., 2010).

4.2.2. Tipus d'incidents

Els diferents tipus d'incidents contemplats segueixen bàsicament la tipologia de l'ordre de servei 1/2016 relativa a l'aprovació del Programa de gestió d'incidents, aplicació de mitjans coercitius, registres, escorcolls i requisites als centres penitenciaris de Catalunya. Per tant, els tipus d'incidents analitzats en aquest estudi són els següents: (1) Alteracions lleus d'ordre; (2) Alteracions greus d'ordre; (3) Protestes col·lectives; (4) Agressió lleu entre interns; (5) Agressió greu entre interns; (6) Temptativa d'agressió; (7) Temptativa d'evasió; (8) Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari; (9) Agressió greu a funcionari; (10) Agressió lleu a funcionari; (11) Agressió greu a funcionari amb violència sexual; (12) Agressió psiquiàtrica greu a funcionari; (13) Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari; (14) Evasió del mateix centre; (15) Evasió de la secció i centre obert; (16) Evasió d'altres llocs; (17) Incendi; (18) Autolesió lleu; (19) Autolesió greu; (20) Temptativa de suïcidi; (21) Vagues; (22) Sobredosi

lleu; (23) Sobredosi greu; (24) Mort per causes naturals; (25) Mort per sobredosi; (26) Mort per agressió; (27) Mort per suïcidi; (28) Mort per altres causes; (29) Intervenció d'objectes prohibits; (30) Intervenció de diners; i (31) Intervenció de substàncies.

4.2.3. Variable criteri o dependent «violència intrainstitucional» Incidents

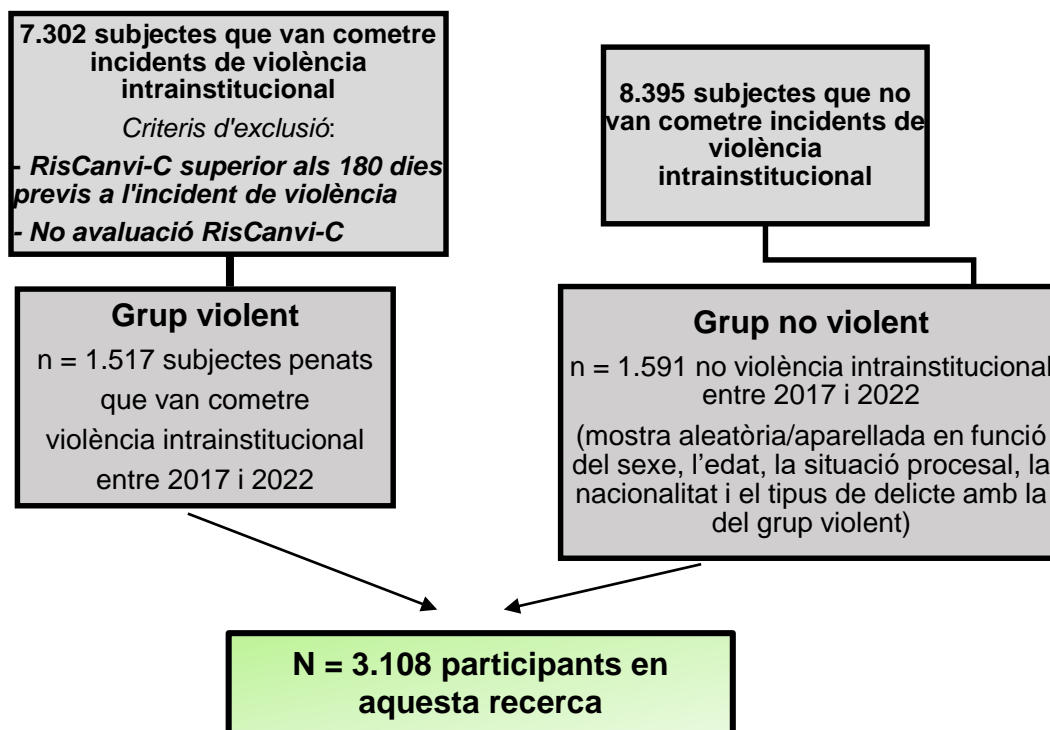
En aquesta recerca la variable criteri o dependent «violència intrainstitucional» engloba els següents tipus d'incidents: (1) Agressió greu a funcionari; (2) Agressió greu a funcionari amb violència sexual; (3) Agressió lleu a funcionari; (4) Agressió psiquiàtrica greu a funcionari; (5) Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari; (6) Agressió greu entre interns; (7) Agressió lleu entre interns; (8) incendi; (9) Temptativa d'agressió a funcionari; i (10) Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari.

4.3. Disseny i procediment

En aquesta recerca s'ha realitzat un estudi epidemiològic transversal retrospectiu cas-control. Les persones internes que van cometre violència intrainstitucional constitueixen el «grup violent», mentre que les que no van cometre aquest tipus de violència conformen el «grup no violent».

En relació a la composició final de la mostra que compon el «grup violent» amb 1.517 participants, de les 7.302 persones privades de llibertat que van cometre algun tipus d'incident relacionat amb la violència intrainstitucional entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022, es van excloure un total de 5.785 casos per dos motius: aquells que la seva valoració de risc de violència intrainstitucional va ser superior als 180 dies previs a l'incident —atès que la validesa de la valoració s'estén per un període màxim de 6 mesos— i tots aquells que no tenien avaluació prèvia a l'incident del protocol RisCanvi Complet. Pel que fa a la mostra que conforma el «grup no violent» es van seleccionar un total de 1.591 de forma aleatòria, però aparellada en funció de l'edat (majors i menors de 30 anys, sexe, nacionalitat (espanyola/estrangera), i situació processal (preventius/penats) en funció del grup violent (Il·lustració 1).

Il·lustració 1. Diagrama representatiu de com va ser l'elecció de la mostra objecte d'estudi



No obstant això, en una primera part s'ha executat un estudi descriptiu on s'analitzen els tipus d'incidents ocorreguts entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022 amb un total de 63.946 incidents analitzats. Posteriorment, s'analitzen els subjectes que van cometre incidents de violència intrainstitucional i d'altres tipus o categories. Finalment, es realitza l'estudi analític cas-control respecte a la violència intrainstitucional.

4.4. Anàlisi de dades

En primer lloc, es va realitzar una anàlisi descriptiva per obtenir les freqüències dels diferents tipus d'incidents. En alguns casos s'ha realitzat una anàlisi bivariada amb la intenció d'obtenir les mesures simètriques (V de Cramer i Phi).

En segon lloc, es van categoritzar les diferents conductes en tipologies d'incidents —aquestes tipologies són violència intrainstitucional, mala conducta o conductes antinormatives, violència autodirigida, defuncions, evasions i altres— i, després es va realitzar una anàlisi descriptiva, especialment pel que

respecta a les categories de violència intrainstitucional i de mala conducta. També es van calcular les taxes d'aquestes categories o tipologies i es va realitzar una anàlisi bivariada amb la intenció d'obtenir les mesures simètriques (V de Cramer i Phi) de les variables edat, sexe, nacionalitat i situació processal.

En tercer lloc, i respecte a l'estudi cas-control, es va realitzar una anàlisi descriptiva per obtenir les freqüències de les variables sociodemogràfiques de la mostra per a cadascun dels dos grups; subjectes que van cometre violència intrainstitucional «grup violent» i subjectes que no van cometre violència intrainstitucional «grup no violent». També s'han analitzat els descriptius dels 43 factors de risc que componen el RisCanvi Complet. Així mateix, es va analitzar l'existència d'associació entre els diferents factors de risc que componen el RisCanvi-C i la violència intrainstitucional mitjançant l'estadístic Chi-quadrat (χ^2). També es van obtenir les mesures simètriques (V de Cramer i Phi) d'aquells factors de risc relacionats amb la violència intrainstitucional. A més, a partir de les valoracions de risc de l'escala de violència intrainstitucional obtingudes prèviament als incidents enregistrats s'han calculat, mitjançant taules de contingència 2x2, diferents índexs relacionats amb la predicció del risc i l'epidemiologia com la sensibilitat i especificitat entre altres. Finalment, es va realitzar un model de regressió logística binària amb alguns dels possibles predictors de la violència intrainstitucional segons les anàlisis estadístiques efectuades prèviament en aquest estudi.

Les anàlisis estadístiques van ser realitzades mitjançant el paquet estadístic IBM SPSS Statistics 27 for MAC.

4.5. Termes epidemiològics de la predicció en aquesta recerca

En aquest apartat es pretén comentar els termes estadístics relacionats amb la predicció del risc utilitzats en la present recerca i que poden ser desconeguts pel públic lector. La corba ROC (de l'anglès *Receiver Operating Characteristic Curve*) aporta la mesura que es denomina àrea sota la corba o AUC (*Area Under the Curve*) —també es coneix com estadístic c— i proporciona un índex general de la força de predicció d'un instrument. El valor AUC sol ser utilitzat com a mesura preferida de l'exactitud en la predicció del risc (Mossman, 1994;

Rice i Harris, 2005). El rang del valor AUC pot oscil·lar entre 0,5 i 1,0 (predicció perfecta). De fet, contra més s'aproximi al valor 1 més capacitat predictiva mostra l'instrument de valoració del risc. Alguns autors estimen que un AUC de 0,63 o menys el consideren un valor baix, entre 0,64 i 0,78 moderat, i major d'aquest valor, alt (Harris et al., 2015; Rice i Harris, 2005).

En la predicció del risc els termes epidemiològics denominats: percentatge de classificacions correctes, sensibilitat, especificitat, valor predictiu positiu i valor predictiu negatiu, serveixen per a avaluar l'habilitat d'una eina o instrument per a discriminar entre els que desenvoluparen o no un comportament determinat (Fletcher et al., 2016). El percentatge de classificacions correctes és la capacitat de l'instrument de valoració del risc de classificar correctament als subjectes. Així mateix, en aquesta recerca la sensibilitat es defineix com la proporció de subjectes que han comès violència intrainstitucional i han obtingut un resultat «positiu» (per exemple, risc alt) en la detecció mitjançant el RisCanvi. A més, s'entén per especificitat com la proporció de subjectes que no han comès violència intrainstitucional i amb un resultat «negatiu» (per exemple, risc baix) en la prova de valoració del risc (escala de violència intrainstitucional del RisCanvi). El valor predictiu positiu (VPP) és la probabilitat de cometre violència intrainstitucional en un subjecte amb un resultat de risc «positiu» (per exemple, amb un nivell de risc alt) en la prova de valoració de risc mitjançant l'escala de violència intrainstitucional del protocol. En canvi, el valor predictiu negatiu (VPN) és la probabilitat d'un subjecte a no cometre violència intrainstitucional amb un resultat de risc «negatiu» (per exemple, nivell de risc baix) en la prova d'avaluació del risc de l'escala de violència intrainstitucional.

D'altra banda, la Odds Ratio (OR) s'interpreta com la relació entre les probabilitats que un esdeveniment ocorri en un grup en comparació amb un altre. Un valor d'1 indica que no hi ha diferències entre grups (Field, 2009, p. 790). El OR expressa si la probabilitat d'ocurrència d'un esdeveniment difereix entre grups. A més, es pot interpretar com la magnitud de l'efecte per tal de conèixer la força d'associació. Una possible interpretació d'aquest estadístic deriva de la transformació a la d de Cohen, si el OR és menor que 1,68 es

tracta d'una magnitud de l'efecte insignificant, entre 1,69-3,47 petita, entre 3,48-6,71 moderada i de 6,72 o major es considera gran (Dominguez-Lara, 2017).

5. Resultats

En el present estudi, es mostra d'entrada l'anàlisi descriptiva de tots els incidents enregistrats pel personal penitenciari a tots els centres penitenciaris de Catalunya entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022.

Seguidament, s'ensenyarà la categorització dels diferents tipus d'incidentes concretats en aquesta recerca. També es mostrarà una anàlisi descriptiva relativa a les persones internes que van cometre cadascuna de les diferents tipologies d'incidentes, centrant-se en les anàlisis descriptives de violència intrainstitucional (focalitzada en la violència interpersonal perpetrada per una persona privada de llibertat i experimentada per una persona també reclusa i/o funcionària, entre altres conductes violentes) i de mala conducta (*misconduct* en anglès) o, també denominada antinormativa. De fet, en aquesta recerca es parlarà indistintament de mala conducta o conducta antinormativa per a referir-se a la mateixa tipologia d'incidentes. Posteriorment, es mostraran els resultats de l'estudi cas-control pròpiament dit amb el resultat de l'anàlisi de les valoracions finals del nivell de risc de l'escala de violència intrainstitucional, i els resultats de l'anàlisi dels 43 factors de risc que componen el RisCanvi Complet (Chi-quadrat « χ^2 » i mesures simètriques) respecte a la variable dependent «violència intrainstitucional». Per acabar, es presenta el resultat d'un possible model de regressió logística realitzat amb diversos factors associats amb la violència intrainstitucional que actuaran com a predictors.

5.1. Anàlisi descriptiu dels tipus d'incidentes

Els serveis penitenciaris registren i cataloguen el total d'aquells incidents ocorreguts, i que el personal té constància, en tots els centres. Per tant, les xifres oficials permeten conèixer l'evolució dels incidents registrats en el temps.

Durant el període comprès entre l'1 de gener de 2017 fins al 31 de desembre de 2022 es van registrar un total de 63.946 incidents en els diferents centres penitenciaris. Els incidents que presenten major prevalença són: les agressions lleus entre persones internes (26,2%), alteracions lleus de l'ordre (22,6%), intervencions d'objectes perillosos o prohibits (13,3%), intervenció de substàncies tòxiques (10,5%), autolesions lleus (8,1%), vagues (5,7%) i

alteracions greus de l'ordre (4,6%). De fet, aquests tipus d'incidents representen el 91,0% del total registrats pels serveis penitenciaris en els diferents centres (taula 1).

Taula 1. Incidents ocorreguts durant el període 2017-2022 en les presons de Catalunya

Tipus d'incidents	N	% (vàlid)
Agressió greu a personal funcionari	217	0,3
Agressió greu entre persones internes	409	0,6
Agressió greu a funcionari/ària amb violència sexual	11	0,0
Agressió lleu a personal funcionari	1.198	1,9
Agressió lleu entre persones internes	16.760	26,2
Agressió psiquiàtrica greu a personal funcionari	24	0,0
Agressió psiquiàtrica lleu a personal funcionari	44	0,1
Alteracions greus d'ordre	2.942	4,6
Alteracions lleus d'ordre	14.456	22,6
Autolesió greu	183	0,3
Autolesió lleu	5.154	8,1
Evasió d'altres llocs	50	0,1
Evasió del mateix centre	7	0,0
Evasió de la Secció/Centre oberts	8	0,0
Incendi	425	0,7
Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits	8.531	13,3
Intervenció de diners	17	0,0
Intervenció substàncies tòxiques	6.746	10,5
Mort per agressió	3	0,0
Mort per altres causes	43	0,1
Mort per causes naturals	75	0,1
Mort per sobredosi	19	0,0
Mort per suïcidi	59	0,1
Protestes col·lectives	174	0,3
Sobredosi greu	188	0,3
Sobredosi lleu	504	0,8
Temptativa d'agressió a personal funcionari	1.346	2,1
Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari/à	42	0,1
Temptativa d'evasió	65	0,1
Temptativa de suïcidi	596	0,9
Vagues	3.650	5,7
Total	63.946	100,0

Però entre els anys 2017 i 2022 el nombre d'incidents mostra una tendència creixent any rere any, exceptuant l'any 2020 on la xifra total d'incidents va baixar lleugerament respecte al 2019. Cal esmentar que l'any 2020 va ser l'any amb major incidència del covid-19 amb 100 dies de confinament decretats pel govern, circumstància que també va afectar a la població penitenciària (taula 2).

L'any 2021 el nombre d'incidents coneguts reprèn la tendència creixent fins a situar-se en 10.648. L'any 2022 aquest increment és encara més accentuat, arribant al nombre total d'incidents de 14.197.

El càlcul de la taxa d'incidents per cada 100 subjectes, tenint en compte la població penitenciària de cada any, confirma una tendència creixent any rere any, fins i tot la taxa de 2020 és lleugerament superior a la de 2019.

Concretament, l'any 2017 presentava una taxa de 63,32 incidents per cada 100 persones, mentre que l'any 2022 de 111,34 per cada 100 persones; aquestes xifres mostren un increment considerable d'incidents per cada 100 persones (+48,02) respecte a l'any 2017 (taula 2).

Taula 2. Incidents i taxa per any

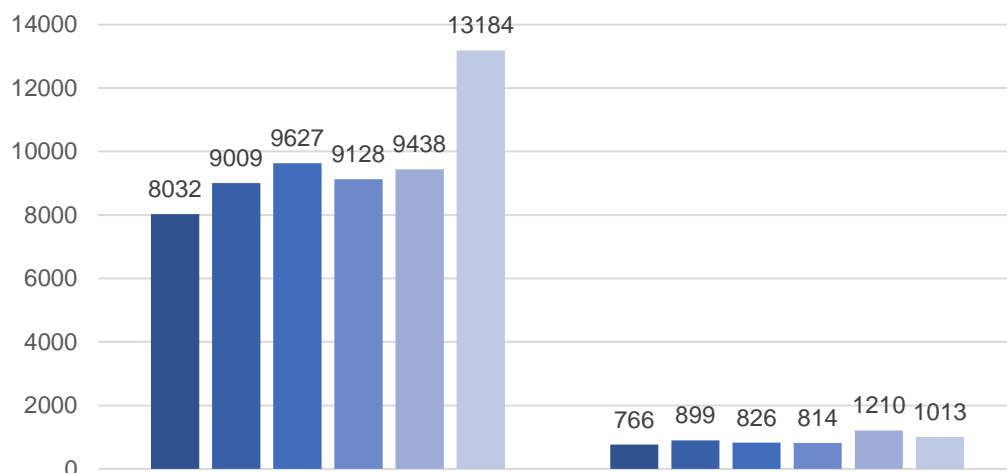
Dades	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Incidents	8.798	9.908	10.453	9.942	10.648	14.197
Població penitenciària	13.868	13.912	14.015	13.217	13.020	12.751
Taxa x 100 subjectes	63,44	71,21	74,58	75,22	81,78	111,34

Nota: Les dades de població penitenciària es corresponen amb tots els interns que han estat en un centre penitenciari des de llibertat o des d'altres comunitats autònomes. Les dades relatives al nombre total d'interns per any procedeixen dels descriptors estadístics de la Direcció General dels Serveis Penitenciaris (2023).

Disgregant-ho en funció del gènere, entre els anys 2017 i 2022 el 91,4% (58.418) dels incidents van ser comesos per homes, mentre que només el 8,6% (5.528) van ser comesos per dones. Un exemple d'aquesta disgregació el podem trobar en la violència interpersonal com són les agressions greus a funcionari on del total d'incidents d'aquest tipus, el 94,0% (206), van ser comesos per homes i el 5,1% (11) per dones. Així mateix, del total d'alteracions

greus d'ordre el 93,4% (2.747) corresponen als homes, mentre que el 6,6% (195) s'atribueixen a les dones.

Gràfic 1. Evolució del nombre d'incidents comesos en funció del sexe

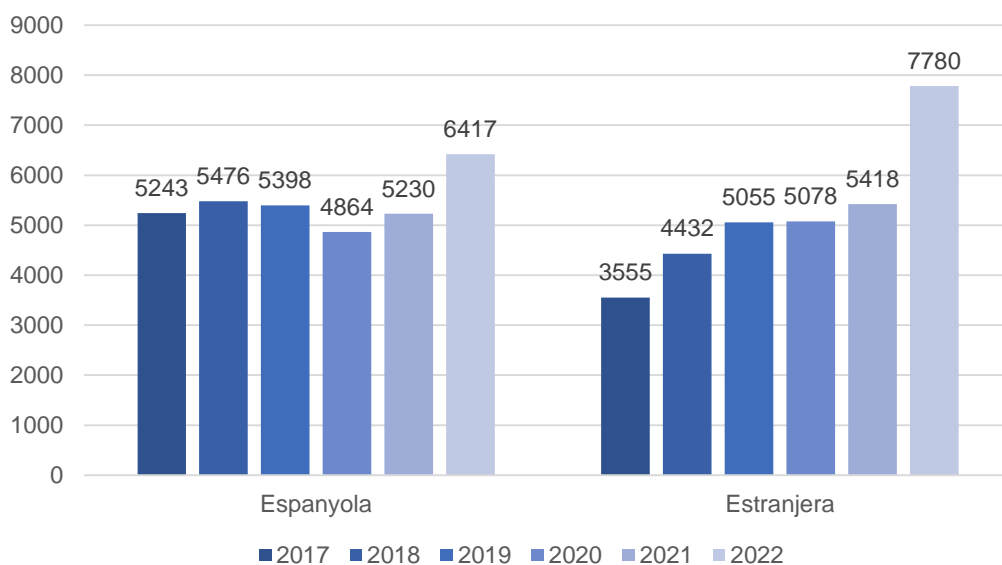


Nota: $\chi^2 (5, n=63.946) = 152,910; p=,000$. V (de Cramer) = 0,049; $p=,000$.

En el gràfic 1 es pot veure l'evolució del nombre d'incidents per anys entre homes i dones. També en l'annex A, en la taula A1, es mostren els descriptius amb els percentatges d'homes i dones en relació als diferents tipus d'incidents ocorreguts entre els anys 2017 al 2022.

En referència a la nacionalitat de les persones internes, el percentatge d'incidents en general comesos entre els anys 2017 al 2022 va ser molt similar entre persones espanyoles i estrangeres (51,0% vs. 49,0% respectivament).

Gràfic 2. Evolució del nombre d'incidents comesos en funció de la nacionalitat



Nota: χ^2 (5, $n=63.946$) = 557,303; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,093; $p=,000$.

El gràfic 2 mostra com es produeix un canvi de tendència a partir de l'any 2020, on el nombre d'incidents comesos per persones de nacionalitat estrangera és major que els comesos per les espanyoles o nacionals. L'any 2017 el nombre total d'incidents va ser de 8.798, el 59,6% van ser comesos per persones espanyoles i el 40,4% per estrangeres. Aquesta tendència va continuar l'any 2018 amb un percentatge del 54,8% comesos per espanyoles vs. 44,7% per estrangeres. També, l'any 2019 amb un 51,6% dels incidents per espanyoles i un 48,4% per estrangeres. Però l'any 2020, això s'inverteix i dels 9.942 incidents el 51,1% van ser comesos per persones estrangeres, mentre que el 48,9% per espanyoles. Durant el 2021, els incidents es van incrementar fins als 10.648 amb una distribució molt similar entre estrangeres (50,9%) i espanyoles (49,1%). Encara que es produeix un gran augment del nombre total d'incidents amb 14.197, dels quals el 54,8% van ser comesos per persones estrangeres, mentre que el 45,2% per espanyoles.

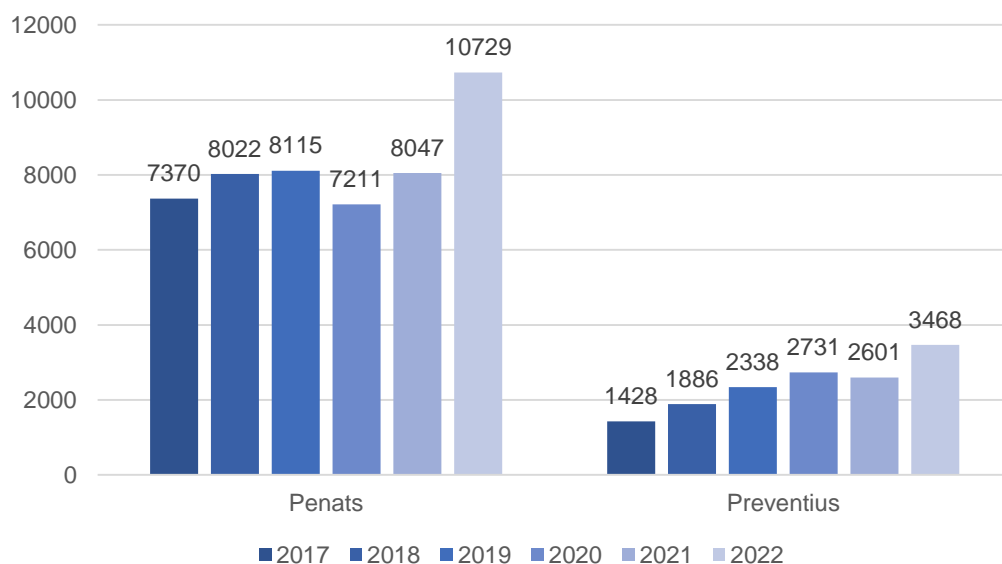
Respecte a les agressions greus, del total d'incidents d'agressió a funcionariat el 59,0% (128) van ser comesos per persones estrangeres, mentre que el 41,0% (89) per espanyoles. Així mateix, el 58,4% (239) d'incidents d'agressions greus entre persones internes es troben relacionats amb població estrangera i el 41,6% (170) amb espanyola.

Pel que fa als incidents d'autolesions, tant lleus com greus, el major percentatge es troba associat amb els subjectes de nacionalitat espanyola amb un 51,0% (2.629) i un 54,6% (100), respectivament. En els incidents relacionats amb la intervenció d'objectes prohibits i/o perillosos, hi ha major percentatge entre les persones de procedència estrangera amb un 51,5% (217). En canvi els incidents sobre la intervenció de substàncies tòxiques les de nacionalitat espanyola es troben més implicades amb un percentatge del 58,5% respecte al total. En l'annex A, concretament en la taula A4 es pot ampliar aquesta informació i consultar els diferents tipus d'incidents amb els seus respectius valors absoluts i percentatges en funció de la nacionalitat.

En relació amb la situació processal, el 77,4% dels incidents entre els anys 2017 al 2022 van ser comesos per persones que complien una pena efectiva, mentre que el 22,6% dels incidents per persones en situació preventiva. De fet, en tots els tipus d'incidents les persones penades representen un major percentatge que les preventives, exceptuant els incidents relatius a protestes col·lectives on, del total dels 174 incidents d'aquest tipus, el 55,7% van ser comesos per persones internes en situació processal preventiva, mentre que el 44,3% per penades. En l'annex A, taula A3, es possible consultar i ampliar aquesta informació amb els percentatges relatius a la situació processal.

L'evolució del nombre d'incidents ocorreguts en cadascun dels diferents anys del període d'estudi mostren una tendència creixent en la xifra d'incidents comesos per subjectes en situació processal preventiva. En canvi, en el grup de persones penades el nombre d'incidents entre els anys 2017, 2018 i 2019 mostren un lleuger augment, però l'any 2020 descendeixen fins als 7.211 incidents. Tanmateix l'any 2021 el nombre d'incidents torna a pujar, però és l'any 2022 on la pujada del nombre d'incidents és més pronunciada (gràfic 3). Aquest any, del total de 14.197 incidents ocorreguts, el 75,6% van ser comesos per persones penades i el 24,4% per preventives.

Gràfic 3. Evolució del nombre d'incidents comesos en funció de la situació processal



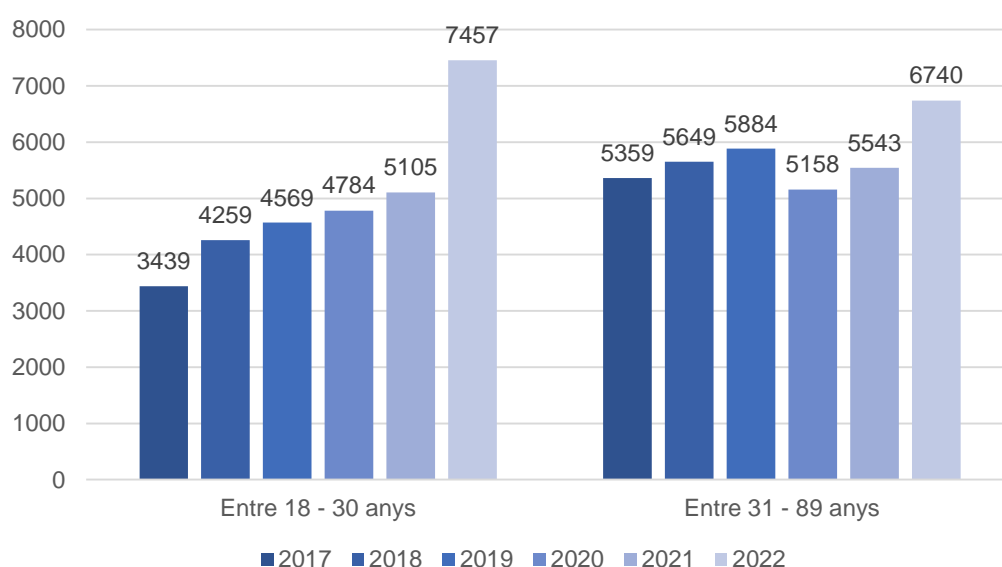
Nota: χ^2 (5, $n=63.946$) = 458,520; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,085; $p=,000$.

Pel que respecta a l'edat, el 46,3% dels incidents van ser comesos per persones internes amb una edat màxima de 30 anys. Per contra, el 53,7% van ser comesos per persones majors de 30 anys. Així mateix, de les diferents tipologies d'incidents el major percentatge dels comesos es correspon amb persones amb una edat màxima de 30 anys, exceptuant les següents tipologies on les majors de 30 anys tenen una major presència: alteracions lleus d'ordre, evasions en general, defuncions per diferents motius, protestes col·lectives, temptativa d'agressió a funcionariat, vagues i sobredosis greus i lleus. En l'annex A, taula A2, es poden consultar de forma detallada els percentatges dels diferents tipus d'incidents en funció de l'edat.

Quant a l'evolució del nombre d'incidents per anys en funció de l'edat, cal destacar les diferències existents entre les persones majors de 30 anys i menors o iguals a 30 anys. L'edat mínima és de 18 anys i l'edat màxima puja fins als 89 anys. Així doncs, existeix una tendència d'incidents creixent als dos grups d'edat des del 2017 al 2022. Del total d'incidents, els comesos per persones internes entre 18 i 30 anys l'any 2017 va ser del 39,1%, mentre que l'any 2022 va ser del 52,5%. Convé destacar que existeix un creixement sostingut en cadascun dels anys que conformen el període de estudi. Per contra, en el nombre d'incidents amb implicació d'individus entre 31 i 89 anys

durant els anys 2017, 2018 i 2019 existeix un creixement, però l'any 2020 coincidint amb el confinament derivat del covid-19 descendeixen els incidents en aquest grup d'edat; l'any 2019 el percentatge va ser del 41,4% i l'any 2020 del 36,3%. No obstant això, en aquest mateix grup, el de persones recluses entre 30 i 89 anys, l'any 2021 el percentatge va tornar a pujar i l'any 2022 es va situar en el 47,5% del total dels incidents (gràfic 4).

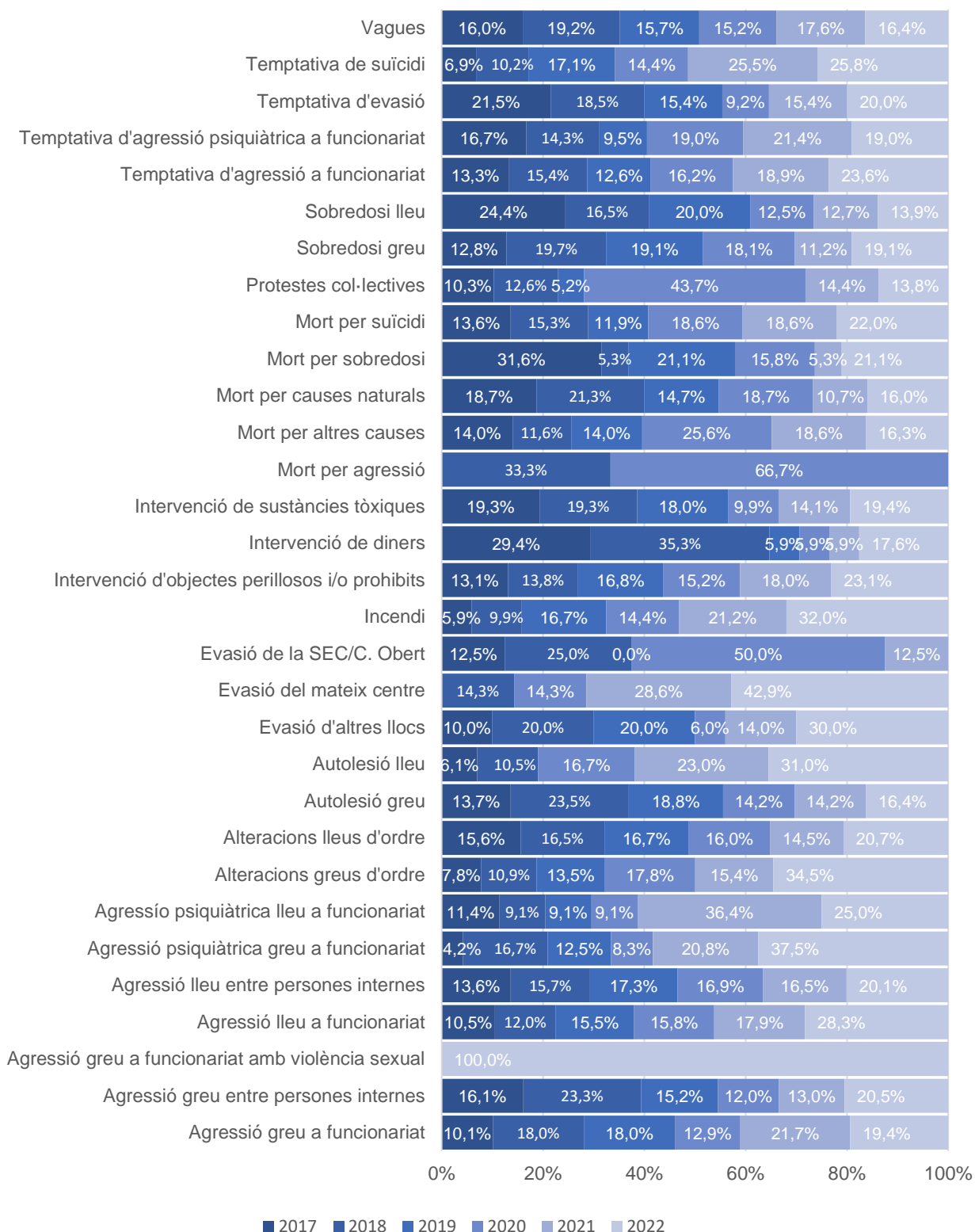
Gràfic 4. Evolució del nombre d'incidents comesos en funció de l'edat



Nota: $\chi^2 (5, n=63.946) = 502,076; p=,000$. V (de Cramer) = 0,089; $p=,000$.

Per concloure, al gràfic 5 es mostren els percentatges de les diferents tipologies d'incidents en cadascun dels anys que comprenen el període d'estudi. Per exemple, l'any 2020 suma el major percentatge d'incidents de protestes col·lectives amb un 43,7% del total d'aquest tipus de conductes. Aquest mateix any, les defuncions per agressió representen el 66,7% del total. Els incidents sobre evasions de la secció o del centre obert ascendeixen al 50,0% del total. En canvi, les intervencions de substàncies tòxiques només representen el 9,9% del total d'aquests tipus d'incidents, sent aquesta la xifra més baixa de tota la sèrie. En aquest sentit, les agressions psiquiàtriques i lleus, les agressions lleus i greus entre persones internes, en general, descendeixen respecte al 2019 (gràfic 5).

Gràfic 5. Evolució dels diferents tipus d'incidents segons la seva tipologia entre els anys 2017 al 2022



Nota: $\chi^2 (25, n=63.946) = 2241,288; p=,000$. V (de Cramer) = 0,084; $p=,000$.

Tot i així, si es compara l'evolució dels incidents des del 2017 al 2022 es pot apreciar un augment significatiu en una gran part de les diferents tipologies o l'aparició d'una nova tipologia com és l'agressió a funcionariat amb violència sexual l'any 2022 (gràfic 5).

5.2. Categorització i classificació dels tipus d'incidents

Com es desprèn dels diferents tipus d'incidents ocorreguts, no tots presenten un caràcter violent o de violència interpersonal (figura 1).

Figura 1. Distribució dels incidents en sis tipologies diverses

Violència intrainstitucional
<ul style="list-style-type: none">•Agressió greu a personal funcionari; agressió greu a funcionariat amb violència sexual; agressió greu entre persones internes; agressió lleu a funcionariat; agressió lleu entre persones internes; agressió psiquiàtrica greu a funcionariat; agressió psiquiàtrica lleu a funcionariat; incendi; temptativa d'agressió a funcionariat; i temptativa d'agressió psiquiàtrica a personal funcionari
Mala conducta o comportament antinormatiu
<ul style="list-style-type: none">•Alteracions greus d'ordre; alteracions lleus d'ordre; Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits; intervenció de diners; i intervenció de substàncies tòxiques; protestes col·lectives
Violència autodirigida
<ul style="list-style-type: none">•Autolesió greu; autolesió lleu; mort per suïcidi; i temptativa de suïcidi
Defuncions
<ul style="list-style-type: none">•Mort per causes naturals; mort per sobredosi; mort per agressió; i mort per altres causes
Evasions
<ul style="list-style-type: none">•Evasió d'altres llocs; evasió del mateix centre; i temptativa d'evasió
Altres
<ul style="list-style-type: none">•Sobredosi greu i lleu

Tanmateix, podem trobar incidents relacionats amb l'ordre dins dels establiments penitenciaris que poden ser considerats com a comportament antinormatiu o de mala conducta (*misconduct* en anglès) que estarien més relacionats amb alteracions i protestes de les persones internes. Així mateix, existeixen incidents, com les autolesions, que estarien directament

relacionades amb la violència autodirigida. A més, entre els incidents trobem les defuncions i les evasions.

Per consegüent, és necessari classificar els diversos tipus d'incidents segons la seva naturalesa amb la finalitat de determinar què entenem per violència intrainstitucional, mala conducta o antinormativa, violència autodirigida, defuncions, evasions i altres tipus de conductes. Aquesta classificació que es mostra en la figura 1 permetrà analitzar la violència intrainstitucional.

5.2.1. Distribució dels incidents segons la seva naturalesa

L'agrupació dels diferents tipus d'incidents segons la seva naturalesa permet conèixer la prevalença de la violència intrainstitucional respecte a altres categories o tipologies d'incidents.

Els incidents que presenten una major prevalença entre els anys 2017 al 2022 es corresponen amb els comportaments antinormatius o de mala conducta amb un percentatge del 57,1% respecte al total dels incidents. En segon lloc, es troben els incidents de violència intrainstitucional que representen un 32,0% del total d'incidents comesos. En tercer lloc, els incidents de violència autodirigida amb un percentatge del 9,4% del total. Així mateix, la resta de categories constitueixen un percentatge relativament baix del total d'incidents (taula 3).

Taula 3. Incidents agrupats en categories segons la seva naturalesa

Incidents 2017-2022	N	% (vàlid)
Violència intrainstitucional	20.476	32,0
Mala conducta/antinormatius	36.516	57,1
Violència autodirigida	5.992	9,4
Defuncions	140	,2
Evasions	130	,2
Altres (sobredosi lleu i greu)	692	1,1
Total	63.946	100,0

D'altra banda, conèixer la distribució de les diferents categories o tipologies d'incidents per centre penitenciari pot resultar una dada molt interessant. Per això la taula 4 mostra els descriptius relatius a la distribució dels incidents, segons la tipologia o categoria, per centres penitenciaris. En els centres oberts

el percentatge d'incidents és inexistent o gairebé inexistent, i els incidents es concentren en els centres de règim ordinari.

Taula 4. Descriptius de les diferents categories d'incidents per centre penitenciari

Centres penitenciaris		Categories d'incidents període 2017-2022						Total
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres	
Brians 1	Recompte	3.834	5.618	1.357	17	6	80	10.912
	% tipus	18,7%	15,4%	22,6%	12,1%	4,6%	11,6%	17,1%
Brians 2	Recompte	2.767	5.422	526	37	21	293	9.066
	% tipus	13,5%	14,8%	8,8%	26,4%	16,2%	42,3%	14,2%
Homes de Barcelona	Recompte	123	145	10	1	8	4	291
	% tipus	0,6%	0,4%	0,2%	0,7%	6,2%	0,6%	0,5%
Dones de Barcelona	Recompte	315	430	80	4	17	6	852
	% tipus	1,5%	1,2%	1,3%	2,9%	13,1%	0,9%	1,3%
Joves	Recompte	2.694	2.477	876	0	7	0	6.054
	% tipus	13,2%	6,8%	14,6%	0,0%	5,4%	0,0%	9,5%
Lledoners	Recompte	1.315	2.959	132	14	11	11	4.442
	% tipus	6,4%	8,1%	2,2%	10,0%	8,5%	1,6%	6,9%
Mas d'Enric	Recompte	2.463	4.563	991	18	4	25	8.064
	% tipus	12,0%	12,5%	16,5%	12,9%	3,1%	3,6%	12,6%
Obert 1 de Barcelona	Recompte	0	1	0	0	0	0	1
	% tipus	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Obert 2 de Barcelona	Recompte	5	71	1	3	3	1	84
	% tipus	0,0%	0,2%	0,0%	2,1%	2,3%	0,1%	0,1%
Obert de Girona	Recompte	0	25	0	1	3	1	30
	% tipus	0,0%	0,1%	0,0%	0,7%	2,3%	0,1%	0,0%
Obert de Lleida	Recompte	4	70	1	1	1	1	78
	% tipus	0,0%	0,2%	0,0%	0,7%	0,8%	0,1%	0,1%
Obert de Tarragona	Recompte	0	22	1	2	0	3	28
	% tipus	0,0%	0,1%	0,0%	1,4%	0,0%	0,4%	0,0%
Ponent	Recompte	1.823	2.819	767	9	14	26	5.458
	% tipus	8,9%	7,7%	12,8%	6,4%	10,8%	3,8%	8,5%
Puig de les Basses	Recompte	2.280	3.913	403	11	3	14	6.624
	% tipus	11,1%	10,7%	6,7%	7,9%	2,3%	2,0%	10,4%
Quatre Camins	Recompte	2.853	7.981	847	22	32	227	11.962
	% tipus	13,9%	21,9%	14,1%	15,7%	24,6%	32,8%	18,7%
Total	Recompte	20.476	36.516	5.992	140	130	692	63.946
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu o mala conducta; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. El CP d'Homes de Barcelona a partir de l'any 2017 va iniciar un tancament progressiu.

Com a exemple, el Centre Penitenciari Brians 1 aglutina el major nombre d'incidents en les categories o tipologies de violència intrainstitucional (18,7%), comportaments antinormatius (15,4%) i violència autodirigida (22,6%) (taula 4). No obstant això, sense tenir en compte la població penitenciària de cada centre, no és possible conèixer quins centres presenten una major incidència relativa en cadascuna de les diferents categories. Per aquest motiu, més endavant es mostraran les taxes de violència intrainstitucional i de comportament antinormatiu en funció de la població penitenciària de cada centre (gràfics 7 i 8).

Estudiant-ho per sexes, veiem que, del total de 58.418 incidents que van cometre els homes, el 32,0% es corresponen amb incidents de violència intrainstitucional, mentre que les alteracions o protestes representen el 58,0%. Així mateix, els incidents de violència autodirigida respecte al total per aquest grup es situen en el 8,5%, les defuncions en el 0,2%, les evasions en el 0,2% i altres incidents com les sobredosis lleus i greus en el 1,1%. Les dones van cometre durant aquest període un total de 5.528 incidents, dels quals el 32,4% va correspondre a incidents de violència intrainstitucional, el 47,6% a incidents relacionats amb protestes o alteracions, el 18,2% a incidents de violència autodirigida, el 0,2% a defuncions i el 1,3% a incidents de sobredosi lleu i greu.

Taula 5. Distribució dels incidents agrupats en categories segons el sexe

Sexe		Categories d'incidents període 2017-2022					Total	
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions		Altres
Home	Recompte	18.685	33.884	4.986	131	110	622	58.418
	% tipus	91,3%	92,8%	83,2%	93,6%	84,6%	89,9%	91,4%
Dona	Recompte	1.791	2.632	1.006	9	20	70	5.528
	% tipus	8,7%	7,2%	16,8%	6,4%	15,4%	10,1%	8,6%
Total	Recompte	20.476	36.516	5.992	140	130	692	63.946
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatius o mala conducta; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. χ^2 (5, $n=63.946$) = 609,246; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,098; $p=,000$.

En referència als incidents i a la nacionalitat de les persones internes, les espanyoles van cometre un total de 32.628 incidents entre els anys 2017 al 2022. La violència intrainstitucional representava el 27,5% del total d'incidents,

mentre que les protestes o alteracions, en referència a la mala conducta, el 60,9%. Així mateix, els incidents relacionats amb defuncions es situa en el 0,3%, les evasions representen el 0,2% i altres incidents com són les sobredosis greus i lleus l'1,7% del total d'incidents comesos per les persones de nacionalitat espanyola. De manera paral·lela, en aquest mateix període de temps, del total de 31.318 incidents comesos pels i les internes de nacionalitat estrangera, el 36,7% es corresponen amb incidents de violència intrainstitucional, el 53,1% amb incidents relacionats amb alteracions o protestes i el 9,4% amb incidents de violència autodirigida. Els menors percentatges d'incidents en aquest grup corresponen a les defuncions (0,1%), les evasions (0,2%) i les sobredosis lleus i greus (0,5%).

Taula 6. Distribució dels incidents agrupats en categories segons la nacionalitat

Nacionalitat		Categories d'incidents període 2017-2022						Total
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres	
Espanyola	Recompte	8.976	19.878	3.043	113	70	548	32.628
	% tipus	43,8%	54,4%	50,8%	80,7%	53,8%	79,2%	51,0%
Estrangera	Recompte	11.500	16.638	2.949	27	60	144	31.318
	% tipus	56,2%	45,6%	49,2%	19,3%	46,2%	20,8%	49,0%
Total	Recompte	20.476	36.515	5.992	140	130	692	63.946
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu o mala conducta; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. χ^2 (5, n=63.946) = 883,063; p=,000). V (de Cramer) = 0,116; p=,000.

Cal destacar, també, que del total d'incidents de violència intrainstitucional, el 56,2% van ser comesos per població penitenciària de nacionalitat estrangera, mentre que el 43,8% restant per espanyoles (taula 6).

Segons la situació processal, les persones internes penades van cometre 49.949 incidents, un 30,0% d'aquests relacionats directament amb la violència intrainstitucional, un 59,0% es corresponen a protestes o alteracions d'ordre en relació a la mala conducta, un 9,2% a incidents vinculats a violència autodirigida, un 0,2% a defuncions, un 0,2% a evasions i, finalment un 1,3% a altres tipus —sobredosi lleu i greu— del total. En canvi, respecte a les persones en situació preventiva, d'un total de 14.452 incidents, el 38,8% es correspon amb incidents de violència intrainstitucional, un 50,4% del total amb alteracions

o protestes, el 10,1% amb violència autodirigida i el 0,6% restant correspon a defuncions, evasions i sobredosis lleus i/o greus.

Taula 7. Distribució dels incidents agrupats en categories segons la situació processal

Situació processal		Categories d'incidents període 2017-2022						Total
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres	
Penada	Recompte	14.867	29.226	4.529	120	105	647	49.494
	% tipus	72,6%	80,0%	75,6%	85,7%	80,8%	93,5%	77,4%
Preventiva	Recompte	5.609	7.290	1.463	20	25	45	14.452
	% tipus	27,4%	20,0%	24,4%	14,3%	19,2%	6,5%	22,6%
Total	Recompte	20.476	36.516	5.992	140	130	692	63.946
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu o mala conducta; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. $\chi^2 (5, n=63.946) = 534,159; p=,000$. V (de Cramer) = 0,091; $p=,000$.

En general, tal i com es mostra a la taula 7, les diferents categories o tipologies d'incidents mostren que les persones internes en situació de penades presenten un major percentatge que les preventives.

Les persones recluses entre 18 i 30 anys van cometre un total de 29.613 incidents. De fet, el 33,7% del total d'aquest grup de persones van ser incidents de violència intrainstitucional i el 53,8% van estar relacionats amb incidents de mala conducta. A més, l'11,8% dels incidents van ser de violència autodirigida i el 0,6% evasions i sobredosis lleus o greus. Respecte a la població reclusa d'entre 31 i 89 anys el nombre total d'incidents entre els anys 2017 al 2022 va ascendir a 34.333. El 30,6% del total d'incidents d'aquest grup d'edat es correspon amb la categoria o tipologia de violència intrainstitucional, el 59,9% es troben relacionats amb alteracions o protestes (mala conducta), el 7,3% amb incidents de violència autodirigida el 0,4% defuncions, el 0,2% evasions i l'1,7% restant amb incidents relacionats amb sobredosis lleus o greus.

Convé destacar que, del nombre total d'incidents de violència intrainstitucional, el 51,3% l'edat de les persones en el moment de l'incident va estar entre els 31 i els 89 anys, mentre el 48,7% es va situar entre els 18 i els 30 anys. Pel que fa als comportaments antinormatius considerats com incidents d'alteracions i protestes es va situar en el 43,7% per les persones d'entre 18 i 30 anys,

mentre que el 56,3% restant presentaven entre 31 i 89 anys en el moment de l'incident (taula 8).

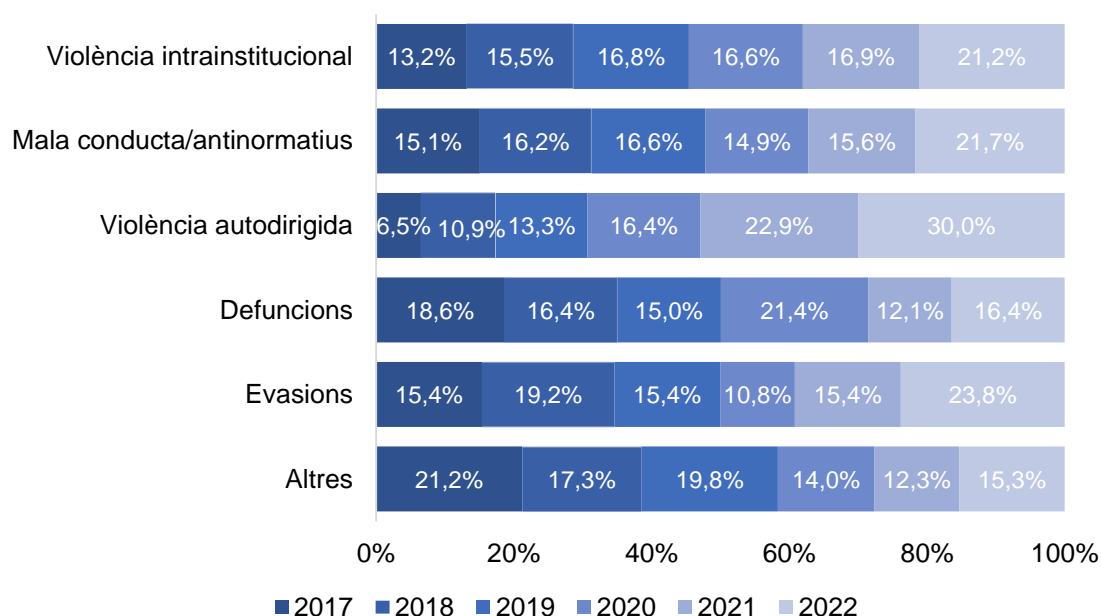
Taula 8. Distribució dels incidents agrupats en categories segons l'edat en el moment de l'incident

Edat		Categories d'incidents període 2017-2022						Total
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres	
Entre 18-30	Recompte	9.974	15.945	3.501	6	62	125	29.613
	% tipus	48,7%	43,7%	58,4%	4,3%	47,7%	18,1%	46,3%
Entre 31-89	Recompte	10.502	20.571	2.491	134	68	567	34.333
	% tipus	51,3%	56,3%	41,6%	95,7%	52,3%	81,9%	53,7%
Total	Recompte	20.476	36.516	5.992	140	130	692	63.946
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu o mala conducta; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. (χ^2 (5, $n=63.946$) = 825,628; $p=,000$), V (de Cramer) = 0,114; $p=,000$.

D'altra banda, si s'analitza el total d'incidents de violència intrainstitucional ocorreguts durant el període d'estudi, l'anàlisi per any mostra que aquesta tipologia ha augmentat un 8% el 2022 respecte a 2017. No obstant això, entre els anys 2018 al 2020 el percentatge s'ha mantingut entorn al 16% (gràfic 6).

Gràfic 6. Evolució dels incidents segons la seva categoria entre els anys 2017 al 2022



Nota: $\chi^2 (25, n=63.946) = 856,274; p=,000$. V (de Cramer) = 0,052; $p=,000$. L'any 2020 està marcat pel covid i amb l'inici de la pandèmia ocorreguda durant aquest any on va haver-hi 100 dies de confinament a Espanya.

Els comportaments antinormatius també han experimentat un increment l'any 2022 d'un 6,6% respecte al 2017. Curiosament, l'any 2020 el percentatge d'incidents d'aquest tipus es va situar en el 14,9%, mentre que en el 2019 va ser del 16,6% (gràfic 6).

D'altra banda, la violència autodirigida ha experimentat un augment del 23,5% el 2022 respecte l'any 2017. De fet, el percentatge d'incidents d'aquesta mena ha anat augmentant any rere any (gràfic 6). En el cas que es vulguin consultar les freqüències (nombre d'incidents) per anys i categoria, aquestes dades es troben disponibles en l'annex A, taula A5.

5.2.2. Anàlisi de la violència intrainstitucional i antinormativa entre els anys 2017 i 2022

En el marc dels incidents de violència intrainstitucional i de mala conducta o antinormatius, conèixer l'evolució en funció del sexe, la nacionalitat, la situació processal i l'edat en cadascun dels diferents anys objecte d'anàlisi permet valorar millor la tendència d'aquest tipus d'incidents i la seva distribució.

Distingint entre aquestes dues categories generals, tant homes com dones cometen menys incidents de violència intrainstitucional que incidents de caràcter antinormatiu relacionats amb alteracions o protestes en els centres penitenciaris de Catalunya.

En homes existeixen diferències estadísticament significatives ($\chi^2=87,191$ $gl=5$; $p<,001$) entre els incidents de violència intrainstitucional i els antinormatius segons els diferents anys del període d'estudi. Així doncs, del total de 18.685 incidents de violència intrainstitucional corresponents als homes entre els anys 2017 al 2022, el 13,0% van ocórrer l'any 2017, mentre que el 2022 van produir-se el 21,7%. De fet, entre els anys 2018 al 2020 la presència dels homes en els incidents d'aquest tipus va experimentar un percentatge molt similar entorn al 16% —l'any 2018 presenta un percentatge del 16,1%, l'any 2019 del 15,4% i l'any 2020 del 15,7%—, encara que el gran augment es produeix l'any 2021 (taula 9).

Taula 9. Distribució dels incidents de violència intrainstitucional i antinormatius en funció del sexe

Incidents	Anys						Total	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022		
Homes								
Violència intra ^a	Recompte	2.434	2.836	3.173	3.112	3.083	4.047	18.685
	% incidents	32,1%	33,9%	36,1%	38,3%	37,3%	35,4%	35,5%
Antinormatius	Recompte	5.140	5.537	5.623	5.023	5.179	7.382	33.884
	% incidents	67,9%	66,1%	63,9%	61,7%	62,7%	64,6%	64,5%
Total	Recompte	7.574	8.373	8.796	8.135	82.62	11.429	52.569
	% incidents	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		%	%	%	%	%	%	%
Dones								
Violència intra ^a	Recompte	269	329	259	281	368	285	1.791
	% incidents	41,8%	46,2%	38,1%	41,1%	41,3%	35,1%	40,5%
Antinormatius	Recompte	375	383	421	403	522	528	2.632
	% incidents	58,2%	53,8%	61,9%	58,9%	58,7%	64,9%	59,5%
Total	Recompte	644	712	680	684	890	813	4.423
	% incidents	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		%	%	%	%	%	%	%

Nota: ^aviolència intrainstitucional. Homes (χ^2 (5, $n=52.569$) = 87,191; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,041; $p=,000$. Dones (χ^2 (5, $n=4423$) = 22,063; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,071; $p=,001$.

Per la seva banda, els incidents de caràcter antinormatiu presenten la mateixa tendència. Del total de 33.884 incidents de mala conducta, el 15,2% correspon a l'any 2017 i el 21,8% a l'any 2022. No obstant això, l'any 2019 es va situar en el 16,6% i l'any del covid-19 pròpiament dit el percentatge va descendir fins a situar-se en el 14,8%.

Pel que fa al total d'incidents de violència intrainstitucional i antinormatius comesos per dones existeixen diferències estadísticament significatives ($\chi^2=22,063$; $gl=5$; $p<,001$) entre aquestes categories i els diferents anys del període d'estudi. Tot i això, cal dir que del total dels 1.791 incidents de violència intrainstitucional en dones, el percentatge d'aquesta tipologia de violència va ser molt similar l'any 2017 i 2022 amb un 15% aproximadament del total. L'any amb un percentatge superior de violència intrainstitucional va ser el 2021 amb un 20,5% del total d'aquest tipus d'incidents. Però curiosament, l'any 2019 es va situar en el 14,5% i l'any 2020 amb 100 dies de confinament es va situar en el 15,7%, xifra molt semblant a la de 2017 i 2022 (taula 9).

En canvi del total de 4.423 incidents de caràcter antinormatiu sobre alteracions i protestes, aquesta tipologia experimenta un augment significatiu en el 2022 amb un percentatge del 20,1% respecte al 2017 amb un percentatge del 14,6%. Però en els anys 2019 i 2020 el percentatge que representava aquesta tipologia d'incidents va ser molt similar a la del 2017, 15,4% i 15,5% respectivament (taula 9).

L'anàlisi dels incidents de violència intrainstitucional i antinormatius comesos per persones de nacionalitat espanyola en funció dels anys mostra diferències significatives ($\chi^2=47,986$; $gl=5$; $p<,001$). Certament, existeix un major percentatge d'incidents de tipus antinormatiu que de violència intrainstitucional comesos per persones espanyoles en cadascun dels diferents anys del període analitzat (taula 10).

Taula 10. Distribució dels incidents de violència intrainstitucional i antinormatius en funció de la nacionalitat

Nacionalitat		Anys						Total
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Espanyola								
Violència intra ^a	Recompte	1.400	1.469	1.512	1.428	1.511	1.656	8.976
	% incidents	29,0%	29,9%	31,3%	33,6%	34,0%	29,7%	31,1%
Antinormatius	Recompte	3.423	3.448	3.321	2.826	2.934	3.926	19.878
	% incidents	71,0%	70,1%	68,7%	66,4%	66,0%	70,3%	68,9%
Total	Recompte	4.823	4.917	4.833	4.254	4.445	5.582	28.854
	% incidents	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		%	%	%	%	%	%	%
Estrangera								
Violència intra ^a	Recompte	1.303	1.696	1.920	1.965	1.940	2.676	11.500
	% incidents	38,4%	40,7%	41,4%	43,0%	41,2%	40,2%	40,9%
Antinormatius	Recompte	2.092	2.472	2.723	2.600	2.767	3.984	16.638
	% incidents	61,6%	59,3%	58,6%	57,0%	58,8%	59,8%	59,1%
Total	Recompte	3.395	4.168	4.643	4.565	4.707	6.660	28.138
	% incidents	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		%	%	%	%	%	%	%

Nota: ^aviolència intrainstitucional. Espanyola (χ^2 (5, $n=28.854$) = 47,986; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,041; $p=,000$. Extranjera (χ^2 (5, $n=28.138$) = 19,692; $p=,001$). V (de Cramer) = 0,026; $p=,001$.

En les persones de nacionalitat espanyola, del total dels 8.976 incidents de violència intrainstitucional, l'any 2017 es va cometre un 15,6%, mentre que els anys 2018 i 2019 van presentar un percentatge entorn al 16%. No obstant això, l'any 2020 es va situar en el 15,9%, encara que va pujar al 18,4% l'any 2022. En canvi, els comportaments antinormatius mostren un descens gradual fins i tot l'any 2020 i 2021 amb un lleuger repunt l'any 2022 (taula 10).

En referència a les persones de nacionalitat estrangera, existeixen diferències significatives entre la violència intrainstitucional i la antinormativa ($\chi^2=19,692$; $gl=5$; $p<,001$). Del total dels 11.500 incidents de violència intrainstitucional, l'any 2017 presenta un percentatge de l'11,3%, mentre que l'any 2022 un 23,4%. La tendència entre aquests dos anys és creixent, però roman estable entre els anys 2019 al 2021 amb un percentatge entorn al 17%. La mateixa tendència mostren els incidents antinormatius o de mala conducta; dels 16.638 incidents comesos pels estrangers el 15,6% va ser en 2017. Així mateix, entre els anys 2019 al 2021 es va situar entre el 15 i el 16%, però l'any 2022 el percentatge va pujar fins al 23,9% (taula 10).

Respecte a la situació processal de les persones que compleixen una pena privativa de llibertat, l'anàlisi mitjançant l'estadístic Chi-quadrat mostra diferències significatives ($\chi^2=77,647$; $gl=5$; $p<,001$) entre els incidents de violència intrainstitucional i els antinormatius o de mala conducta en els diferents anys (taula 11).

Taula 11. Distribució dels incidents de violència intrainstitucional i antinormatius en funció de la situació processal

Situació processal		Anys					Total	
		2017	2018	2019	2020	2021		2022
Penada								
Violència intra ^a	Recompte	2.127	2.361	2.465	2.342	2.508	3.064	14.867
	% incidents	31,0%	32,2%	33,7%	36,7%	36,2%	33,1%	33,7%
Antinormatius	Recompte	4.734	4.978	4.859	4.036	4.414	6.205	29.226
	% incidents	69,0%	67,8%	66,3%	63,3%	63,8%	66,9%	66,3%
Total	Recompte	6.861	7.339	7.324	6.378	6.922	9.269	44.093

Situació processal	Anys						Total	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022		
% incidents	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
%								
Preventiva								
Violència	Recompte	576	804	967	1.051	943	1.268	5.609
intra ^a	% incidents	42,4%	46,0%	44,9%	43,1%	42,3%	42,7%	43,5%
Antinormatius	Recompte	781	942	1.185	1.390	1.287	1.705	7.290
	% incidents	57,6%	54,0%	55,1%	56,9%	57,7%	57,3%	56,5%
Total	Recompte	1.357	1.746	2.152	2.441	2.230	2.973	12.899
	% incidents	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
%								

Nota: ^aviolència intrainstitucional. Penats (χ^2 (5, $n=44.093$) = 77,647; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,042; $p=,000$. Preventius (χ^2 (5, $n=12899$) = 9,431; $p=,093$). V (de Cramer) = 0,026; $p=,093$.

Però si s'analitza de manera descriptiva la violència intrainstitucional entre persones penades i preventives, dels 14.867 incidents, l'any 2017 les persones internes en situació penada van cometre el 14,3%, mentre l'any 2022 el percentatge va ascendir al 20,6%. Els anys 2018, 2019, 2020 i 2021 va oscil·lar entre el 15,7 i el 16,9% dependent l'any, encara que l'any 2020 del covid-19 es va situar en el 15,7%. Pel que fa a les persones preventives, del total de 5.609 incidents, només el 10% es va concentrar l'any 2017, mentre que el 22,6% es correspon amb l'any 2022. Aquesta tendència a l'alça s'observa any rere any on el percentatge d'incidents l'any 2018 es va situar en el 14,3%, l'any 2019 ascendeix al 17,2%, l'any 2020 al 18,7% i l'any 2021 descendeix fins al 16,8% per tornar a pujar amb força l'any 2022 (taula 11).

Els incidents antinormatius o, també denominats de mala conducta conforme a la situació processal de preventiu existeixen diferències significatives ($\chi^2=9,431$; $gl=5$; $p<,001$) entre persones penades i preventives en relació als diferents anys objecte d'estudi (taula 11).

En l'exposició dels incidents de caràcter antinormatiu mostrats en la taula 11, del total de 29.226 comesos per les persones internes que compleixen una pena privativa de llibertat, el 16,2% van ser comesos durant l'any 2017 i el 21,2% en el transcurs de l'any 2022. No obstant això, durant l'any 2020, any del covid-19 amb 100 dies de confinament es van cometre només un 13,8% els incidents. De fet, va ser l'any amb menys incidents relacionats amb alteracions i

protestes. L'any 2021 la xifra va pujar al 15,1% i entre els anys 2017 al 2019 va oscil·lar entre el 16,2% i el 17,0%. Per contra, els incidents comesos per les persones preventives mostren una tendència creixent; dels 7.290 incidents comesos el 10,7% es correspon amb l'any 2017 i el 12,9% amb l'any 2018. Els anys 2019 i 2020 el percentatge d'incidents va pujar fins al 16,3% i el 19,1% respectivament. L'any 2021 va tornar a baixar fins situar-se en el 17,6%, però va pujar amb força l'any 2022 amb un percentatge d'incidents respecte al total del 23,4% (taula 11).

L'edat entre 18 i 30 anys mostra diferències estadísticament significatives ($\chi^2=29,368$; $gl=5$; $p<,001$) entre la violència intrainstitucional i els comportaments antinormatius o de mala conducta conforme als diferents anys. Així mateix, pel que fa a l'edat, entre els 31 i els 89 anys, també existeixen diferències significatives ($\chi^2=50,194$; $gl=5$; $p<,001$) (taula 12).

Taula 12. Distribució dels incidents de violència intrainstitucional i antinormatius en funció de l'edat

Edat		Anys						Total
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Entre 18 – 30								
Violència intra ^a	Recompte	1.121	1.499	1.584	1.685	1.704	2.381	9.974
	% incidents	34,8%	38,1%	38,4%	40,6%	39,6%	38,5%	38,5%
Antinormatius	Recompte	2.103	2.438	2.545	2.462	2.601	3.796	15.945
	% incidents	65,2%	61,9%	61,6%	59,4%	60,4%	61,5%	61,5%
Total	Recompte	3.224	3.937	4.129	4.147	4.305	6.177	25.919
	% incidents	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
%								
Entre 31 – 89								
Violència intra ^a	Recompte	1.582	1.666	1.848	1.708	1.747	1.951	10.502
	% incidents	31,7%	32,4%	34,6%	36,6%	36,0%	32,2%	33,8%
Antinormatius	Recompte	3.412	3.482	3.499	2.964	3.100	4.114	20.571
	% incidents	68,3%	67,6%	65,4%	63,4%	64,0%	67,8%	66,2%
Total	Recompte	4.994	5.148	5.347	4.672	4.847	6.065	31.073
	% incidents	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
%								

Nota: ^aviolència intrainstitucional. Entre 17 – 30 (χ^2 (5, $n=25.919$) = 29,368; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,034; $p=,000$. Entre 31 – 89 (χ^2 (5, $n=31073$) = 50,194; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,040; $p=,000$.

Els incidents directament relacionats amb la violència intrainstitucional comesos per persones internes entre 18 i 30 anys van sumar un total de 9.974 entre els anys 2017 al 2022. Del total d'incidents, el 11,2% es van realitzar durant l'any 2017, mentre que l'any 2022 el percentatge va pujar fins al 23,9%. Durant l'any 2020, any de major incidència del covid-19, el percentatge es va situar en el 16,9% i en el 17,1% l'any 2021. Els anys 2018 i 2019 la xifra es va situar en el 15,0% i 15,8% respectivament (taula 12).

Per contra, entre els 31 i els 89 anys van cometre 10.502 incidents de violència intrainstitucional entre els anys 2017 al 2022. El major percentatge es va correspondre amb l'any 2022 amb un 18,6% del total d'incidents, la resta d'anys els percentatges van ser inferiors. L'any 2020 es va situar en el 16,3% i l'any 2021 va pujar només tres dècimes, mentre que el 2019 va mostrar un percentatge del 17,6%. Respecte als anys 2017 i 2018 el percentatge d'incidents van estar entorn al 15,0% (taula 12).

En referència al incidents antinormatius o de mala conducta, les persones internes entre 18 i 30 anys van cometre un total de 15.945, dels que un 13,2% es van correspondre amb l'any 2017 i un 23,8% amb l'any 2022. L'any 2020, de major incidència del covid-19, va presentar una de les xifres més baixes (15,4%) i molt similars als anys 2018, 2019 i 2021. Així mateix, succeeix igual amb els incidents comesos per persones entre els 31 i els 89 anys; dels 20.571 incidents comesos, l'any amb una major xifra va ser el 2022 amb un percentatge del 20,0%, mentre que en el 2020 amb el covid-19 i 100 dies de confinament el percentatge d'incidents va ser el més baix de tota la sèrie d'anys (14,4%). Cal remarcar que el percentatge corresponent a l'any 2021 va ser del 15,1% i als anys 2017 al 2019 va oscil·lar entre el 16,6% i el 17,0% (taula 12).

5.2.3. Evolució de les taxes de violència intrainstitucional i d'incidents antinormatius

Pel que fa a les taxes d'incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones, en el gràfic 6 es mostra l'evolució per centres penitenciaris i per anys.

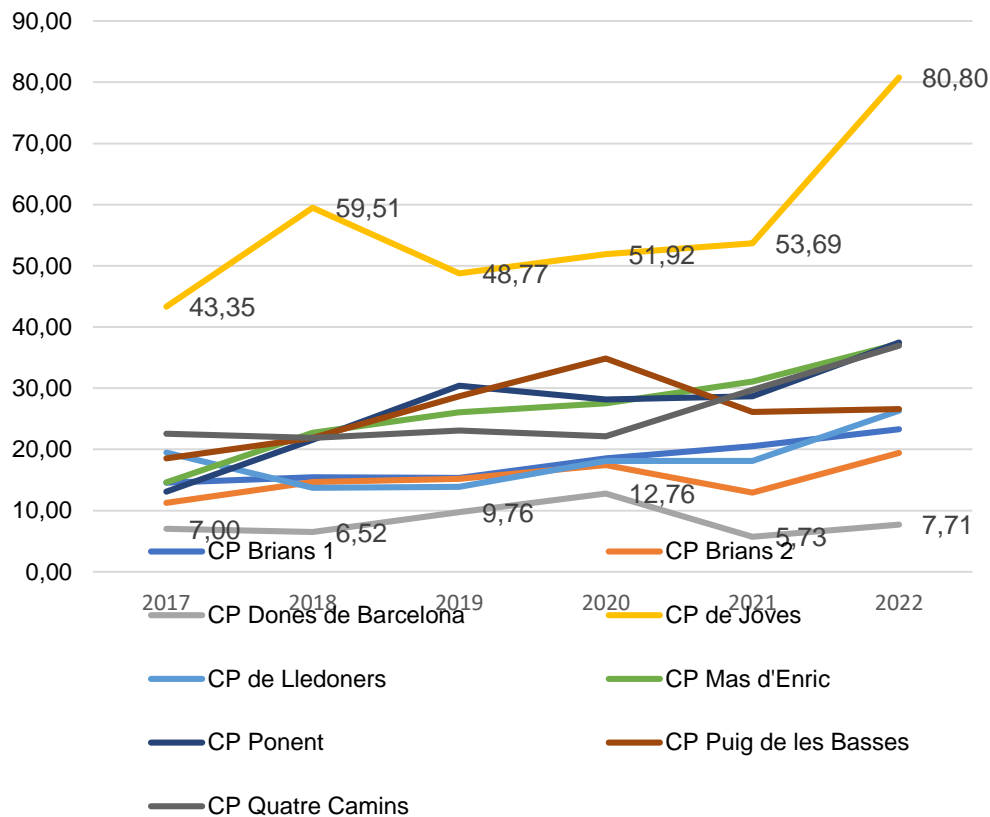
El centre penitenciari que té una major taxa és el CP Joves. L'any 2022 mostrava una taxa de 80,8 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones privades de llibertat. Des del 2017 al 2022 la tendència és la d'un augment gradual de la taxa d'incidents amb una estabilització i baixada en els anys 2019 i 2020, encara que augmenta de manera substancial l'any 2022 (gràfic 6).

El CP Quatre Camins l'any 2022 presentava una taxa de 36,95 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones recluses, una xifra molt similar a la que la del CP Ponent, amb 37,45 incidents. De fet, aquests centres penitenciaris han sofert un augment significatiu de les taxes de 2017 a 2022 — l'any 2017 la taxa per cada 100 persones privades de llibertat en el CP Quatre Camins va ser de 22,58, mentre que en el CP Ponent va ser de 13,11—. Pel que fa a l'any 2020, la taxa dels dos centres va baixar respecte a l'any 2019; el CP Quatre Camins va presentar una taxa de 22,16 i el CP Ponent 28,14 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones. En el CP Quatre Camins la taxa de violència intrainstitucional va pujar de manera substancial l'any 2021 situant-se en 29,72 incidents per cada 100 persones privades de llibertat. Però al CP Ponent la taxa es va mantenir el 2021 respecte 2020, entorn als 28 incidents (gràfic 6).

Així mateix, l'any 2022 el CP Puig de les Bases presentava una taxa de 26,61 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones internes. En canvi, la taxa d'aquest centre el 2017 va ser de 18,53, sent l'any 2020 la més alta de tota la sèrie amb 34,87 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones. El CP Mas d'Enric l'any 2017 presentava una taxa de 14,61 amb una tendència creixent, que l'any 2022 es va situar en 37,25 incidents de violència intrainstitucional per cada 100 persones recluses (gràfic 7).

El centre penitenciari que presenta una menor taxa d'incidents és el de Dones de Barcelona. La taxa se situava en 7,00 incidents l'any 2017 i en 7,71 l'any 2022. Els anys 2019 i 2020 es va produir un increment de la taxa, però després va tornar a baixar (gràfic 7).

Gràfic 7. Evolució de la taxa d'incidents de violència intrainstitucional per cada 100 interns en els diferents centres penitenciaris



Nota: Les taxes s'han calculat tenint en compte la població reclusa de cada centre durant cadascun dels anys del període comprés entre els anys 2017 al 2022. En la població penitenciària dels diferents centres s'han tingut en compte els diferents trasllats de persones d'un centre a un altre.

Els centres oberts presenten una inexistent taxa de violència intrainstitucional. De fet, el CP Obert de Girona i el CP Obert 1 de Barcelona no presenten ni un sol incident de violència intrainstitucional. Així mateix, al CP Obert 2 de Barcelona no s'han produït incidents de violència intrainstitucional, exceptuant l'any 2017 quan la taxa de violència va ser de 0,28 incidents per cada 100 persones internes. És a dir, només van succeir 3 incidents. El CP d'Hommes de Barcelona presentava una taxa de 7,72 incidents per cada 100 persones recluses durant l'any 2017, mentre que la resta d'anys no consten incidents — aquest centre a partir de l'any 2017 va iniciar un tancament progressiu— (gràfic 7).

En relació als incidents antinormatius relacionats amb alteracions de l'ordre, protestes col·lectives, intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits i intervenció

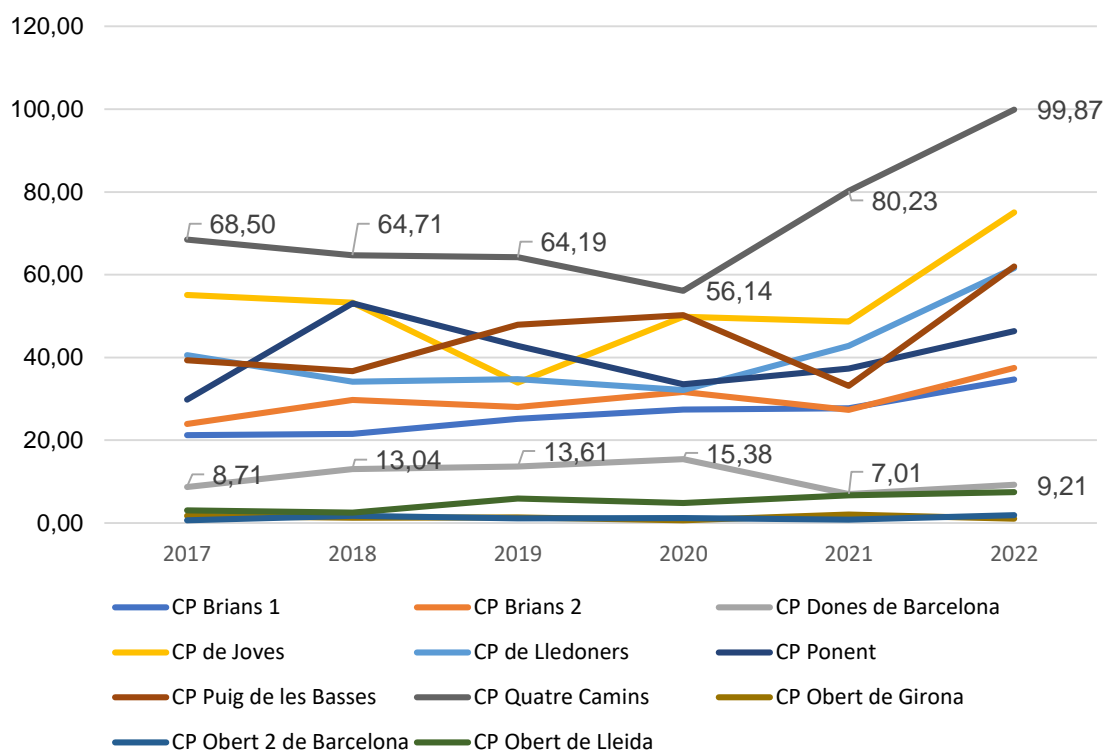
de diners, entre altres, en el gràfic 8 es pot apreciar l'evolució i la tendència de les taxes per centres i per anys.

El CP Quatre Camins és el que presenta una major taxa d'incidents antinormatius per cada 100 persones. De fet, l'any 2022 la taxa es va situar en 99,87 incidents per cada 100 persones internes. Cal remarcar que la taxa l'any 2017 es va situar en 68,50 incidents per cada 100 persones amb una tendència decreixent fins l'any 2020, en plena pandèmia, amb una taxa de 56,14 incidents per cada 100 persones recluses. Tot seguit, la taxa va pujar de manera significativa l'any 2021 i 2022 (gràfic 8).

El CP de Joves és el que presenta, en termes generals, la segona major taxa, amb 75,09 incidents antinormatius per cada 100 persones durant l'any 2022. Si s'analitza l'evolució de la taxa prenent com a referència l'any 2017, pot apreciar-se una tendència creixent atenent que aquest any la taxa es va situar en 55,05 incidents per cada 100 persones internes. Així mateix, en els anys 2020 i 2021 es va situar en 49,87 i 48,69 incidents per cada 100 persones, respectivament (gràfic 8).

Els centres penitenciaris de Lledoners i Puig de les Basses mostren una taxa d'incidents antinormatius per cada 100 persones molt similars l'any 2022 amb 61,59 i 61,96, respectivament. Així mateix, els dos centres penitenciaris l'any 2017 presentaven una taxa també molt semblant; 40,56 incidents per cada 100 persones el CP de Lledoners i 39,34 el CP Puig de les Basses (gràfic 7).

Gràfic 8. Evolució de la taxa d'incidents antinormatius per cada 100 persones internes en els diferents centres penitenciaris



Nota: Les taxes s'han calculat tenint en compte la població reclusa de cada centre durant cadascun dels anys del període comprés entre els anys 2017 al 2022.

En cinquè lloc, es troba el CP de Ponent amb una taxa corresponent a l'any 2022 de 46,34 incidents antinormatius per cada 100 persones privades de llibertat. Per contra, l'any 2017 la taxa es va situar en 29,81 incidents. En tot cas, la major taxa va correspondre a l'any 2018, amb 53,11 incidents per cada 100 persones internes. En canvi, durant l'any 2020 la taxa va baixar fins a situar-se en 33,52 incidents per cada 100 persones (gràfic 8).

Respecte als centres penitenciaris Brians 1 i 2, l'any 2022 la taxa d'incidents antinormatius per cada 100 persones recluses es situen en 34,71 i 37,43, respectivament. En concret, els dos centres penitenciaris mostren una tendència de creixement suau en comparació al 2017; aquell any la taxa a Brians 1 va ser de 21,19 i a Brians 2 es va situar en 23,91.

No obstant això, el CP de Dones de Barcelona és el que presenta les menors taxes d'incidents antinormatius, exceptuant el centres penitenciaris oberts. L'any 2022 la taxa es va situar en 9,21 incidents per cada 100 dones internes. És important remarcar que entre els anys 2017 i 2020 la taxa va anar creixent fins a situar-se en 15,38 l'any 2020.

En referència als centres oberts, la taxa d'incidents antinormatius per cada 100 persones internes és extremadament baixa o gairebé inexistent. Aquesta oscil·la entre 0,60 i 2,00 entre els diferents centres i anys, a excepció del CP Obert de Lleida on es troben les taxes més altes; l'any 2022 es va situar en 7,42 incidents antinormatius per cada 100 persones recluses amb una evolució creixent des del 2017.

En l'annex B, concretament en la taula B1, es poden consultar les diferents taxes per cada 100 persones privades de llibertat de violència intrainstitucional i mala conducta per cadascun dels anys i establiments penitenciaris.

5.3. Anàlisi descriptiva de les persones internes que han comès incidents segons la tipologia

El nombre de persones recluses que ha comès algun tipus d'incident relacionat directament amb alguna de les tipologies establertes, entre els anys 2017 i 2022, ascendeix a 11.046. Així doncs, el 66,1% de les persones van cometre algun tipus d'incident catalogat com a violència intrainstitucional, el 77,2% algun incident de caràcter antinormatiu i el 16,4% de violència autodirigida (taula 13).

Taula 13. Persones internes que han comès incidents segons tipologia

Tipologia d'incidents	Persones que han comès algun tipus d'incidents				
	N		%		Total
	Sí	No	Sí	No	
Violència intrainstitucional	7.302	3.744	66,1	33,9	100,0
Antinormatius	8.523	2.523	77,2	22,8	100,0
Violència autodirigida	1.812	9.234	16,4	83,6	100,0
Defuncions	140	10.906	1,3	98,7	100,0
Evasions	125	10.921	1,1	98,9	100,0
Altres	518	10.528	4,7	95,3	100,0

Nota: N = 11.046 total de persones que han comès alguna tipologia o categoria d'incident.

Algunes d'aquestes persones recluses no només van cometre una tipologia d'incidents: d'entre les 7.302 que van cometre violència intrainstitucional, 1.362

també van cometre algun tipus d'incident de violència autodirigida i de caràcter antinormatiu (un 18,6%).

Un total de 82 persones van estar implicades en incidents de violència intrainstitucional, antinormatius i evasions (representen un 1,12%).

Així mateix, 40 persones internes amb incidents de violència intrainstitucional van morir per diferents causes. Aquestes també presentaven incidents de tipus antinormatiu; aquesta xifra representa el 0,54% del total de la població penitenciària que van cometre violència intrainstitucional.

A més, 314 persones implicades en la comissió d'algun tipus d'incident relacionat amb la violència intrainstitucional van presentar alguna conducta de sobredosi greu o lleu i algun incident de tipus antinormatiu; això representa el 4,3% de les persones privades de llibertat que van cometre violència intrainstitucional.

En les taules 14 a 17 es mostren les freqüències (recompte) i els percentatges de les persones internes associades a cadascuna de les diferents categories d'incidentes en funció del sexe, la nacionalitat, la situació processal i l'edat.

En relació amb el sexe, en totes les categories o tipologies d'incidentes els homes presenten un major percentatge respecte a les dones.

Taula 14. Persones internes per categories d'incidentes segons el sexe

Sexe		Persones que han comès algun incident període 2017-2022					
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres
Home	Recompte	6.789	8.014	1.624	131	105	475
	% tipus	93,0%	94,0%	89,6%	93,6%	84,0%	91,7%
Dona	Recompte	513	509	188	9	20	43
	% tipus	7,0%	6,0%	10,4%	6,4%	16,0%	8,3%
Total	Recompte	7.302	8.523	1.812	140	125	518
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu. ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. Violència intrainstitucional ($\chi^2 (1, n=11.046) = 15,804; p=,000$), Phi (Φ) = -,038; $p=,000$. Antinormatiu ($\chi^2 (1, n=11.046) = 9,633; p=,002$), Phi (Φ) = ,030; $p=,002$. Autodirigida ($\chi^2 (1, n=11.046) = 58,517; p=,000$), Phi (Φ) = -,073; $p=,000$. Morts ($\chi^2 (1, n=11.046) = 0,001; p=0,000$), Phi (Φ) = ,000;

$p=,975$. Evasions ($\chi^2 (1, n=11.046) = 19,698$; $p=,000$), Phi (Φ) = $-,042$; $p=,000$. Altres ($\chi^2 (1, n=11.046) = 3,421$; $p=,064$), Phi (Φ) = $-,018$; $p=,064$.

Pel que fa a la nacionalitat, la població penitenciària de nacionalitat espanyola té una major representació respecte al total en les evasions i en altres incidents — en referència a les sobredosis greu i lleu—, que l'estrangera (taula 15).

Taula 15. Descriptius de les persones internes per categories d'incidents segons la nacionalitat

Nacionalitat		Interns que han comès algun incident període 2017-2022					
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres
Espanyola	Recompte	3.158	4.120	821	113	68	401
	% tipus	43,2%	48,3%	45,3%	80,7%	54,4%	77,4%
Estrangera	Recompte	4.144	4.403	991	27	57	117
	% tipus	56,8%	51,7%	54,7%	19,3%	45,6%	22,6%
Total	Recompte	7.302	8.523	1.812	140	125	518
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu; ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. Violència intrainstitucional ($\chi^2 (1, n=11.046) = 81,989$; $p=,000$), Phi (Φ) = $-,086$; $p=,000$. Antinormatiu ($\chi^2 (1, n=11.046) = 60,951$; $p=,000$), Phi (Φ) = $,074$; $p=,000$. Autodirigida ($\chi^2 (1, n=11.046) = ,899$; $p=,343$), Phi (Φ) = $-,009$; $p=,343$. Morts ($\chi^2 (1, n=11.046) = 67,444$; $p=,000$), Phi (Φ) = $,078$; $p=,000$. Evasions ($\chi^2 (1, n=11.046) = 3,316$; $p=,069$), Phi (Φ) = $,017$; $p=,069$. Altres ($\chi^2 (1, n=11.046) = 211,255$; $p=,000$), Phi (Φ) = $,138$; $p=,000$.

Per contra, les persones internes amb nacionalitat estrangera presenten un major percentatge de violència intrainstitucional, violència autodirigida i comportament antinormatiu que les de nacionalitat espanyola (taula 15).

La divisió de la població reclusa segons la situació processal en què es trobaven, permet observar que la major representació de persones en les diferents categories d'incidents es troba en les penades. No obstant això, el percentatge d'individus en situació processal de preventives que va cometre violència autodirigida podria considerar-se força elevat. De fet, del total dels 1.812 casos, els preventius representen el 46,1%, mentre que els penats el 53,9% (taula 16).

Taula 16. Persones internes per categories d'incidents segons la situació processal

Situació processal		Persones que han comès algun incident període 2017-2022					
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres
Penada	Recompte	4.402	5.556	976	115	80	414
	% tipus	60,3%	65,2%	53,9%	82,1%	64,0%	79,9%
Preventiva	Recompte	2.900	2.967	836	25	45	104
	% tipus	39,7%	34,8%	46,1%	17,9%	36,0%	20,1%
Total	Recompte	7.302	8.523	1.812	140	125	518
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu (alteracions/protestes) ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. Violència intrainstitucional ($\chi^2 (1, n=11.046) = 108,486; p=,000$), Phi (Φ) = -,099; $p=,000$. Antinormatiu ($\chi^2 (1, n=11.046) = 35,876; p=,000$), Phi (Φ) = ,057; $p=,000$. Autodirigida ($\chi^2 (1, n=11.046) = 90,654; p=,000$), Phi (Φ) = -,091; $p=,000$. Morts ($\chi^2 (1, n=11.046) = 20,864; p=,000$), Phi (Φ) = ,043; $p=,000$. Evasions ($\chi^2 (1, n=11.046) = ,005; p=,944$), Phi (Φ) = ,001; $p=,944$. Altres ($\chi^2 (1, n=11.046) = 61,876; p=,000$), Phi (Φ) = ,075; $p=,000$.

Per últim, les persones internes entre 18 i 30 anys presenten un major percentatge de violència autodirigida i d'evasions. Respecte a la violència interpersonal de tipus autodirigida, del les 1.812 que van cometre aquesta tipologia, el 59,0% van ser joves amb una edat estimada entre els 18 i 30 anys. Particularment, aquesta és una xifra que crida l'atenció, atès el segment d'edat. En canvi, entre els 31 i els 89 el percentatge de les persones privades de llibertat va ser del 41,0%. Així mateix, el major percentatge de qui va cometre algun tipus d'evasió correspon als joves d'entre 18 i 30 anys (taula 17).

Taula 17. Persones internes per categories d'incidents segons l'edat

Edat		Persones que han comès algun incident període 2017-2022					
		Intra ^a	Anti ^b	Auto ^c	Morts ^d	Evasions	Altres
Entre 18-30	Recompte	3.318	3.619	1.069	9	69	123
	% tipus	45,4%	42,5%	59,0%	6,4%	55,2%	23,7%
Entre 31-89	Recompte	3.984	4.904	743	131	56	395
	% tipus	54,6%	57,5%	41,0%	93,6%	44,8%	76,3%
Total	Recompte	7.302	8.523	1.812	140	125	518
	% tipus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nota: ^aviolència intrainstitucional; ^bantinormatiu (alteracions/protestes) ^cviolència autodirigida; ^ddefuncions. Violència intrainstitucional ($\chi^2 (1, n=11.046) = 154,313; p=,000$), Phi (Φ) = ,118;

$p=,000$. Antinormatiu ($\chi^2 (1, n=11.046) = 21,754$; $p=,000$), Phi (Φ) = ,044; $p=,000$. Autodirigida ($\chi^2 (1, n=11.046) = 280,887$; $p=,000$), Phi (Φ) = ,159; $p=,000$. Morts ($\chi^2 (1, n=11.046) = 71,028$; $p=,000$), Phi (Φ) = -,080; $p=,000$. Evasions ($\chi^2 (1, n=11.046) = 10,117$; $p=,001$), Phi (Φ) = ,030; $p=,001$. Altres ($\chi^2 (1, n=11.046) = 68,887$; $p=,000$), Phi (Φ) = -,079; $p=,000$.

Per contra, en les categories o tipologies relatives a la violència intrainstitucional, antinormatives (o de mala conducta) i d'altres (sobredosi lleu o greu), les persones recluses d'entre 31 i 89 anys representen el major percentatge (taula 17).

5.4. Persones internes que presenten violència intrainstitucional

En primer lloc s'analitzarà la violència intrainstitucional amb la presentació de les taxes de persones implicades en aquesta mena de violència per cada 100 individus interns en cadascun dels anys objecte d'estudi. En segon lloc, s'analitzaran de manera descriptiva mitjançant gràfics els percentatges de violència intrainstitucional en funció del sexe, nacionalitat, situació processal i l'edat. Per últim, es presentarà el nombre d'incidents comesos.

En relació a la taxa de violència intrainstitucional, l'any 2017 es va situar en 12,88 persones que van cometre aquest tipus de violència per cada 100 interns/es, mentre que l'any 2022 es situa la major taxa amb 17,76 persones recluses que van cometre violència intrainstitucional per cada 100 persones. No obstant això, entre els anys 2019 i 2021 la taxa es manté entorn a 15 persones que van cometre violència intrainstitucional per cada 100. Aquestes taxes mostren que l'arribada de la Covid-19 no va influir de manera significativa en la violència intrainstitucional (taula 18).

Taula 18. Persones internes i taxa de violència intrainstitucional per any

Dades	Període 2017-2022					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Persones internes violència intrainstitucional	1.786	1.938	2.058	1.989	1.987	2.265
Població penitenciària	13.868	13.912	14.015	13.217	13.020	12.751

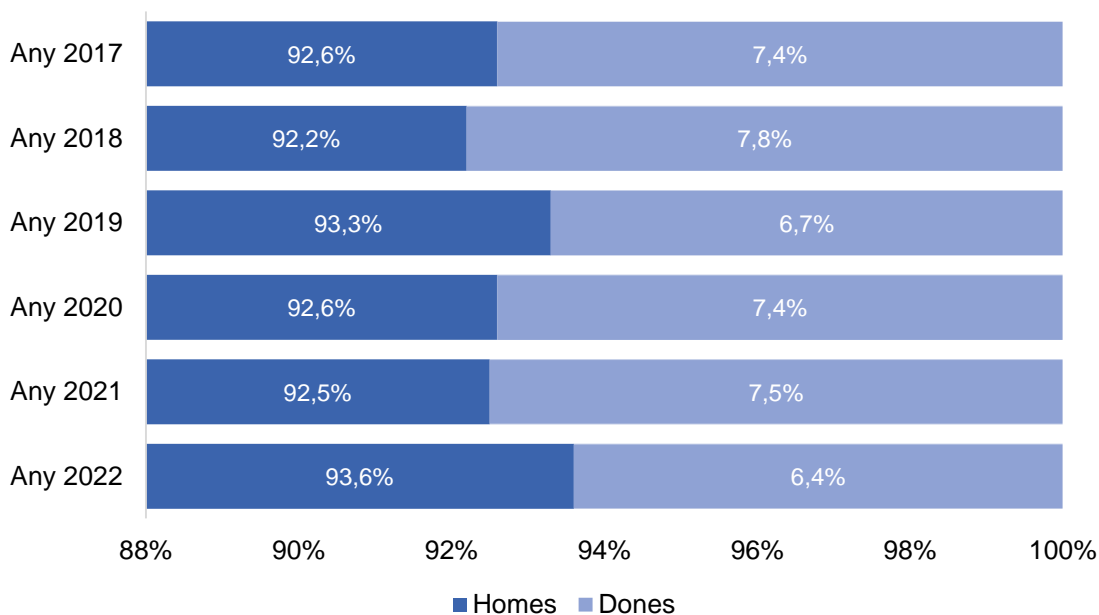
Dades	Període 2017-2022					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Taxa x 100 persones	12,88	13,93	14,68	15,05	15,26	17,76

Nota: Les dades de població penitenciària es corresponen amb totes les persones que han estat en un centre penitenciari des de llibertat o des d'altres comunitats autònomes. Les dades relatives al nombre total de persones internes per any procedeixen dels descriptors estadístics de la Direcció General dels Serveis Penitenciaris de Catalunya (2023).

D'altra banda, respecte a les xifres de violència intrainstitucional segons el sexe, la nacionalitat, la situació processal i l'edat, durant l'any 2017 del total de 1.786 persones privades de llibertat que van cometre violència intrainstitucional, el 92,6% van ser homes (1.633), mentre que el restant 7,4% van ser dones (133). Si s'analitza la tendència entre els anys observats, s'aprecia que aquesta proporció es manté estable amb lleus oscil·lacions (gràfic 9).

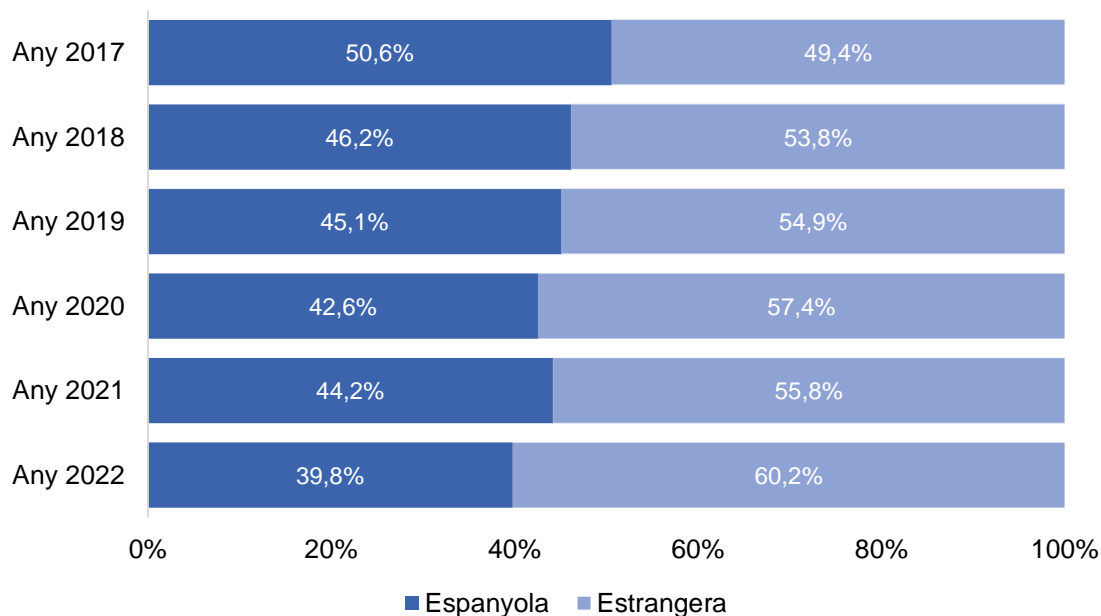
De fet, l'any 2017 i els anys 2019 i 2020 presenten percentatges similars. Així mateix, l'any 2022 un total de 2.119 homes i 146 dones van cometre incidents de violència intrainstitucional. El 93,6% dels perpetradors van ser homes, mentre que el 6,4% van ser dones (gràfic 9).

Gràfic 9. Percentatge de persones internes que han comès violència intrainstitucional segons el sexe en cadascun dels anys del període d'estudi



En relació a la nacionalitat en el gràfic 10 es pot apreciar un canvi de tendència que s'inicia l'any 2018. Durant l'any 2017, del total de 1.786 persones recluses que van cometre violència intrainstitucional, 902 van ser espanyoles i 882 estrangeres; és a dir, el 50,6% tenien nacionalitat espanyola i el 49,4% restant estrangera. L'any 2018 el nombre de persones amb incidents de violència intrainstitucional amb nacionalitat espanyola va ascendir a 895, mentre que per a les estrangeres va ser de 1.043. Tanmateix, el percentatge de persones estrangeres va créixer progressivament any rere any, amb una petita davallada l'any 2021. Per acabar, l'any 2022 del total de 2.265 persones privades de llibertat que van cometre violència intrainstitucional, 1.363 van ser estrangeres i 902 nacionals; de manera que, el 60,2% van ser persones internes estrangeres, mentre que el restant 39,8% espanyoles (gràfic 10).

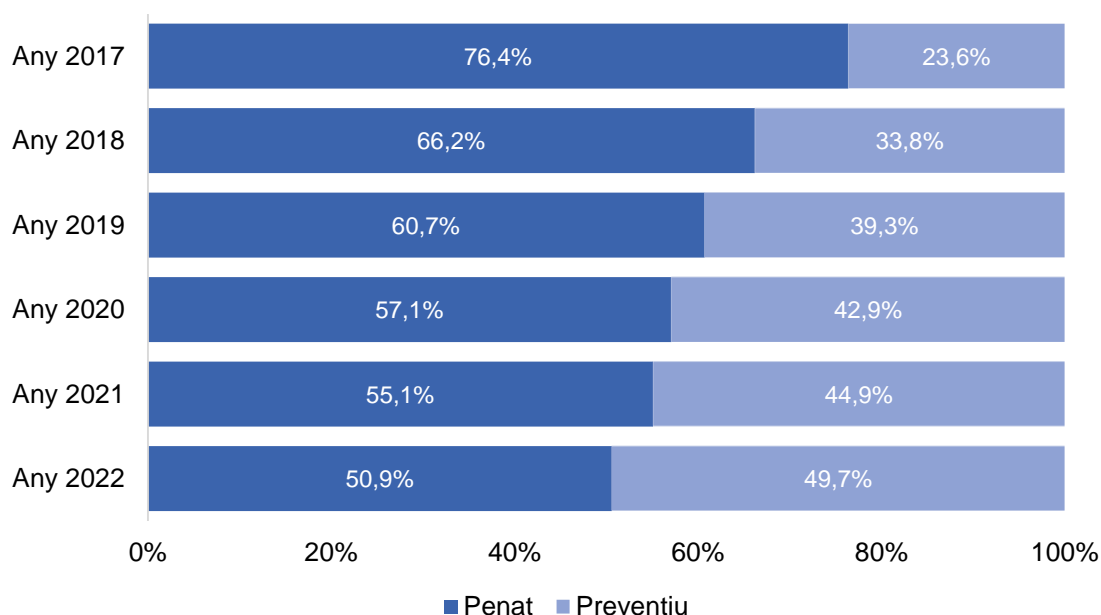
Gràfic 10. Distribució en percentatge de les persones internes que han comès violència intrainstitucional segons la nacionalitat en cadascun dels anys del període d'estudi



Convé destacar que l'any 2017 la taxa de població reclusa espanyola que va cometre violència intrainstitucional va ser de 18,98 per cada 100 persones privades de llibertat espanyoles, mentre que la taxa d'estrangeres que van cometre algun fet de violència intrainstitucional per cada 100 persones internes

es va situar en 24,38. De fet, l'any 2022 la taxa entre les persones internes espanyoles de violència intrainstitucional es va situar en 22,84 per cada 100 de nacionalitat espanyola; en canvi va ser de 36,21 per cada 100 persones estrangeres. Resumint, aquestes últimes presenten una taxa superior de violència intrainstitucional que les espanyoles conforme a les respectives poblacions en l'àmbit penitenciari.

Gràfic 11. Distribució en percentatge de les persones internes que han comès violència intrainstitucional segons la situació processal en cadascun dels anys del període d'estudi

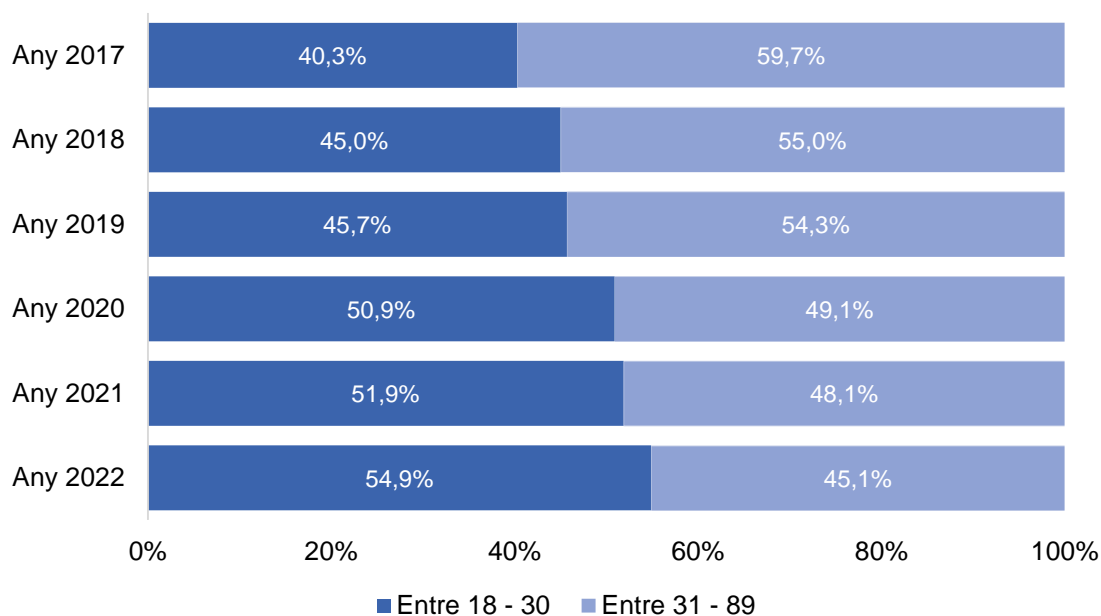


Respecte a la situació processal, en el gràfic 11 es pot observar un descens gradual de les persones recluses penades que van cometre violència intrainstitucional i un increment correlatiu de la proporció corresponent a les persones en situació preventiva. L'any 2017, en comparació a l'any 2022, un total de 1.786 persones internes van cometre violència intrainstitucional, d'aquestes el 76,4% (1.365) complien una pena efectiva, mentre que el 23,6% (421) van ser preventives. En canvi, l'any 2022 un total de 2.265 persones privades de llibertat van cometre violència intrainstitucional. En concret, aquest any el 50,3% (1.140) de les penades i el 49,7% (1.125) de les preventives van cometre aquest tipus de violència. En conclusió, encara que les xifres de persones internes implicades en conductes de violència intrainstitucional van

pujar en el 2022 en comparació amb el 2017, els percentatges en el darrer any van ser molt similars (gràfic 11).

Quant a l'edat, la tendència mostra un increment sostingut en el temps del percentatge de persones que cometien violència intrainstitucional entre els 18 i 30 anys d'edat. O sigui, l'any 2017 del total de 1.786 de persones internes que van cometre violència intrainstitucional, el 40,3% (719) presentaven entre 18 i 30 anys, mentre que el 59,7% (1.067) presentaven entre 31 i 89 anys. L'any 2018 el percentatge de persones entre els 18 i 30 anys va pujar al 45,0% (872) i entre els 31 i 89 anys al 55,0%. L'any següent, les xifres es van mantenir semblants amb una lleugera oscil·lació (gràfic 12).

Gràfic 12. Percentatge de persones internes que han comès violència intrainstitucional segons l'edat



L'any 2020 és el que les xifres van ser més similars entre els dos grups d'edat; de les 1.989 persones internes que van cometre violència intrainstitucional, el 50,9% (1.012) tenien entre 18 i 30 anys i el 49,1% (977) entre 31 i 89 anys. Més endavant, l'any 2022, amb un total de 2.265 persones que van cometre violència intrainstitucional, el 54,9% (1.243) tenien entre 18 i 30 anys, mentre que el 45,1% (1.022) la seva edat es va situar entre els 31 i els 89 anys (gràfic 12).

D'altra banda, una dada interessant és conèixer si les 7.302 persones recluses victimàries de violència intrainstitucional van cometre més d'un incident. A la taula 14 es pot apreciar que el 48,0% de les persones internes, concretament 3.507, van causar un sol incident de violència intrainstitucional, mentre que el 18,9% (1.382) del total van cometre dos incidents.

El seguiment durant els anys 2017 al 2022 mostra que el nombre màxim d'incidents de violència intrainstitucional comesos per una persona interna va ascendir a 45, seguit per una altra que en va cometre 38. Així mateix, per oferir una imatge més precisa, 5 persones privades de llibertat van cometre 27 incidents cadascun i 3 en van cometre 29 relatius a violència intrainstitucional. Resumint, la categoria de 24 o més incidents recull una xifra total de 24 persones internes, però en realitat el nombre d'individus que engloba aquesta àmplia categoria és comparativament baixa (taula 19).

Taula 19. Nombre d'incidents de violència intrainstitucional per persona interna

Nombre d'incidents/fets per intern	N	% (vàlid)
1 incident	3507	48,0
2 incidents	1382	18,9
3 incidents	752	10,3
4 incidents	472	6,5
5 incidents	310	4,2
6 incidents	228	3,1
7 incidents	167	2,3
8 incidents	106	1,5
9 incidents	83	1,1
10 incidents	67	0,9
11 incidents	31	0,4
12 incidents	37	0,5
13 incidents	27	0,4
14 incidents	19	0,3
15 incidents	18	0,2
16 incidents	13	0,2
17 incidents	17	0,2
18 incidents	12	0,2
19 incidents	7	0,1
20 incidents	5	0,1
21 incidents	7	0,1

Nombre d'incidents/fets per intern	N	% (vàlid)
22 incidents	7	0,1
23 incidents	4	0,1
24 o més incidents	24	0,3

Nota: N = 7.302 persones internes amb incidents de violència intrainstitucional

A banda d'això, el 67,0% de la mostra va cometre com a màxim dos incidents, mentre que el 77,3% va cometre entre 1 i 3. El 88,0% de les persones privades de llibertat van cometre entre 1 i 5 incidents. Amb tot, el 91,1% va cometre entre 1 i 6 incidents de violència intrainstitucional. Per contra, el 8,9% de les persones recluses va cometre més de 6 incidents o fets de violència intrainstitucional. No obstant això, gairebé la meitat va cometre únicament un incident (taula 19).

5.5. Persones internes que presenten conductes antinormatives

En primer lloc s'analitzarà la conducta antinormativa o mala conducta, — incidents relacionats amb alteracions greus i lleus d'ordre, intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits, intervenció de substàncies tòxiques i protestes col·lectives, entre altres— amb la presentació de les taxes de persones recluses implicades en aquests incidents per cada 100 interns/es en cadascun dels anys objecte d'estudi. En segon lloc, s'analitzaran de manera descriptiva mitjançant gràfics els percentatges de mala conducta en funció del sexe, nacionalitat, situació processal i edat. Per acabar, es presentaran el nombre d'incidents d'aquesta tipologia comesos per les persones internes.

Respecte la taxa d'interns/es implicades en mala conducta o conducta antinormativa per cada 100 persones privades de llibertat, durant els diferents anys es manté molt similar fins l'any 2022, quan puja de forma significativa. Els anys de la Covid-19 es manté de forma estable amb una taxa de 18,01 persones recluses implicades en mala conducta per cada 100. Cal remarcar que en aquest any hi va haver unes mesures excepcionals amb 100 dies de confinament. De fet, l'any 2018 i 2019 es va mantenir la taxa entorn a 18 persones privades de llibertat implicades en conductes antinormatives per cada 100. En síntesi, les taxes mostren que els anys de la Covid-19 no van influir de

manera significativa en la implicació de les persones internes en conductes antinormatives. No obstant això, la taxa en l'any 2022 es va situar en 22,19 persones implicades en conductes d'aquesta tipologia per cada 100 persones empresonades; això representa un augment significatiu respecte a l'any 2021 (taula 20).

Taula 20. Persones internes i taxa de conducta antinormativa o mala conducta per any

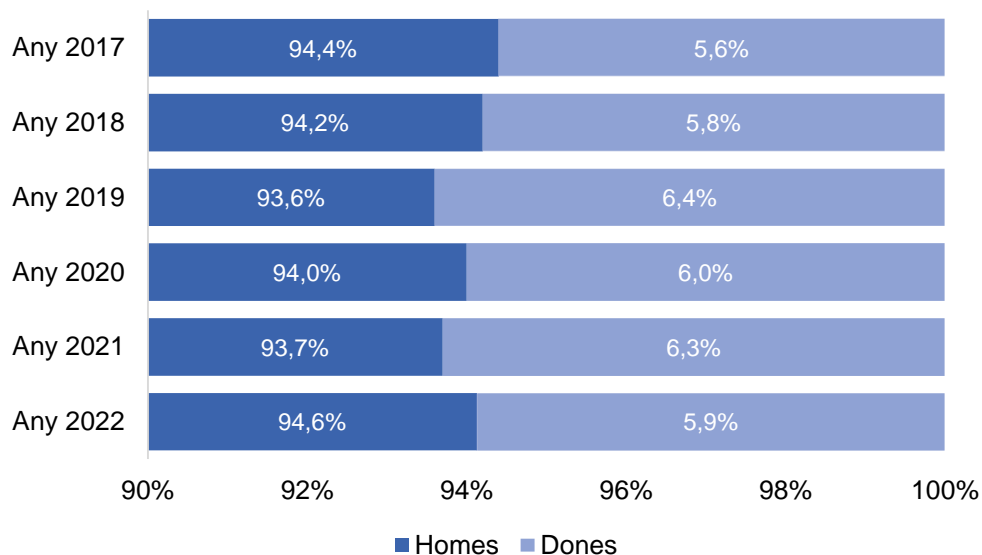
Dades	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Interns/es incidents antinormatius	2.455	2.553	2.583	2.381	2.417	2.830
Població penitenciària	13.894	13.912	14.015	13.217	13.020	12.751
Taxa x 100 interns	17,68	18,35	18,43	18,01	18,56	22,19

Nota: Les dades de població penitenciària es corresponen amb totes les persones internes que han estat en un centre penitenciari des de llibertat o des d'altres comunitats autònomes. Les dades relatives al nombre total de persones internes per any procedeixen dels descriptors estadístics de la Direcció General dels Serveis Penitenciaris (2023).

D'altra banda, l'anàlisi descriptiva relativa a les xifres de persones privades de llibertat que van cometre conductes antinormatives o de mala conducta en el transcurs del diferents anys estudiats, mostren que entre els anys 2017 al 2022 un total de 8.523 van cometre algun tipus d'incident englobat en aquesta categoria.

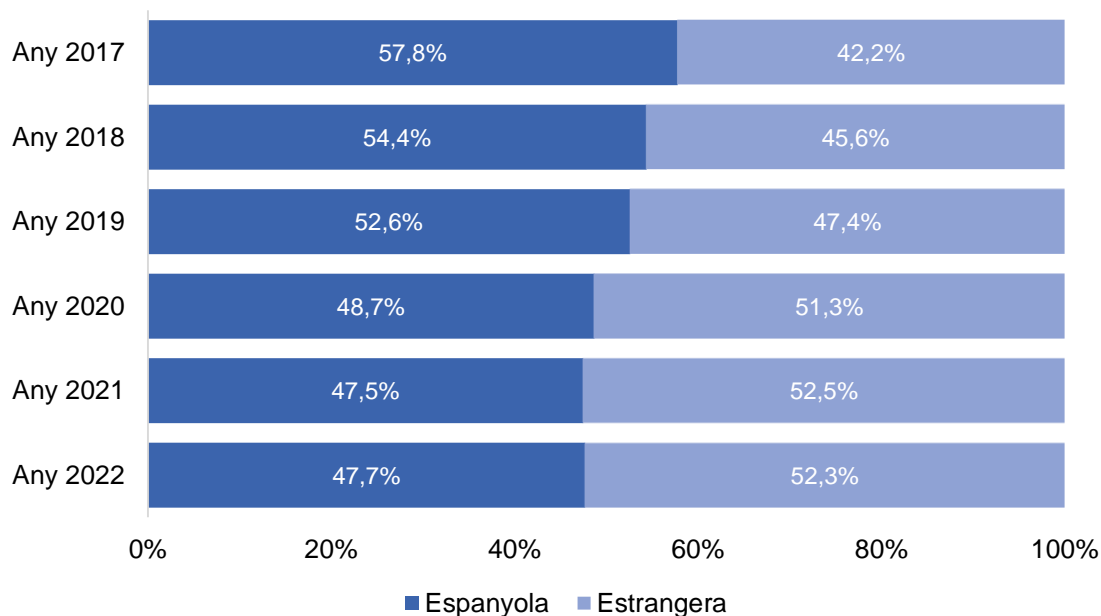
Per il·lustrar la distribució de la població interna segons el sexe en el gràfic 13 es mostra els percentatges en cadascun dels diferents anys del període d'estudi.

Gràfic 13. Percentatge de les persones internes que han comès incidents antinormatius segons el sexe en cadascun dels anys



Els percentatges en els diferents anys entre homes i dones són molt similars. En aquest sentit, la tendència entre els anys 2017 i 2022 es va mantenir estable. En particular, l'any 2017, de les 2.455 persones privades de llibertat que van cometre algun incident antinormatiu el 94,4% (2.318) van ser homes i el 5,6% (137) dones. De manera molt semblant l'any 2018 amb 2.553 persones internes, el 93,6% (2.404) van ser homes, mentre que el 5,8% (149) dones. De fet, l'any 2022, amb un total de 2.830 individus interns que van cometre algun incident antinormatiu reporta unes xifres molt similars; un 94,6% (2.662) dels homes van cometre algun tipus d'incident, mentre que el 5,9% restant van ser comesos per dones (gràfic 13).

Gràfic 14. Distribució en percentatge de persones internes que han comès incidents antinormatius segons la nacionalitat en cadascun dels anys del període d'estudi

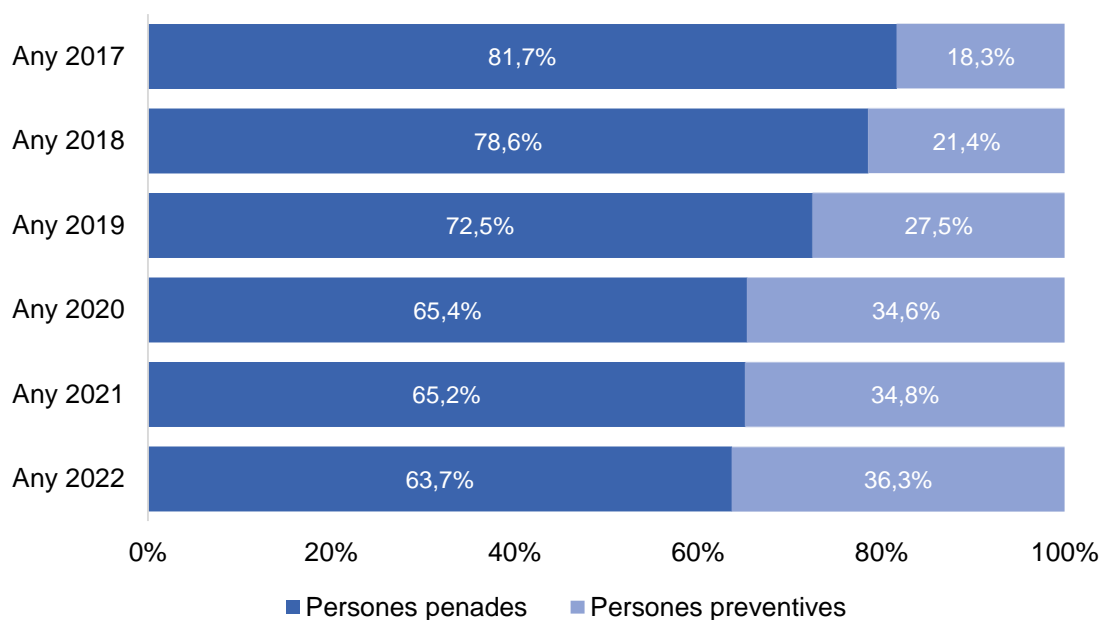


Pel que fa a la nacionalitat, l'any 2017 un total de 2455 persones internes van cometre incidents catalogats com a antinormatius. D'aquests el 57,8% (1.418) van ser protagonitzats per població espanyola, mentre que el 42,2% (1.037) van ser comesos per població estrangera. Aquesta tendència de major percentatge d'espanyols va continuar fins el 2020, però amb un creixement gradual del percentatge d'estrangers i una disminució de la població nacional. De fet, l'any 2019 amb un total de 2.583 persones privades de llibertat amb incidents antinormatius, el 52,6% (1.359) van ser espanyoles i el 47,6% (1.224) estrangeres. En conseqüència, l'any 2020 es va produir una inversió en la distribució majoritària entre ambdós grups: les estrangers amb aquesta tipologia d'incidents representaven el 51,3% (1.221) i les nacionals el restant 48,7% (1.160). Aquest canvi de tendència continua durant els anys 2021 i 2022, on malgrat això els percentatges entre tot dos grups venen a ser molt semblants. Així, l'any 2022 amb un total de 2.830 persones internes que van cometre algun tipus d'incident antinormatiu, 52,3% (1.431) van ser de nacionalitat estrangera, mentre que el 47,7% (1.349) restant eren de nacionalitat espanyola (gràfic 14).

Igualment, és important comentar que la taxa entre la població interna espanyola que va cometre algun tipus d'incident antinormatiu durant l'any 2017 es va situar en 29,85 persones per cada 100 persones privades de llibertat

espanyoles, mentre que entre la població estrangera es va situar en 28,67 persones per cada 100 persones internes estrangers. En canvi, a l'any 2017 la taxa entre la població espanyola es va situar en 34,16 persones recluses que van cometre algun incident antinormatiu per cada 100 persones privades de llibertat espanyoles, mentre que pels estrangers la taxa es va situar en 38,01 persones per cada 100.

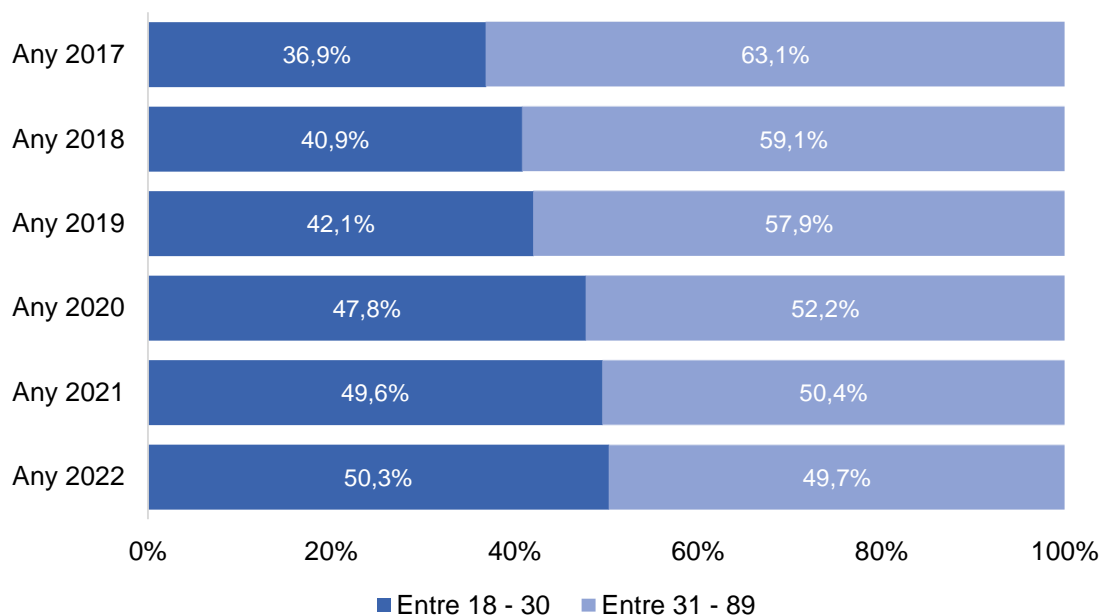
Gràfic 15. Percentatge de persones internes que han comès incidents antinormatius segons la situació processal en cadascun dels anys



Sobre la situació processal de la població interna de la mostra cal indicar que les penades van ser en major mesura les que presentaven un major percentatge de comissió d'algun fet o incident antinormatiu en tot el període. Així doncs, l'any 2017 el 81,7% (2.006) de les persones recluses que van cometre algun incident antinormatiu es trobaven en situació processal penada complint una pena efectiva, mentre que el 18,3% (449) restant es trobaven en situació preventiva. Encara que en els anys successius la tendència es manté, el percentatge de persones penades responsables d'haver comès algun fet o incident antinormatiu sofreix una disminució progressiva i s'incrementa el percentatge de població preventiva implicada en tal comportament. Tanmateix, a l'any 2022 el 63,7% (1.802) de les persones internes que van cometre algun

incident antinormatiu van ser penades, en canvi el 36,3% (1.028) van ser preventives (gràfic 15).

Gràfic 16. Percentatge de població interna que ha comès incidents antinormatius segons l'edat en cadascun dels anys



Pel que fa referència a l'edat, en el gràfic 16 es pot observar com les tendències progressen vers la convergència, arribant a representar casi el 50% cadascuna l'any 2022. És a dir, l'any 2017 amb 2.455 persones privades de llibertat que van cometre algun fet o incident antinormatiu, el 63,1% (1.550) presentaven entre 31 i 89 anys, en canvi el 36,9% (905) restant tenien entre 18 i 30 anys. En els anys successius el percentatge del grup d'entre 31 a 89 anys va anar reduint-se gradualment i incrementant-se el d'entre 18 a 30 anys fins a situar-se en un percentatge gairebé equitatiu en cadascun dels grups en 2021 i 2022. De fet, l'any 2022 el 50,3% (1.424) de les persones internes que van cometre algun fet antinormatiu tenien entre 18 i 30 anys i el 49,7% (1.406) es situava entre els 31 i els 89 anys (gràfic 11).

Respecte els incidents per persona interna, en la taula 21 es mostren els percentatges vàlids referents al nombre d'incidents comesos. De fet, un total de 3.321 persones privades de llibertat van cometre únicament un fet antinormatiu, percentatge que representa el 39,0%. Així mateix, el 17% va cometre dos incidents i el 10,4% tres.

Taula 21. Nombre d'incidents de tipus antinormatiu per persona interna entre els anys 2017 al 2022

Variable	Nombre d'incidents/fets per intern/a	N	% (vàlid)
Nombre d'incidents antinormatius per persona interna	1 incident	3.321	39,0
	2 incidents	1.485	17,4
	3 incidents	884	10,4
	4 incidents	612	7,2
	5 incidents	445	5,2
	6 incidents	308	3,6
	7 incidents	263	3,1
	8 incidents	190	2,2
	9 incidents	140	1,6
	10 incidents	135	1,6
	11 incidents	97	1,1
	12 incidents	77	0,9
	13 incidents	68	0,8
	14 incidents	69	0,8
	15 incidents	40	0,5
	16 incidents	39	0,5
	17 incidents	37	0,4
	18 incidents	29	0,3
	19 incidents	29	0,3
	20 incidents	22	0,3
	21 incidents	18	0,2
	22 incidents	28	0,3
	23 incidents	9	0,1
	24 incidents	19	0,2
	25 incidents	19	0,2
	26 incidents	15	0,2
	27 incidents o més	101	1,2

Nota: N = 8.523 interns amb incidents antinormatius.

El nombre màxim d'incidents d'aquesta naturalesa comesos per una sola persona interna registrat va ser de 121. Per tant, la categoria de 27 incidents o més cal entendre que recull fins la xifra de 121 incidents. En concret, només una persona reclusa va presentar 121 incidents i una altra en va cometre 100.

Com és d'esperar, contra més incidents registrats, menor és el nombre de persones privades de llibertat.

Pel que fa a les xifres més baixes, on es troba la majoria de persones internes, el 56,4% va cometre entre 1 i 2 incidents catalogats de mala conducta o antinormatius, mentre que el 73,9% entre 1 i 4. El 8,7% restant va cometre més de 10 incidents (taula 21).

5.6. Estudi cas-control relatiu a la violència intrainstitucional

5.6.1. Descriptius de la mostra

La mostra del present estudi retrospectiu cas-control i per a aquestes anàlisis estadístiques està composta per 3.108 persones internes en situació processal tant preventiva com penada —d'aquestes 1.517 configuren el grup violent (població interna que va cometre algun incident de violència intrainstitucional) i 1.591 el grup no violent (persones privades de llibertat que han tingut una bona conducta sense incidents de cap mena)— procedents dels següents centres penitenciaris de Catalunya: Brians 1 (18,9%), Brians 2 (11,7%), Dones BCN (3,1%), Homes BCN (2,5%), Joves (16,6), Lledoners (9,0), Mas d'Enric (7,1%), Obert 1 de Barcelona (0,4%), Obert 2 de Barcelona (1,4%), Obert Girona (0,9%), Obert Lleida (0,3), Obert Tarragona (0,6%), Ponent (9,9%), Puig de les Bases (9,7%) i Quatre Camins (7,8%). En l'annex C es mostra una taula C1 on es poden consultar els centres penitenciaris de procedència de la mostra distribuïts segons el grup d'estudi.

El 94,9% (2.951) de les persones de la mostra eren homes i el 4,1% (157) dones. El 49,0% (1.524) eren de nacionalitat espanyola i el 51,0% (1.584) estrangeres. Pel que fa a l'edat, va oscil·lar entre els 18 i els 85 anys, sent la mitjana d'edat de 34,38 anys (D.S.= ± 11,43).

Així mateix, els descriptius demogràfics o variables sociodemogràfiques es mostren en la taula 22 on es pot apreciar el total de les persones participants, així com els grups violent i no violent.

Taula 22. Variables sociodemogràfiques de la mostra per grup

Variables	Percentatge (Freqüències)		
	Violent <i>n</i> = 1.517	No violent <i>n</i> = 1.591	Total <i>N</i> = 3.108
Sexe			
Home	46,3 (1.439)	48,6 (1.512)	94,9 (2.951)
Dona	2,5 (78)	2,5 (79)	4,1 (157)
Nacionalitat			
Espanyola	23,9 (744)	25,1 (780)	49,0 (1.524)
Estrangera	24,9 (773)	26,1 (881)	51,0 (1.584)
Estat civil			
Solter/a	35,8 (953)	34,2 (910)	70,0 (1.863)
Casat/da	6,8 (182)	10,4 (278)	17,3 (460)
Vidu/a	0,2 (6)	0,5 (12)	0,7 (18)
Separat/da	2,7 (73)	3,7 (98)	6,4 (171)
Divorciat/da	1,6 (42)	4,0 (107)	5,6 (149)
Edat			
\bar{X} (SD)	32,85 (10,26)	35,83 (12,26)	34,38 (11,43)
[Mín. – Màx.]	[18 – 74]	[18 – 85]	[18 – 85]
De 18 a 30 anys	22,5 (699)	23,6 (733)	46,1 (1.432)
De 31 a 84 anys	26,3 (818)	27,6 (858)	53,9 (1.676)

Nota: En totes les variables de la taula la primera xifra representa els percentatges i la que es troba entre parèntesi les freqüències o valors absoluts, a excepció de la variable «Edat» on la primera xifra indica l'edat mitjana i la que es troba entre parèntesi la desviació estàndard.

Pel que fa a l'estat civil, la prova Chi-quadrat indica l'existència d'una relació estadísticament significativa ($\chi^2 = 46,842$; $gl = 4$; $p = ,000$) amb la violència intrainstitucional. Així mateix, aquesta variable presenta una baixa força d'associació ($V = 0,133$; $p < ,001$).

Taula 23. Variables referides al compliment de la condemna base

Variables	Percentatge (Freqüències)		
	Violent <i>n</i> = 1.517	No violent <i>n</i> = 1.591	Total <i>N</i> = 3.108
Situació processal			
Penada	40,2 (1.249)	42,2 (1.313)	82,4 (2.562)
Preventiva	8,6 (268)	8,9 (278)	17,6 (546)
Delicte base			
Contra la propietat	23,2 (722)	14,9 (464)	38,2 (1.186)
Contra les persones	17,7 (551)	20,4 (635)	38,2 (1.186)
Contra la llibertat sexual	2,1 (65)	4,1 (126)	6,1 (191)
Contra la salut pública	2,8 (86)	5,2 (161)	7,9 (247)
Contra la seguretat del trànsit	0,7 (21)	2,4 (74)	3,1 (95)
Altres	2,3 (72)	4,2 (131)	6,5 (203)
Règim de vida penitenciari ^a			
Règim tancat	1,0 (31)	0,1 (2)	1,1 (33)
Règim ordinari	46,9 (1.456)	43,8 (1.386)	90,7 (2.817)
Règim obert	0,9 (29)	7,3 (226)	8,2 (255)

Nota: ^a*n* = 3.105.

En relació a la variable «delicte base» aquesta es relaciona de forma estadísticament significativa amb la violència intrainstitucional segons mostra l'anàlisi Chi-quadrat ($\chi^2 = 149,368$; $gl = 5$; $p < ,001$). Aquesta variable presenta una forma d'associació mitjana ($V = 0,219$; $p < ,001$) amb la violència intrainstitucional, sent aquest valor altament significatiu. En el cas concret, cal destacar que, del total dels delictes contra la propietat, el 60,9% dels interns han comès violència intrainstitucional, mentre el 39,1% restant no (taula 23).

La variable «règim de vida penitenciari» mostra una relació significativa ($\chi^2 = 179,264$; $gl = 2$; $p < ,001$) amb una força d'associació mitjana ($V = 0,240$; $p < ,001$). De fet, del total de persones internes en règim tancat, el 93,3% van cometre algun incident de violència intrainstitucional. Respecte a les de règim obert, el 51,7% va cometre violència intrainstitucional, en canvi el 48,3% no va cometre cap incident d'aquest tipus. Així mateix, en règim obert només un

11,4% de la mostra presenten aquest tipus de violència interpersonal (taula 23).

5.6.2. Els tipus d'incidents de violència intrainstitucional «grup violent»

La variable violència intrainstitucional engloba els incidents descrits en la taula 24. No obstant això, algunes de les 1.517 persones privades de llibertat presenten més d'un incident o tipus d'incident. Per aquest motiu no s'ha presentat el percentatge vàlid en la taula per a no induir a error a la persona lectora. Per consegüent, la N representa el nombre de casos (població interna) que han comès el tipus d'incident descrit.

Taula 24. Població interna segons el tipus d'incidents que configuren la variable dependent «violència intrainstitucional»

	N
Agressió greu a funcionari/a	33
Agressió lleu a funcionari/a	159
Temptativa d'agressió a funcionari/a	174
Agressió greu entre interns/es	79
Agressió lleu entre intern/es	1.460
Incendi	60
Agressió psiquiàtrica greu a funcionari/a	2
Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari/a	5
Agressió greu a funcionari/a amb violència sexual	3

En relació al nombre d'incidents comesos per cada persona, el 44,7% (678) va cometre només un incident de violència intrainstitucional, mentre que el 19,6% (298) va cometre dos incidents. Així mateix el 10,9% (165) presenten tres incidents i el 7,0% (106) quatre incidents. Per tant, a mesura que creix el nombre d'incidents per persona interna disminueix el nombre d'interns/es. En aquest sentit, el 5,1% (78) va cometre cinc incidents, el 4,0% (61) sis incidents, el 2,2% (34) set incidents i 1,4% (21) vuit incidents. Tot i això, entre 1 i 8 incidents aglutina el 95,0% de la mostra que conforma el «grup violent», encara que el 5% de la població penitenciària restant presenta entre 9 i 32 incidents de violència intrainstitucional. El nombre màxim d'incidents comesos per una persona reclusa és de 32, havent només un cas.

5.6.3. Comprovació de l'efectivitat de l'escala de violència intrainstitucional

L'objectiu pretès en aquest apartat és comprovar l'efectivitat predictiva de l'escala de valoració de risc de violència intrainstitucional del RisCanvi Complet, segons la configuració i algoritme utilitzats actualment pels tècnics en l'avaluació de la població penitenciària interna en els diferents centres penitenciaris de Catalunya. Així doncs, per a la realització del contrast de la capacitat predictiva d'aquesta escala inclosa en el protocol RisCanvi, s'han utilitzat les valoracions de risc, estratificades en tres nivells (alt, mitjà i baix) d'un total de 3.108 participants.

De fet, convé subratllar que el contrast de la capacitat predictiva d'aquesta escala requereix que les avaluacions de risc siguin anteriors al primer incident de violència intrainstitucional registrat. Per tant, les avaluacions corresponents al grup violent van ser realitzades i tancades prèviament al primer incident de violència intrainstitucional comès per la persona interna en un període anterior màxim de sis mesos abans del fet.

En primer lloc, a la taula 25 s'exposen les diferents valoracions finals de risc (alt, mitjà i baix) dels 3.108 participants, segons l'existència o no de violència intrainstitucional.

Taula 25. Classificació de les valoracions de risc de violència intrainstitucional del RisCanvi Complet

Valoracions de Risc	Violència intrainstitucional					
	Sí		No		Total	
	n	%	n	%	n	%
Alt	451	14,5	106	3,4	557	17,9
Mitjà	449	14,4	284	9,1	733	23,6
Baix	617	19,9	1.201	38,6	1.818	58,5
Total	1.517	48,8	1.591	51,2	3.108	100,0

Del total de les valoracions realitzades, un 17,9% de persones recluses (557) mostraven un risc alt de violència intrainstitucional, d'aquest percentatge un 14,5% (451) van cometre algun incident o fet catalogat com de violència

intrainstitucional; això representa un percentatge del 81,0% del total de les valoracions de risc del qual el seu nivell va resultar ser alt. Respecte a les valoracions corresponents al nivell mitjà de risc, del 23,9% de la població privada de llibertat (733) que va presentar aquest nivell de risc, un 14,4% (449) va cometre violència intrainstitucional, sent un 61,3% de les valoracions amb nivell mitjà de risc. En referència al 58,5% (1.818) de valoracions amb nivell baix de risc, un 19,9% de les persones internes (617) van cometre violència intrainstitucional, representant aquest percentatge un 33,9% del total de valoracions amb nivell baix de risc (taula 25).

Per tal de conèixer el percentatge de classificació correcta, la sensibilitat, especificitat, el valor predictiu positiu i el valor predictiu negatiu respecte a l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi Complet, en els següents subapartats es mostren els resultats d'aquests índexs depenent de si les valoracions dels nivells de risc «mitjà» s'han sumat als de risc alt o baix, així com de l'anàlisi comparatiu entre les diferents categories (alt, mitjà i baix) i les persones internes que van cometre o no violència intrainstitucional. Per tant, això també permetrà conèixer el funcionament del nivell de risc mitjà.

5.6.3.1. Valoracions de risc alt/mitjà i baix de l'escala de violència intrainstitucional

A la taula 26 es mostren les valoracions de risc derivades del tancament de l'avaluació realitzada amb el protocol RisCanvi-C a un total de 3.108 participants. Com pot observar-se, els nivells de risc mitjà s'han sumat als alts, configurant només dues categories de comparació (nivells de risc «alt/mitjà» i «baix»).

Taula 26. Classificació de les valoracions de risc alt/mitjà i baix de l'escala de violència intrainstitucional

Valoracions de risc	Violència intrainstitucional		Total
	Sí	No	
Risc alt / mitjà ^a	900 Veritables positius	390 Falsos positius	1.290
Risc baix	617 Falsos negatius	1.201 Veritables negatius	1.818

Valoracions de risc	Violència intrainstitucional		
	Sí	No	Total
Total	1.517	1.591	3.108

Nota: ^a La categoria de risc «alt/mitjà» s'ha configurat amb la suma de les valoracions de risc «alt» i «mitjà».

Les valoracions finals de risc organitzades en els nivells descrits de l'escala de violència intrainstitucional mostren un percentatge de classificacions correctes del 67,60% dels casos. L'Especificitat de la prova és del 75,49% i la Sensibilitat del 59,33%. Així mateix, el valor predictiu positiu (VPP) és del 69,77% i el valor predictiu negatiu de 66,07%. La *Odds Ratio* obtinguda a partir de la taula de contingència 2x2 mostra un valor de 4,491 amb un interval de confiança al 95% entre 3,852 i 5,236 (taula 26).

5.6.3.2. Valoracions de risc alt i baix/mitjà de l'escala de violència intrainstitucional

En aquest cas concret, s'han comparat les valoracions finals de risc entre els nivells agrupats en «alt» i «baix/mitjà» d'un total de 3.108 participants. En la taula 27 es presenten els nivells finals de risc conforme a l'agrupació esmentada.

Segons l'anàlisi de les valoracions finals de risc (comparació de categories «alt» i «baix/mitjà»), el percentatge de classificacions correctes és del 62,29% dels casos. L'Especificitat de la prova és del 93,34% i la Sensibilitat és del 29,73%. Respecte als valors predictius, el valor positiu (VPP) és del 80,97% i el negatiu (VPN) és del 58,21%. La *Odds Ratio* obtinguda a partir de la taula de contingència mostra un valor de 5,927 amb un interval de confiança al 95% entre 4,729 i 7,427 (taula 27).

Taula 27. Classificació de les valoracions de risc alt i baix/mitjà de violència intrainstitucional

Valoracions de risc	Violència intrainstitucional		
	Sí	No	Total
Risc alt	451 Veritables positius	106 Falsos positius	557
Risc baix / mitjà ^a	1.066	1.485	2.551

Valoracions de risc	Violència intrainstitucional		Total
	Sí	No	
	Falsos negatius	Veritables negatius	
Total	1.517	1.591	3.108

Nota: ^aLa categoria de risc «baix/mitjà» s'ha configurat amb la suma de les valoracions de risc «baix» i «mitjà».

5.6.3.3. Valoracions de risc alt i baix de l'escala de violència intrainstitucional

En les valoracions finals de risc, corresponents a l'escala de violència intrainstitucional amb un total de 2.375 participants, s'han comparat els nivells «alt» i «baix». És a dir, en la present anàlisi, no s'han tingut en compte les valoracions de 733 participants, que són els que corresponen al nivell de risc «mitjà».

Taula 28. Classificació de les valoracions de risc alt i baix de l'escala de violència intrainstitucional

Valoracions de Risc	Violència intrainstitucional		Total
	Sí	No	
Alt	451 Veritables positius	106 Falsos positius	557
Baix	617 Falsos negatius	1.201 Veritables negatius	1.818
Total	1.068	1.307	2.375

Nota: Les valoracions de risc «mitjà» no han estat incloses.

La relació entre la valoració de risc i la presència de violència intrainstitucional pot resultar en dues possibilitats; que el resultat de la valoració de risc sigui correcte (veritable positiu i veritable negatiu) i que el resultat sigui incorrecte (fals positiu i fals negatiu). Per tant, el percentatge de classificacions correctes és del 69,56% dels casos. La prova específica d'Especificitat és del 91,89%, mentre que la Sensibilitat és del 42,23%. Així mateix, el valor predictiu positiu (VPP) és del 80,97% i el valor predictiu negatiu (VPN) és del 66,06%. La *Odds Ratio* obtinguda mostra un valor de 8,281 amb un interval de confiança al 95% entre 6,561 i 10,452 (taula 28).

5.6.3.4. Valoracions de risc alt i mitjà de l'escala de violència intrainstitucional

En la taula 29 es mostra la distribució de les 1.290 valoracions finals de risc corresponents als nivells «alt» i «mitjà» de l'escala de violència intrainstitucional.

Taula 29. Classificació de les valoracions de risc alt i mitjà de l'escala de violència intrainstitucional

Valoracions de Risc	Violència intrainstitucional		
	Sí	No	Total
Alt	451 Veritables positius	106 Falsos positius	557
Mitjà	449 Falsos negatius	284 Veritables negatius	733
Total	900	390	1.290

Nota: Les valoracions de risc «baix» no han estat incloses.

Les proves específiques realitzades a partir de la taula de contingència 2x2 mostren un percentatge de classificacions correctes del 56,98% dels casos. En aquest cas concret, l'Especificitat de la prova és del 72,82% i la Sensibilitat és del 50,11%. El valor predictiu positiu (VPP) és del 80,97% i el valor predictiu negatiu (VPN) és del 38,74%. La *Odds Ratio*, mostra un valor de 2,691 amb un interval de confiança al 95% entre 2,078 i 3,485 (taula 29).

5.6.3.5. Valoracions de risc mitjà i baix de l'escala de violència intrainstitucional

Les valoracions realitzades amb un nivell de risc «mitjà» o «baix» reuneixen les de 2.551. No s'han tingut en compte les valoracions de 557 participants que es corresponen amb el nivell de risc «alt». En la taula 30 es mostra la comparació entre els que van obtenir una valoració final «mitjà» o «baixa» i els que van cometre algun incident de violència intrainstitucional o no.

Taula 30. Classificació de les valoracions de risc mitjà i baix de l'escala de violència intrainstitucional

Valoracions de Risc	Violència intrainstitucional		
	Sí	No	Total
Mitjà	449 Veritables positius	284 Falsos positius	733
Baix	617 Falsos negatius	1.201 Veritables negatius	1.818
Total	1.066	1.485	2.551

Nota: Les valoracions de risc «alt» no han estat incloses.

Els càlculs realitzats a partir de la taula de contingència 2x2 mostren un percentatge de classificacions correctes del 64,68% dels casos. A més, l'Especificitat és del 80,87% i la Sensibilitat és del 42,12%. Pel que fa als valors predictius, el positiu (VPP) és del 61,25% i el negatiu (VPN) és del 66,06%.

La *Odds Ratio* mostra un valor de 3,077 amb un interval de confiança al 95% entre 2,576 i 3,675 (taula 30).

5.6.3.6. Comparació entre els diferents nivells de risc

Les proves específiques realitzades sobre la comparació de les valoracions de risc, tant dels interns avaluats abans de la comissió d'incidents com dels que no han comès cap incident de violència intrainstitucional, permet conèixer i contrastar el funcionament de la configuració i l'algoritme utilitzat. A més, això dona informació molt rellevant sobre l'eficàcia diagnòstica de l'escala de violència intrainstitucional.

Amb l'objectiu de facilitar la comparació i anàlisi dels diferents indicadors específics relacionats amb l'epidemiologia i la predicció, a la taula 31 mostrem les categories dels diferents nivells de risc.

Taula 31. Resum dels índexs relacionats amb la predicció del risc

Categories nivells de risc	C	Se	Es	VPP	VPN	OR
Alt/mitjà i baix	67,60%	59,33%	75,49%	69,77%	66,06%	4,491
Alt i mitjà/baix	62,29%	29,73%	93,34%	80,97%	58,21%	5,927

Categories nivells de risc	C	Se	Es	VPP	VPN	OR
Alt i baix	69,56%	42,23%	91,89%	80,97%	66,06%	8,281
Alt i mitjà	56,98%	50,11%	72,82%	80,97%	38,74%	2,691
Mitjà i baix	64,68%	42,12%	80,87%	61,25%	66,06%	3,077

Notes: C = percentatge de classificacions correctes; Se = Sensibilitat; Es = Especificitat; VPP = Valor Predictiu Positiu; VPN = Valor Predictiu Negatiu; OR = *Odds Ratio*.

La comparació entre els nivells de risc alt i baix mostra una *Odds Ratio* de 8,28, essent aquest valor el més alt de tots. Pel que fa a l'Especificitat, entesa com la proporció de persones internes que no van cometre violència intrainstitucional i que havien obtingut un nivell de risc «baix» (negatiu) en la prova (escala de violència intrainstitucional), és del 91,89%, mentre que la Sensibilitat, definida com la proporció de població penitenciària que ha comès violència intrainstitucional i amb un resultat de risc «alt» (positiu) en la valoració final del nivell de risc realitzada pel personal penitenciari, és del 42,23%. Així mateix, segons aquests resultats, la probabilitat de cometre violència intrainstitucional en una persona amb resultat «alt» (positiu) en la prova de valoració del risc és del 80,97% (VPP). En canvi, la probabilitat de no cometre violència intrainstitucional amb l'obtenció d'un resultat «baix» (negatiu) de risc és del 66,06% (VPN).

Respecte a la categoria sobre el nivell de risc «mitjà» de l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi-C, s'obtenen millors índexs quan es compara amb les valoracions de risc «baix». En aquest sentit, la comparació entre els nivells de risc «mitjà» i «baix» en relació a les persones privades de llibertat que van cometre violència intrainstitucional o no, mostra una *Odds Ratio* de 3,07, sent l'Especificitat del 80,87% i la Sensibilitat del 42,12%. A més, el valor predictiu positiu (VPP) indica que la probabilitat de cometre violència intrainstitucional en una persona interna amb un resultat final «mitjà» en la valoració de risc és de 61,25%. Per contra, el valor predictiu negatiu, informa

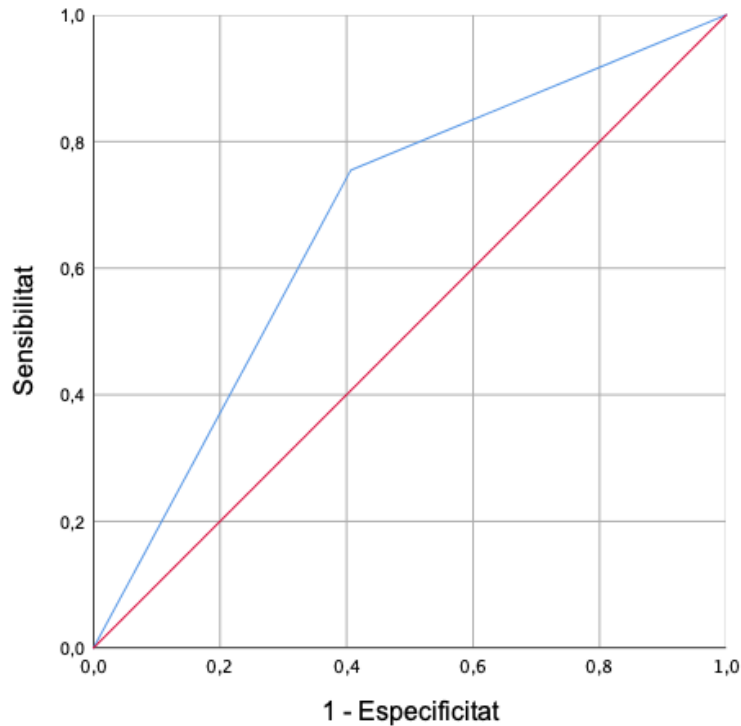
que la probabilitat de no cometre violència intrainstitucional, quan ha obtingut un resultat «baix» en la prova d'avaluació del risc, és del 66,06%.

D'altra banda, mirant les comparacions entre les categories de risc «alt/mitjà» i «baix» i la de «alt» i «mitjà/baix» la primera mostra uns valors de Sensibilitat (59,33% vs. 29,73%) i Especificitat (75,49% vs. 93,34%) més equilibrats que la segona. De fet, el percentatge de classificacions correctes és una mica superior en la primera, però no pel que fa a les estimacions estadístiques *Odds Ratio*, que són lleugerament superiors a la segona (taula 31).

5.6.3.7. L'àrea sota la corba

L'àrea sota la corba permet conèixer la capacitat de discriminació de l'escala de violència intrainstitucional del protocol RisCanvi-C amb la configuració i algoritme que s'ha utilitzat entre els anys 2017 i 2022 corresponents a la mostra objecte d'estudi. En el gràfic 17 es mostra la corba ROC realitzada a partir de les valoracions finals de risc («alt/mitjà» i «baix») dels/de les 3.108 participants. Pel que fa a la capacitat de discriminació, l'àrea sota la corba estableix un valor AUC de 0,674 (ET=,010; $p<,001$; IC 95% [0,655-0,693]).

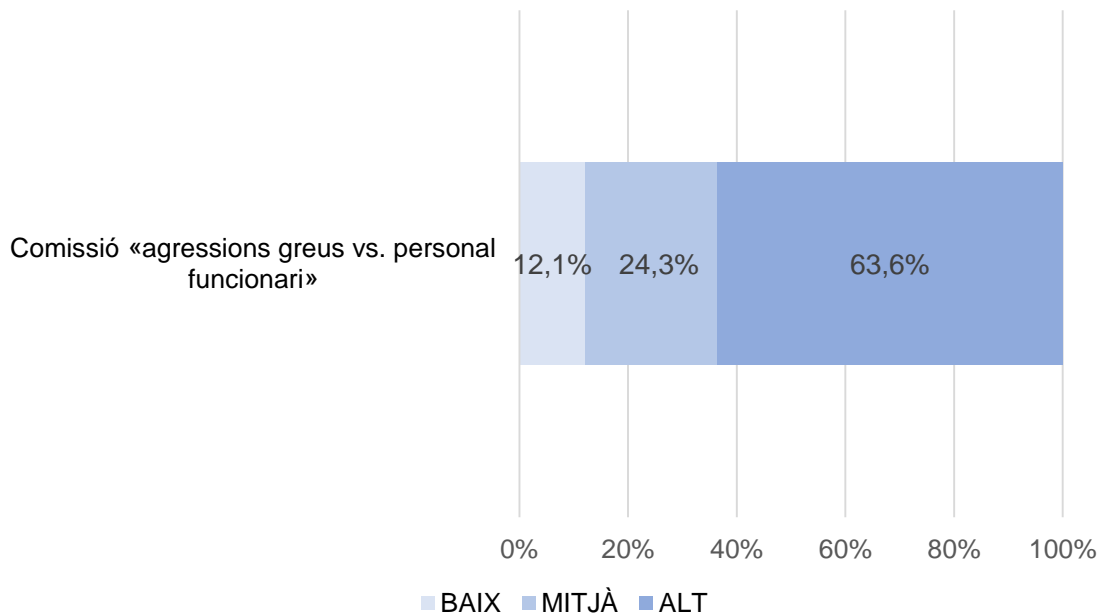
Gràfic 17. Corba ROC en les categories «alt/mitjà» i «baix»



5.6.3.8. Com funciona l'escala de violència intrainstitucional pel que fa a la gravetat dels fets

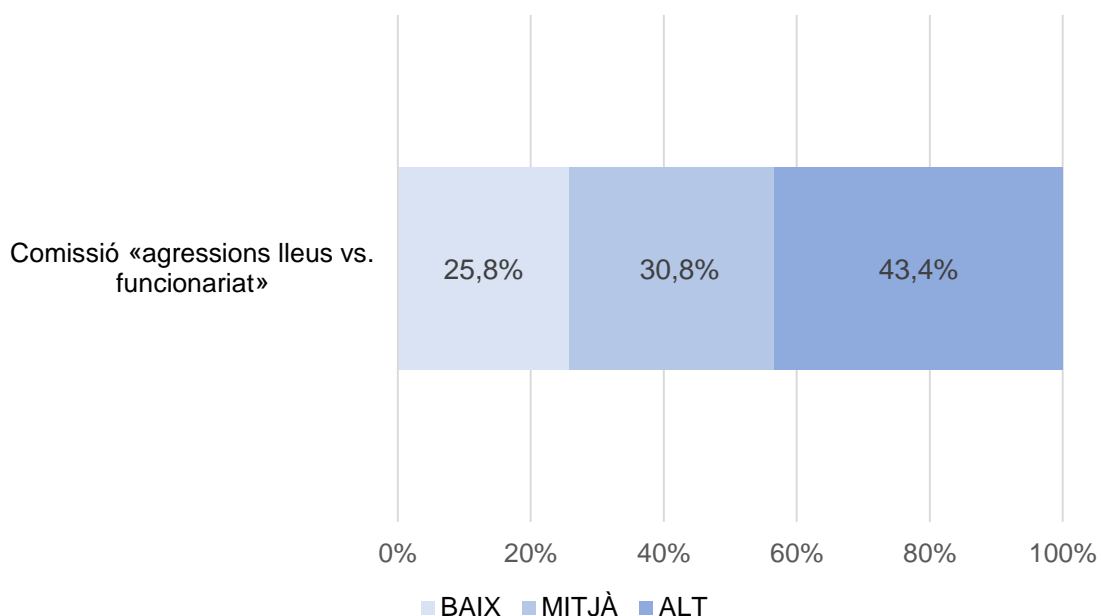
A continuació, es mostren les diferents tipologies d'incidents que formen part del constructe denominat violència intrainstitucional. En primer lloc, respecte a les agressions greus a personal funcionari per part dels interns, de les 33 persones internes que van cometre aquesta conducta de violència intrainstitucional corresponents al «grup violent», abans de l'incident només 4 presentaven un nivell «baix» de risc, 8 mostraven un nivell «mitjà» i 21 un nivell «alt». De fet, les categories de risc alt i mitjà sumen 87,9% dels casos (gràfic 18).

Gràfic 18. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc de les 33 persones internes que van cometre «agressió greu a funcionariat»



En segon lloc, de les 159 persones reclusesb que van cometre agressió lleu a personal funcionari, prèviament a l'agressió la valoració de risc va dictaminar que 41 presentaven risc «baix», 49 mostraven un risc «mitjà» i 69 un risc «alt».

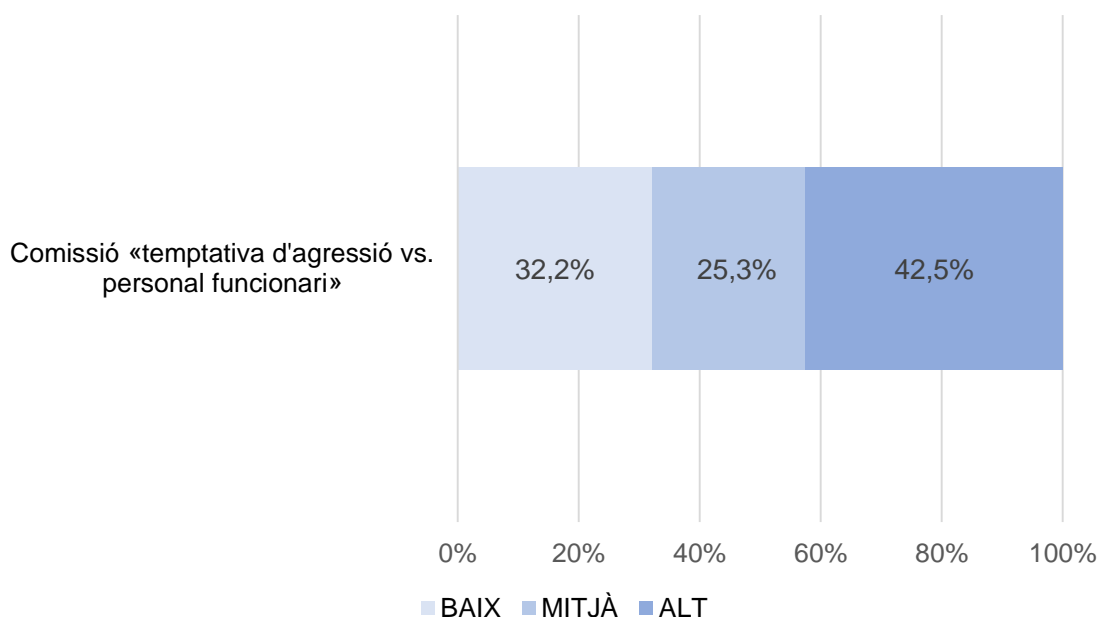
Gràfic 19. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc de les 159 persones privades de llibertat interns van cometre «agressió lleu a personal funcionari»



Per tant, es pot apreciar que el 25,8% que van realitzar conductes d'aquest tipus presentaven prèviament un nivell baix de risc, mentre que un 74,2% presentaven una valoració de risc «alt» o «mitjà» (gràfic 19).

En tercer lloc, un total de 174 persones internes van dur a terme alguna temptativa d'agressió a membres del personal funcionari de l'establiment penitenciari. D'aquests, 56 van mostrar un nivell «baix», 44 un nivell «mitjà» i 74 un nivell «alt» de risc de violència intrainstitucional (gràfic 20).

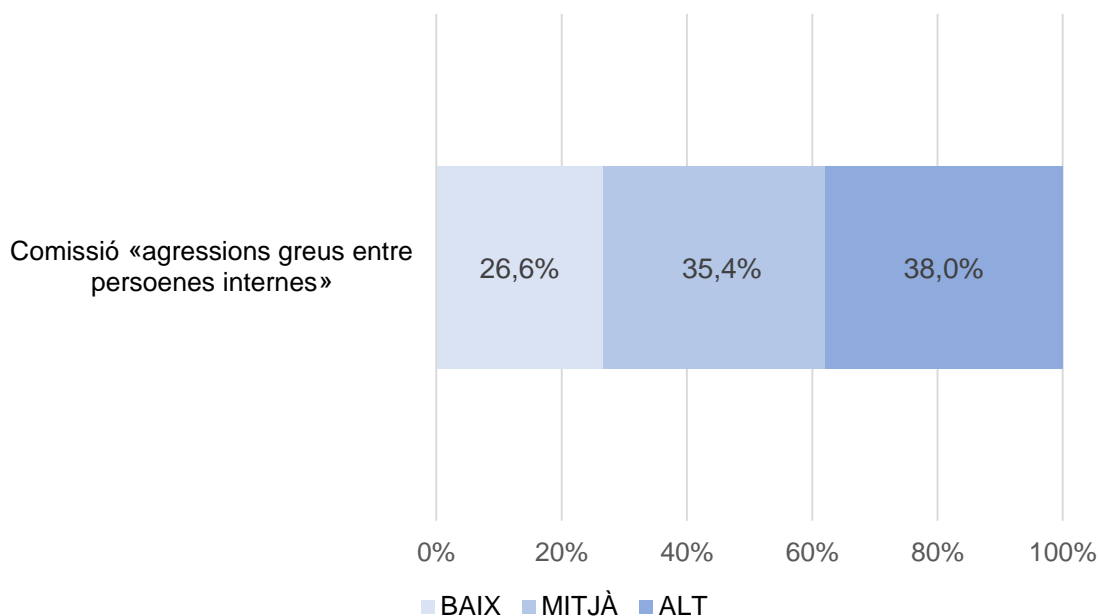
Gràfic 20. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc dels 174 persones internes que van cometre «temptativa d'agressió a personal funcionari»



Així doncs, el 32,2% de les persones recluses van obtenir un nivell previ de risc «baix» i el 42,5% un nivell «alt». En conjunt, el 67,8% mostrava un nivell de risc «mitjà» o «alt» abans de l'incident (gràfic 20).

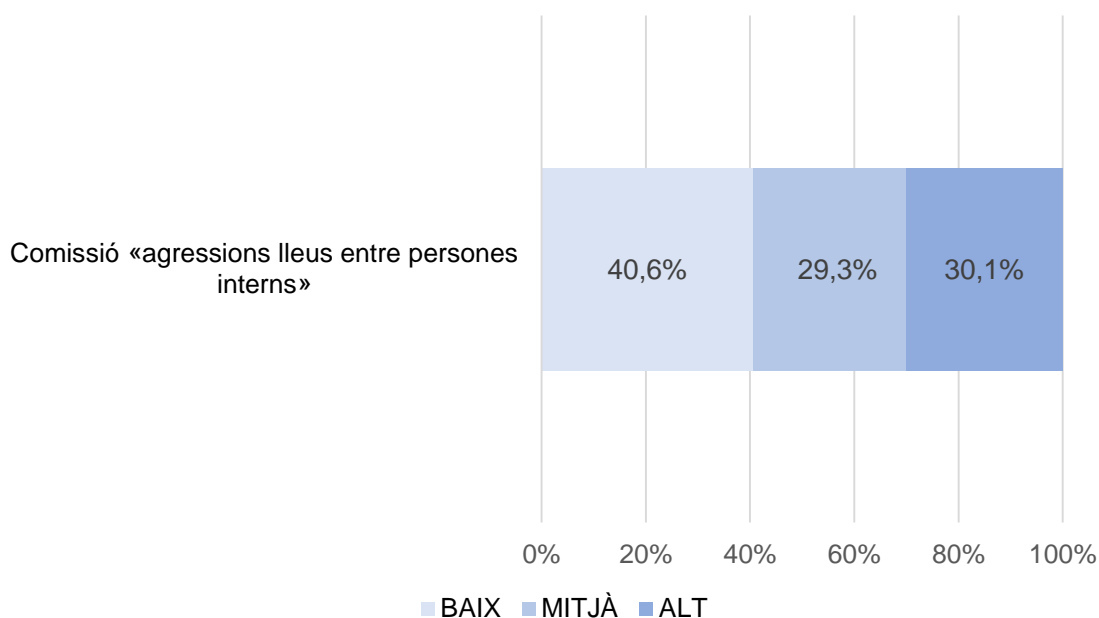
En quart lloc, de les 79 persones privades de llibertat que van cometre alguna agressió greu a un altre persona empresonada, 21 presentaven un nivell «baix», 28 un nivell «mitjà» i 30 un nivell «alt» de risc abans de l'incident. El 73,4% presentaven un nivell «mitjà» o «alt» previ a l'incident (gràfic 21).

Gràfic 21. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc dels 79 participants que van cometre «agressions greus entre persones internes»



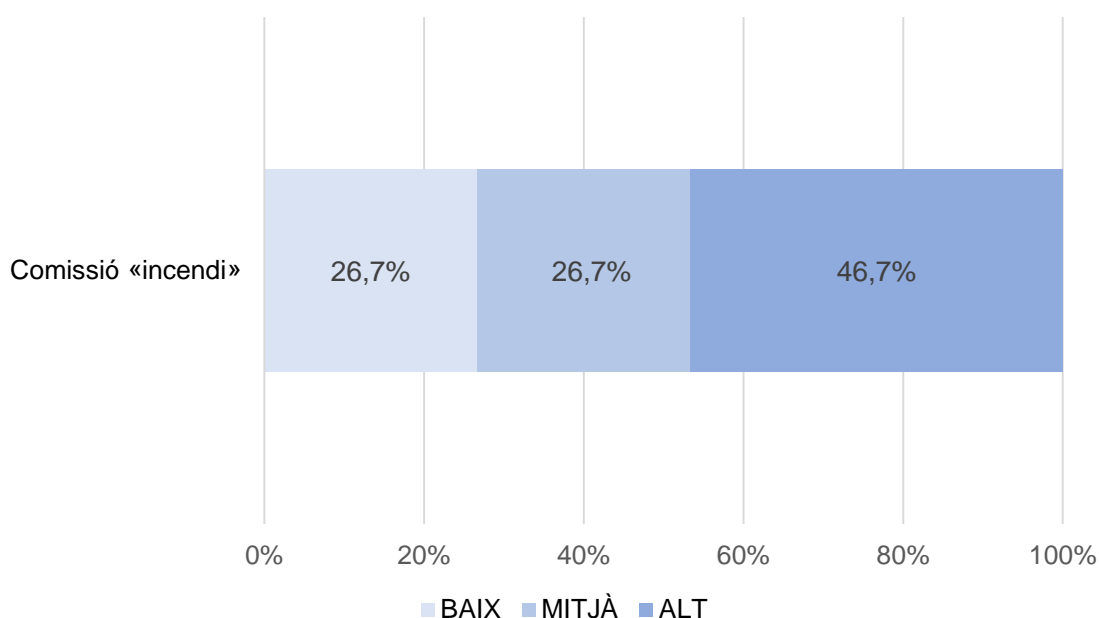
En cinquè lloc, un total de 1.460 persones internes presenten un o més incidents d'agressió lleu. Les valoracions finals de risc prèvies als fets, suggerien un nivell «baix» de risc a 593 interns, «mitjà» a 428 i «alt» a un total de 439 interns. La suma dels percentatges dels nivells mitjà i alt ascendeix al 59,4% del total de les valoracions prèvies als incidents dels interns (gràfic 22).

Gràfic 22. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc dels 1.460 participants que van cometre «agressions lleus entre persones internes»



En sisè lloc, un total de 60 persones privades de llibertat van cometre algun incendi en els diferents establiments penitenciaris. D'aquests, 16 presentaven una valoració de risc amb un nivell «baix», 16 persones recluses un nivell «mitjà» i les 28 restants un nivell «alt». Considerant conjuntament els nivells de major risc «mitjà» i «alt» el percentatge ascendeix al 73,4% (gràfic 23).

Gràfic 23. Representació gràfica de les valoracions finals del nivell de risc de 60 persones empresonades que van cometre «incendi»



En últim lloc, les agressions psiquiàtriques greus i lleus representen un nombre baix, per aquest motiu no es mostren gràficament. Les agressions greus a personal funcionari amb violència sexual i les seves valoracions de risc també es comentaran i s'analitzaran.

Pel que fa a les dues agressions psiquiàtriques greus, la valoració del nivell de risc va ser «baix» en un cas i «alt» per a l'altre. En canvi, de les cinc agressions psiquiàtriques lleus, tres presentaven un risc «baix» i dues un risc «alt».

Sobre les agressions greus a personal funcionari amb violència sexual, cal destacar que en aquesta mostra es recullen tres incidents comesos per diferents homes interns. Dos d'aquests van mostrar prèviament a l'incident un nivell «mitjà» de risc, mentre que el tercer intern presentava un nivell de risc «alt» en la valoració de risc de violència intrainstitucional. En síntesi, el 66,7%

dels interns implicats en aquest tipus d'incident van obtenir un nivell final de risc «mitjà» i el 33,3% «alt».

5.6.4. Anàlisi dels factors de risc que componen el protocol *RisCanvi-C*

El protocol multi escala RisCanvi, en la seva versió completa, consta de 43 factors de risc. Per tant, s'han analitzat els diferents factors de risc que integren aquest protocol a través de la comparació entre els grups violent i no violent amb l'objectiu de conèixer quins factors de risc es relacionen amb la violència intrainstitucional. Per a l'anàlisi entre grups s'ha utilitzat l'estadístic de contrast Chi-quadrat de Pearson (χ^2), que mostra l'existència o no de relació entre dos variables categòriques (Field, 2009; Fisher, 1922; Pearson, 1900). Així mateix, per a poder mesurar la força d'associació en les variables o factors de risc que presenten una relació significativa amb la violència intrainstitucional, es reportaran les mesures simètriques, concretament el coeficient Phi (Φ) o el coeficient V de Cramer⁴.

Els factors de risc que componen el RisCanvi-C i que han estat analitzats s'han agrupat en diferents taules segons el tipus de factor, seguint la mateixa classificació proposada pel protocol. Dels 43 factors de risc (ítems), 37 mostren l'existència d'una associació estadísticament significativa amb la violència (vegeu taules de la 32 a la 38).

En referència als factors relacionats amb el delictes base, el factor de risc «delictes base violent» ($\chi^2 (2, 3.103) = 13,054; p < ,01$) presenta una associació significativa amb la violència intrainstitucional amb una força d'associació petita ($V = ,065; p < ,01$). Un altre factor que s'associa estadísticament de forma significativa amb la violència intrainstitucional és «l'edat en el moment del delictes base» ($\chi^2 (2, 3.091) = 16,644; p < ,001$). La força d'associació és petita ($V = ,073; p < ,001$), però aquest valor és altament significatiu. Així mateix, el factor de risc «intoxicació durant la realització del delictes base» ($\chi^2 (2, 2.969) =$

⁴ Els valors de Phi (Φ) i V de Cramer poden oscil·lar entre 0 i 1. Per tant, poden arribar com a màxim a un valor d'1 i aquest valor es pot interpretar com un coeficient de correlació. Per a la interpretació dels índexs de correlació, segons Cohen (1988, 1992) constitueix una grandària de l'efecte petit els valors r entre 0,10 i 0,30, mitjans els valors r entre 0,31 i 0,50, i grans els valors de r majors de 0,50.

14.688; $p < ,001$) també s'associa amb la violència intrainstitucional, però presenta una petita força d'associació ($V = ,070$; $p < ,01$) tal i com succeeix amb els anteriors factors de risc comentats (taula 32).

Taula 32. Factors relacionats amb el delictes base

Factors de risc «delictes base»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
1. Delictes base violent	Sí	897	59,2	859	54,1	1.756	56,6	$\chi^2 = 13,054^{**}$ $V = ,065^{**}$ $n = 3.103$
	?	108	7,1	96	6,0	204	6,6	
	No	510	33,7	633	39,9	1.143	36,8	
2. Edat en el moment del delictes base	22 anys o menys	545	36,2	464	29,3	1.009	32,6	$\chi^2 = 16,644^{***}$ $V = ,073^{***}$ $n = 3.091$
	De 23 fins 28	295	19,6	349	22,0	644	20,8	
	29 anys o més	667	44,3	771	48,7	1.438	46,5	
3. Intoxicació durant la realització del delictes base	Sí	272	18,9	220	14,4	492	16,6	$\chi^2 = 14,688^{**}$ $V = ,070^{**}$ $n = 2.969$
	?	116	8,1	102	6,7	218	7,3	
	No	1.050	73,0	1.209	79,0	2.259	76,1	
4. Víctimes amb lesions	Una víctima	456	31,8	484	31,5	940	31,7	$\chi^2 = ,686$ $n = 2.967$
	Dues o més	146	10,2	144	9,4	290	9,8	
	No víctimes	830	58,0	907	59,1	1.737	58,5	
5. Duració de la pena	2 anys o menys	597	46,2	692	50,6	1.289	48,5	$\chi^2 = 5,546$ $n = 2.660$
	2 a 6 anys	372	28,8	374	27,3	746	28,0	
	6 anys o més	323	25,0	302	22,1	625	23,5	
6. Temps ininterromput a presó	Fins 1 any	1.082	71,3	1.299	81,7	2.381	76,6	$\chi^2 = 53,109^{***}$ $V = ,131^{***}$ $n = 3.107$
	De 1 a 3 anys	239	15,8	188	11,8	427	13,7	
	Més de 3 anys	196	12,9	103	6,5	299	9,6	

Nota: $\chi^2 =$ Chi-quadrat de Pearson. $V =$ V de Cramer.
 $**p < ,01$. $***p < ,001$

D'altra banda, convé destacar que el factor de risc «temps ininterromput a la presó» ($\chi^2 (2, 3.107) = 53,109$; $p < ,001$) presenta una associació altament

significativa amb la violència intrainstitucional. La força d'associació d'aquest factor és petita ($V = ,131$; $p < ,01$), però és la major de tots els factors relacionats amb el delictes base comentats (taula 32).

Pel que es desprèn de la taula 33, dels factors de risc relatius a la història delictiva i violenta dels interns, «història de violència» ($\chi^2 (2, 3.104) = 101,865$; $p < ,001$), «inici de l'activitat delictiva o violenta» ($\chi^2 (2, 3.097) = 99,810$; $p < ,001$) i «increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes» ($\chi^2 (2, 3.091) = 74,572$; $p < ,001$) es relacionen de forma significativa amb la violència intrainstitucional. Així mateix, tots tres factors de risc presenten una forma d'associació petita amb un valor altament significatiu (taula 33).

Taula 33. Factors de risc relacionats amb la història delictiva i violenta

Factors de risc «història delictiva y violenta»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		7. Història de violència	Sí	736	48,6	503	31,6	
	?	85	5,6	76	4,8	161	5,2	
	No	693	45,8	1.011	63,6	1.704	54,9	
8. Inici de l'activitat delictiva o violenta	Abans dels 16 anys	323	21,4	198	12,5	521	16,8	$\chi^2 = 99,810^{***}$ $V = ,180^{***}$ $n = 3.097$
	Entre els 17 i 30 anys	934	61,8	903	57,0	1.837	59,3	
	Després dels 30 anys	255	16,9	484	30,5	739	23,9	
9. Increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes	Sí	935	62,1	740	46,7	1.675	54,2	$\chi^2 = 74,572^{***}$ $V = ,155^{***}$ $n = 3.091$
	?	123	8,2	165	10,4	288	9,3	
	No	448	29,7	680	42,9	1.128	36,5	

Nota: $\chi^2 =$ Chi-quadrat de Pearson. $V =$ V de Cramer.
** $p < ,01$. *** $p < ,001$

Del grup de factors sobre la història criminal delictiva i violenta, mostren una relació estadísticament significativa amb la violència intrainstitucional els factors de risc «Conflictes amb altres interns» ($\chi^2 (2, 3.105) = 199,310$; $p < ,001$), «Incompliment de mesures penals» ($\chi^2 (2, 3.100) = 18,152$; $p < ,001$), «Expedients disciplinaris» ($\chi^2 (2, 3.108) = 224,237$; $p < ,001$), «Evasions o

fugues» (χ^2 (2, 3.108) = 26,453; $p < ,001$), «Regressió de grau» (χ^2 (2, 3.099) = 149,127; $p < ,001$) i «Trencament de permisos» (χ^2 (2, 3.106) = 22,503; $p < ,001$) (taula 34).

Així mateix, els factors «Conflictes amb altres interns» ($V = ,0253$; $p < ,001$), «Expedients disciplinaris» ($V = ,269$; $p < ,001$) i «Regressió de grau» ($\Phi = ,219$; $p < ,001$) presenten una força d'associació entre petita i mitjana, sent aquests valors altament significatius. Per contra, els factors «Incompliment de mesures penals» ($V = ,077$; $p < ,001$), «Evasions o fugues» ($V = ,092$; $p < ,001$) i «Trencaments de permisos» ($V = ,085$; $p < ,001$), presenten una associació petita (taula 34).

Taula 34. Factors de risc relacionats amb el comportament penitenciari

Factors de risc «comportament penitenciari»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V \text{ o } \Phi / n$
		n	%	n	%	N	%	
10. Conflictes amb altres interns	Sí	392	25,9	130	8,2	522	16,8	$\chi^2 = 199,310^{***}$ $V = ,253^{***}$ $n = 3.105$
	?	68	4,5	32	2,0	100	3,2	
	No	1.054	69,6	1.429	89,8	2.483	80,0	
11. Incompliment de mesures penals	Sí	489	32,3	507	32,0	996	32,1	$\chi^2 = 18,152^{***}$ $V = ,077^{***}$ $n = 3.100$
	?	80	5,3	38	2,4	118	3,8	
	No	946	62,4	1.040	65,6	1.986	64,1	
12. Expedients disciplinaris	Sí	729	48,1	357	22,4	1.086	34,9	$\chi^2 = 224,237^{***}$ $V = ,269$ $n = 3.108$
	?	10	0,7	14	0,9	24	0,8	
	No	778	51,3	1.220	76,7	1.998	64,3	
13. Evasions o fugues	Sí	92	6,1	40	2,5	132	4,2	$\chi^2 = 26,453^{***}$ $V = ,092^{***}$ $n = 3.108$
	?	9	0,6	4	0,3	13	0,4	
	No	1.416	93,3	1.547	97,2	2.963	95,3	
14. Regressió de Grau	Sí	376	24,9	136	8,6	512	16,5	$\chi^2 = 149,127^{***}$ $\Phi = ,219^{***}$ $n = 3.099$
	No	1.136	75,1	1.451	91,4	2.587	83,5	
15. Trencaments de permisos	Sí	84	5,5	36	2,3	120	3,9	$\chi^2 = 22,503^{***}$ $\Phi = ,085^{***}$ $n = 3.106$
	No	1.431	94,5	1.555	97,7	2.986	96,1	

Nota: χ^2 = Chi-quadrat de Pearson. V = V de Cramer. Φ = Phi.
*** $p < ,001$.

Pel que fa al bloc dels factors de risc personals i biogràfics, «Desajustament infantil» (χ^2 (2, 3.090) = 236,938; $p < ,001$), «Nivell educatiu» (χ^2 (2, 3.089) = 96,703; $p < ,001$), «Problemes relacionats amb l'ocupació» (χ^2 (2, 3.100) = 240,227; $p < ,001$), «Manca de recursos econòmics» (χ^2 (2, 3.107) = 120,426; $p < ,001$) i «Absència de plans viables de futur» (χ^2 (2, 3.099) = 191,157; $p < ,001$), mostren l'existència d'una relació estadísticament significativa entre aquests factors i la violència intrainstitucional (taula 35).

D'entre els factors de risc d'aquest tipus, els de «Desajustament infantil» ($V = ,277$; $p < ,001$), «Problemes relacionats amb l'ocupació» ($V = ,278$; $p < ,001$) i «Absència de plans viables de futur» ($V = ,248$; $p < ,001$) presenten una associació entre petita/mitjana, sent la força d'aquesta associació altament significativa. Per contra, els factors «Nivell educatiu» ($V = ,177$; $p < ,001$) i «Manca de recursos econòmics» ($V = ,197$; $p < ,001$) presenten una força d'associació petita amb una alta significació (taula 35).

Taula 35. Factors de risc personals i biogràfics

Factors de risc «personals i biogràfics»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	n	%	
		16. Desajustament infantil ^a	Sí	656	43,6	325	20,5	
?	207	13,8	159	10,0	366	11,8		
No	642	42,7	1.101	69,5	1.743	56,4		
17. Distància entre la seva residència habitual i el centre penitenciari ^b	<100km	1.175	90,6	1.294	90,0	2.469	90,3	$\chi^2 = 0,317$ $n = 2.735$
	100 i 300	58	4,5	70	4,9	128	4,7	
	> 300 km	64	4,9	74	5,1	138	5,0	
18. Nivell educatiu ^c	Baix	1.255	83,3	1.083	68,4	2.338	75,7	$\chi^2 = 96,703^{***}$ $V = ,177^{***}$ $n = 3.089$
	Mig	232	15,4	439	27,7	671	21,7	
	Alt	19	1,3	61	3,9	80	2,6	
19. Problemes relacionats amb l'ocupació	Sí	856	56,6	504	31,8	1.360	43,9	$\chi^2 = 240,227^{***}$ $V = ,278^{***}$ $n = 3.100$
	?	307	20,3	325	20,5	632	20,4	
	No	350	23,1	758	47,8	1.108	35,7	
20. Manca de recursos econòmics	Sí	637	42,0	377	23,7	1.014	32,6	$\chi^2 = 120,426^{***}$ $V = ,197^{***}$ $n = 3.107$
	?	198	13,1	243	15,3	441	14,2	
	No	681	44,9	971	61,0	1.652	53,2	
	Sí	600	39,7	322	20,3	922	29,8	$\chi^2 = 191,157^{***}$ $V = ,248^{***}$
	?	338	22,4	289	18,2	627	20,2	

Factors de risc «personals i biogràfics»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	n	%	
		21. Absència de plans viables de futur	No	573	48,8	977	51,2	

Nota: χ^2 = Chi-quadrat de Pearson. V = V de Cramer.

*** $p < ,001$.

En referència al grup de factors de risc socials i familiars, els «Antecedents delictius en la família d'origen» ($\chi^2 (2, 3.084) = 46,699$; $p < ,001$), «Socialització o criança problemàtica en la família d'origen» ($\chi^2 (2, 3.065) = 144,963$; $p < ,001$), «Manca de suport familiar i social» ($\chi^2 (2, 3.100) = 93,812$; $p < ,001$), «Pertinença a bandes delictives o té amics delinqüents» ($\chi^2 (2, 3.105) = 59,443$; $p < ,001$), «Pertinença a grups socials de risc delictiu» ($\chi^2 (2, 3.105) = 230,837$; $p < ,001$) i «Càrregues familiars actuals» ($\chi^2 (2, 3.104) = 28,276$; $p < ,001$) són els que mostren una relació significativa amb la violència intrainstitucional (taula 36). No obstant això, només «Socialització o criança problemàtica en la família d'origen» ($V = ,217$; $p < ,001$) i «Pertinença grups socials de risc delictiu» ($V = ,272$; $p < ,001$) presenten una força d'associació entre petita i mitjana amb la violència intrainstitucional, sent aquest valor altament significatiu.

Taula 36. Factors de risc socials i familiars

Factors de risc «socials i familiars»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		22. Antecedents delictius en la família d'origen	Sí	443	29,5	301	19,0	
?	36		2,4	35	2,2	71	2,3	$V = ,123^{***}$
No	1.024		68,1	1.245	78,7	2.269	73,6	n = 3.084
23. Socialització o criança problemàtica en la família d'origen	Sí	650	43,4	374	23,8	1.024	33,4	$\chi^2 = 144,963^{***}$
	?	190	12,7	193	12,3	383	12,5	$V = ,217^{***}$
	No	656	43,9	1.002	63,9	1.658	54,1	n = 3.065
	Sí	415	27,4	230	14,5	645	20,8	$\chi^2 = 93,812^{***}$
	?	179	11,8	147	9,3	326	10,5	$V = ,174^{***}$

Factors de risc «socials i familiars»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		24. Manca de suport familiar i social	No	920	60,8	1.209	76,2	
25. Pertinença a bandes delictives o té amics delinqüents	Sí	344	22,7	234	14,7	578	18,6	$\chi^2 = 59,443^{***}$ $V = ,138^{***}$
	?	234	15,5	169	10,6	403	13,0	
	No	936	61,8	1.188	74,7	2.124	68,4	$n = 3.105$
26. Pertinença a grups socials de risc delictiu	Sí	669	21,5	348	11,2	1.017	32,8	$\chi^2 = 230,837^{***}$ $V = ,273$
	?	230	15,2	170	10,7	400	12,9	
	No	617	40,7	1.071	67,4	1.688	54,4	$n = 3.105$
27. Rol delictiu destacat	Sí	45	3,0	39	2,5	84	2,7	$\chi^2 = 4,506$
	?	35	2,3	22	1,4	57	1,8	
	No	1.436	94,7	1.526	96,2	2.962	95,5	$n = 3.103$
28. Víctima violència de gènere (dones)	Sí	32	2,1	22	1,4	54	1,8	$\chi^2 = 2,541$
	?	6	0,4	5	0,3	11	0,4	
	No	1.497	97,5	1.568	98,3	3.065	97,9	$n = 3.065$
29. Càrregues familiars actuals	Sí	329	21,7	476	30,0	805	25,9	$\chi^2 = 28,276^{***}$ $V = ,095$
	?	117	7,7	123	7,7	240	7,7	
	No	1.069	70,6	990	62,3	2.059	66,3	$n = 3.104$

Nota: χ^2 = Chi-quadrat de Pearson. V = V de Cramer.

*** $p < ,001$.

En canvi, els factors «Antecedents delictius en la família d'origen» ($V = ,123$; $p < ,001$), «Manca de suport familiar i social» ($V = ,174$; $p < ,001$), «Pertinença a bandes delictives o té amics delinqüents» ($V = ,128$; $p < ,001$) i «Càrregues familiars actuals» ($V = ,095$; $p < ,001$) presenten una força d'associació petita (taula 36).

D'altra banda, del grup de factors de risc clínics, «Abús o dependència de les drogues» ($\chi^2 (2, 3.107) = 322,419$; $p < ,001$) mostra una relació estadísticament significativa amb la violència intrainstitucional. Les mesures simètriques, concretament el coeficient V de Cramer, mostren una força d'associació mitjana d'aquest factor amb la violència intrainstitucional. Cal remarcar que, de tots els factors analitzats i associats a la violència intrainstitucional, «Abús o

dependència de les drogues» ($V = ,322$; $p < ,001$) és el que mostra l'índex més alt relatiu a la força d'associació (taula 37).

Continuant amb els factors de risc clínics, els factors «Pobre afrontament de l'estrès» ($\chi^2 (2, 3.104) = 218,459$; $p < ,001$), «Intents o conductes d'autolesió» ($\chi^2 (2, 3.106) = 181,534$; $p < ,001$), «Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric» ($\chi^2 (2, 3.101) = 164,348$; $p < ,001$) i «Trastorn de personalitat relacionat amb la ira, la impulsivitat o la violència» ($\chi^2 (2, 3.105) = 153,443$; $p < ,001$) mostren una relació estadísticament significativa amb la violència intrainstitucional amb una força d'associació entre petita i mitjana (taula 37). També els factors «Abús o dependència a l'alcohol» ($\chi^2 (2, 3.107) = 27,545$; $p < ,001$) i «Trastorn mental sever psicòtic o bipolar» ($\chi^2 (2, 3.107) = 32,793$; $p < ,001$), agrupats en els clínics, mostren una relació significativa amb la violència intrainstitucional, encara que la seva força d'associació és petita (taula 37).

Taula 37. Factors de risc clínics

Factors de risc «clínic»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
30. Abús o dependència de les drogues	Sí	764	50,4	367	23,1	1.131	36,4	$\chi^2 = 322,419^{***}$ $V = ,322^{***}$ $n = 3.107$
	?	266	17,5	218	13,7	484	15,6	
	No	487	32,1	1.005	63,2	1.492	48,0	
31. Abús o dependència a l'alcohol	Sí	442	29,1	343	21,6	785	25,3	$\chi^2 = 27,545^{***}$ $V = ,094^{***}$ $n = 3.107$
	?	237	15,6	233	14,7	470	15,1	
	No	838	55,2	1.014	63,8	1.852	59,6	
32. Trastorn mental sever psicòtic o bipolar	Sí	96	6,3	63	4,0	159	5,1	$\chi^2 = 32,793^{***}$ $V = ,103^{***}$ $n = 3.107$
	?	102	6,7	49	3,1	151	4,9	
	No	1.319	86,9	1.478	93,0	2.797	90,0	
33. Comportament sexual promiscu i de risc, o parafília	Sí	128	8,6	156	9,9	284	9,3	$\chi^2 = 3,172$ $n = 3.064$
	?	49	3,3	39	2,5	88	2,9	
	No	1.309	88,1	1.383	87,6	2.692	87,9	
34. Resposta limitada al tractament	Sí	997	65,9	705	44,4	1.702	54,9	$\chi^2 = 164,348^{***}$ $V = ,230^{***}$
	?	215	14,2	258	16,3	473	15,3	

Factors de risc «clínic»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		psicològic o psiquiàtric	No	302	19,9	624	39,3	
35. Trastorn de personalitat relacionat amb la ira, la impulsivitat o la violència	Sí	205	13,5	79	5,0	284	9,1	$\chi^2 = 153,443^{***}$ $V = ,222^{***}$ $n = 3.105$
	?	275	18,2	132	8,3	407	13,1	
	No	1.035	68,3	1.379	86,7	2.414	77,7	
36. Pobre afrontament de l'estrès	Sí	719	47,5	370	23,3	1.089	35,1	$\chi^2 = 218,459^{***}$ $V = ,265^{***}$ $n = 3.104$
	?	213	14,1	223	14,1	436	14,1	
	No	583	38,5	996	62,7	1.579	50,9	
37. Intents o conductes d'autolesió	Sí	541	35,7	239	15,0	780	25,1	$\chi^2 = 181,534^{***}$ $V = ,242^{***}$ $n = 3.106$
	?	51	3,4	44	2,8	95	3,1	
	No	924	60,9	1.307	82,2	2.231	71,8	

Nota: χ^2 = Chi-quadrat de Pearson. V = V de Cramer.
 $^{***}p < ,001$.

Finalment, pel que reflecteixen els resultats de la prova Chi-quadrat, del conjunt de factors de risc personals i biogràfics, les variables «Actituds pro-criminals o valors antisocials» (χ^2 (2, 3.105) = 258,546; $p < ,001$), «Baixa capacitat mental i intel·ligència» (χ^2 (2, 3.105) = 8,108; $p < ,05$), «Temeritat» (χ^2 (2, 3.099) = 101,820; $p < ,001$), «Impulsivitat i inestabilitat emocional» (χ^2 (2, 3.105) = 195,263; $p < ,001$), «Hostilitat» (χ^2 (2, 3.105) = 73,049; $p < ,001$) i «Irresponsabilitat» (χ^2 (2, 3.102) = 196,936; $p < ,001$), mostren una relació estadísticament significativa amb la violència intrainstitucional (taula 38).

Taula 38. Factors personals i biogràfics

Factors de risc «personals i biogràfics»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		38. Actituds pro-criminals o	Sí	802	52,9	434	27,3	
?	311		20,5	323	20,3	634	20,4	

Factors de risc «personals i biogràfics»	Categoria	Grup Violent (n = 1.517)		Grup No Violent (n = 1.591)		Total (N = 3.108)		$\chi^2 / V / n$
		n	%	n	%	N	%	
		valors antisocials	No	402	26,5	833	52,4	
39. Baixa capacitat mental i intel·ligència	Sí	66	4,4	48	3,0	114	3,7	$\chi^2 = 8,108^*$
	?	76	5,0	57	3,6	133	4,3	$V = ,051^*$
	No	1.374	90,6	1.485	93,4	2.859	92,0	$n = 3.108$
40. Temeritat	Sí	374	24,8	185	11,6	559	18,0	$\chi^2 = 101,820^{***}$
	?	191	12,6	168	10,6	359	11,6	$V = ,181^{***}$
	No	946	62,6	1.235	77,8	2.181	70,4	$n = 3.099$
41. Impulsivitat i inestabilitat emocional	Sí	632	41,7	307	19,3	939	30,2	$\chi^2 = 195,263^{***}$
	?	270	17,8	310	19,5	580	18,7	$V = ,251^{***}$
	No	613	40,5	973	61,2	1.586	51,1	$n = 3.105$
42. Hostilitat	Sí	366	24,2	210	13,2	576	18,6	$\chi^2 = 73,049^{***}$
	?	248	16,4	226	14,2	474	15,3	$V = ,153^{***}$
	No	900	59,4	1.155	72,6	2.055	66,2	$n = 3.105$
43. Irresponsabilitat	Sí	778	51,5	490	30,8	1.268	40,9	$\chi^2 = 196,936^{***}$
	?	417	27,6	418	26,3	835	26,9	$V = ,252^{***}$
	No	317	21,0	682	42,9	999	32,2	$n = 3.102$

Nota: χ^2 = Chi-quadrat de Pearson. V = V de Cramer.
 $*p < ,05$. $***p < ,001$.

De tots els factors de risc, només «Actituds pro-criminals o valors antisocials» ($V = ,289$; $p < ,001$), «Impulsivitat i inestabilitat emocional» ($V = ,251$; $p < ,001$) i «Irresponsabilitat» ($V = ,252$; $p < ,001$) presenten una associació mitjana amb la violència intrainstitucional (taula 38).

5.6.5. Model de regressió logística exploratori per a la predicció de la violència intrainstitucional

Es tracta d'un possible model de regressió logística exploratori per a la predicció de la violència intrainstitucional amb la combinació de factors, actuant aquests com predictors, que han estat identificats en aquest estudi. La intenció és explorar la possible millora de la configuració i l'algoritme de l'escala de violència intrainstitucional amb un possible model. No obstant això, per a

calibrar l'instrument en modificació i incorporació de factors de risc seria necessari explorar altres possibles predictors en models de predicció.

En concret, en aquest model actuen com a predictors els següents factors de risc: «Temps ininterromput a presó», «Problemes relacionats amb l'ocupació», «Absència de plans viables de futur», «Socialització problemàtica en la família d'origen», «Abús o dependència a les drogues», «Pobre afrontament de l'estrès», «Impulsivitat i inestabilitat emocional», «Irresponsabilitat», «Manca de suport social i familiar», «Història de violència» i «Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric».

Respecte al model que es presenta, el test de bondat d'ajust Chi-quadrat de Hosmer i Lemeshow ($\chi^2=8,617$; $gl=8$; $p=,376$) mostra un ajust acceptable del model de regressió. En referència als estadístics de col·linealitat en aquest model, els valors $VIF < 10$ i el test de tolerància $> 0,2$ indiquen que no hi ha problemes de multicol·linealitat. Els paràmetres estimats d'aquest model es presenten en la taula 39.

Taula 39. Paràmetres del model de regressió logística per a la predicció de la violència intrainstitucional

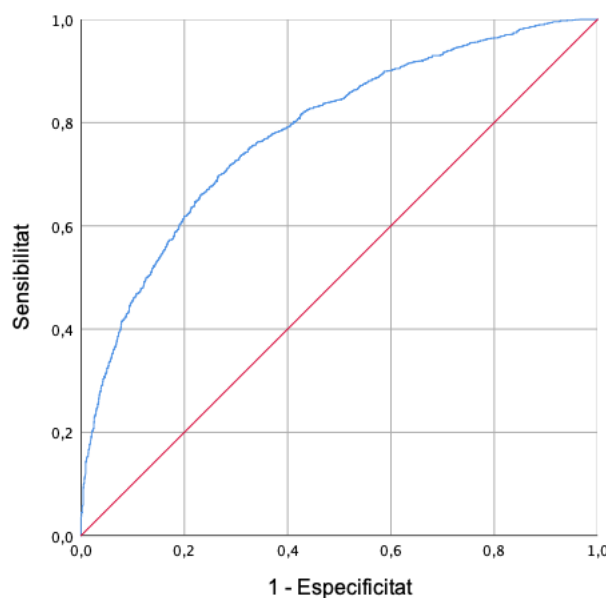
Variable en l'equació	B	ES	Wald	Sig.	Exp(B)	IC 95%
Temps (Fins 1 any)	-,574	,124	21,581	,000	,563	[,442–,718]
Temps (De 1 a 3 anys)	-,815	,150	29,401	,000	,443	[,330–,594]
Problemes ocupació (Sí)	,232	,114	4,124	,042	1,261	[1,008–,1578]
Problemes ocupació (?)	,536	,109	24,228	,000	1,710	[1,381–2,117]
Absència plans futur (Sí)	,117	,122	,923	,337	1,125	[,885–1,4429]
Absència plans futur (?)	,277	,113	6,006	,014	1,319	[1,057–1,646]
Socialització (Sí)	,254	,137	3,440	,064	1,290	[,986–1,687]
Socialització (?)	,394	,097	16,544	,000	1,483	[1,227–1,793]
Abús/dependència (Sí)	,384	,126	9,258	,002	1,469	[1,147–1,881]
Abús/dependència (?)	,934	,101	85,369	,000	2,544	[2,087–3,101]
Pobre afrontament (Sí)	,190	,135	1,965	,161	1,209	[,927–1,577]
Pobre afrontament e (?)	,399	,110	13,178	,000	1,491	[1,202–1,850]
Actituds pro-crimi (Sí)	,149	,115	1,674	,196	1,160	[,926–1,454]
Actituds pro-crimi (?)	,341	,108	9,889	,002	1,407	[1,137–1,740]
Impulsivitat (Sí)	,305	,128	5,694	,017	1,357	[1,056–1,743]
Impulsivitat (?)	,343	,116	8,764	,003	1,410	[1,123–1,769]
Irresponsabilitat (Sí)	,077	,105	,542	,462	1,080	[,880–1,326]
Irresponsabilitat (?)	,338	,113	8,966	,003	1,401	[1,124–1,748]

Variable en l'equació	B	ES	Wald	Sig.	Exp(B)	IC 95%
Manca suport (Sí)	,453	,160	8,041	,005	1,573	[1,150–2,150]
Manca suport (?)	,318	,114	7,799	,005	1,375	[1,100–1,719]
Nivell educatiu (Baix)	,415	,107	15,091	,000	1,514	[1,228–1,867]
Nivell educatiu (Mig)	,584	,296	3,889	,049	1,793	[1,004–3,203]
Història violència (Sí)	-,042	,194	,046	,829	,959	[,656–1,403]
Història violència (No)	,440	,090	23,816	,000	1,552	[1,301–1,852]
Resposta limitada tractament	,091	,053	2,918	,088	1,095	[,987–1,215]
Constant	-2,369	,153	239,513	,000	,094	

Nota: $R^2 = ,23$ (Cox y Snell); $,30$ (Nagelkerke). $N = 309$. Modelo $\chi^2(25) = 790,252$; $p < ,001$.
 Variables en l'equació (Variables Independents); Temps: Temps ininterromput a presó;
 Problemes ocupació: Problemes relacionats amb l'ocupació; Absència plans futurs: Absència de plans viables de futur; Socialització: Socialització problemàtica en la família d'origen;
 Abús/dependència drogues: Abús o dependència a les drogues; Pobre afrontament: Pobre afrontament de l'estrès; Actituds pro-crimi: Actituds pro-criminals o valors antisocials;
 Impulsivitat: Impulsivitat i inestabilitat emocional; Irresponsabilitat: Irresponsabilitat; Manca suport: Manca de suport social i familiar; Història violència: Història de violència; Resposta limitada tractament: Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric. La categoria «?» es refereix a la probable presència del factor de risc.

El model va classificar correctament el 71,3% dels casos. La Sensibilitat és del 70,77%, mentre que l'Especificitat és del 71,70%. El valor predictiu positiu (VPP) és del 69,71% i el valor predictiu negatiu (VPN) del 72,73%.

Gràfic 24. Corba ROC del model de predicció de la violència intrainstitucional



Pel que fa a la capacitat de discriminació del model, l'àrea sota la corba

(estadístic c) estableix un valor AUC igual a 0,782 (ET=,008; $p<,001$; IC 95% [0,765-0,798]) (gràfic 24).

6. Conclusions i discussió

Les presons són un ecosistema on interaccionen multitud de persones en un espai limitat amb restriccions i mancances socials. Per tant, les interaccions amb població que presenta característiques diferents, determinades problemàtiques i necessitats criminògenes incrementen notablement el risc d'incórrer en certs comportaments no desitjats, com els incidents de violència interpersonal i la mala conducta institucional. De fet, la convivència no és únicament entre les persones internes sinó que el personal penitenciari (personal tècnic, personal de vigilància, voluntariat, etc.) es troba dintre d'aquest ecosistema com un col·lectiu actiu i necessari que interacciona amb les persones privades de llibertat.

Això comporta un major risc per al personal penitenciari de ser víctima de violència i per aquest motiu és molt important extremar les precaucions conforme a les teories dels estils de vida i de les activitats rutinàries amb la finalitat de reduir les oportunitats d'agressions per part dels interns contra el personal (Steiner i Wooldredge, 2020). No obstant això, en el marc teòric ja hem descrit i comentat les evidències i explicacions del que la criminologia ens indica sobre la violència i la mala conducta a les presons. A més, en aquest mateix apartat, hem analitzat la literatura científica relativa a les experiències procedents d'altres sistemes penitenciaris sobre algunes d'aquelles estratègies que semblen funcionar per a la prevenció de la violència i de la mala conducta.

Els incidents en els centres penitenciaris poden ser de caire violent o no violent. El seguiment dels incidents realitzat entre l'1 de gener de 2017 i el 31 de desembre de 2022 mostra una xifra total de 63.946 incidents registrats pel personal dels serveis penitenciaris de Catalunya. Aquests incidents van ser comesos per un total de 11.046 persones internes. Per tant, l'anàlisi dels incidents permet conèixer la tendència i incidència dels incidents comesos per aquestes.

Així mateix, cal remarcar que no s'ha trobat una diferència significativa en les xifres entre els anys de la Covid-19 i els anys anteriors a la pandèmia. Sí que s'ha detectat, però, un augment considerable dels incidents l'any 2022.

Entre les dones els incidents al llarg dels diferents anys segueix una tendència estable, amb un lleuger augment del nombre d'incidents en 2022; mentre que en els homes la tendència a l'alça és molt més pronunciada, concretament l'any 2022, com ja s'ha indicat. L'anàlisi dels incidents en funció de la nacionalitat mostra clarament l'existència de diferències significatives entre persones espanyoles i estrangeres. De fet, en el 2022, en tots dos grups els incidents s'incrementen significativament, però a la població penitenciària estrangera la tendència és d'un increment sostingut cada any. Succeeix el mateix amb la situació processal, les preventives presenten una tendència d'increment sostingut cada any respecte a l'anterior. Així doncs, la taxa d'incidents per cada 100 persones recluses mostra clarament una tendència creixent durant els anys estudiats. No obstant això, entre els anys 2019 i 2020 aquesta taxa es va mantenir molt estable, entre 74 i 75 incidents per cada 100 persones privades de llibertat, que contrasten amb la taxa de 111,34 incidents per cada 100 persones internes del 2022.

Per tot això, entenem que la pandèmia, amb 100 dies de confinament l'any 2020, no ha incidit en l'augment dels incidents ni tampoc en la població proada de llibertat implicada en conductes de violència intrainstitucional ni de mala conducta o conducta antinormativa. De fet, les taxes de població penitenciària reclusa implicada per cada 100 interns/es són molt estables entre els anys 2019 i 2021. Per consegüent, uns altres tipus de factors, tant a nivell macro com micro, poden explicar el posterior augment dels incidents, especialment notable per a l'any 2022. Una hipòtesi no contrastada és que el canvi generacional corresponent al tipus de població interna —per exemple, interns més joves amb diverses necessitats criminògenes que ingressen en el medi penitenciari ateses les taxes d'incidents tan altes procedents del CP de Joves— podria ser un dels factors que es suma a les variables estructurals i de gestió. No obstant això, aquest plantejament requeriria una anàlisi i recerca específiques encaminada a concretar quin tipus de factors podrien estar implicats.

Respecte als incidents de violència intrainstitucional —s'entén per aquest tipus de violència comportaments com ara: agressions greus o lleus a funcionariat,

agressions greus o lleus entre població penitenciària interna, incendi, temptativa d'agressió a personal funcionari, etc.—, el CP de Joves és amb diferència el que presenta les taxes més grans de violència intrainstitucional per cada 100 interns (l'any 2022 presenta una taxa de 80,80 incidents per cada 100 interns). En canvi, si parlem de mala conducta institucional — aquest tipus de violència engloba comportaments com ara: les alteracions greus o lleus d'ordre, intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits, intervenció de substàncies tòxiques, protestes col·lectives, etc.—, és el CP de Quatre Camins el que presenta majors taxes (l'any 2022 presenta una taxa de 99,87 incidents per cada 100 persones internes), seguit del CP de Joves. Per consegüent, atenent que la violència en els centres penitenciaris és un element inherent de l'ecosistema, no tots els centres presenten un problema de violència intrainstitucional o de mala conducta institucional com a tal. De fet, hi ha centres amb taxes molt més baixes o inexistents de violència intrainstitucional com, per exemple, els centres oberts. Això permet concloure que els centres que necessiten una anàlisi més específica i de major profunditat amb la finalitat de reduir la violència intrainstitucional són principalment: CP de Joves, CP de Quatre Camins i CP de Mas d'Enric.

Tornant als incidents relatius a la violència autodirigida —aquest tipus de violència engloba les següents conductes: autolesió greu/lleu, mort per suïcidi i temptativa de suïcidi— cal remarcar que es produeix un augment exponencial i preocupant entre els anys 2017 i 2022. Així mateix, pel que fa a la tipologia o categoria d'altres incidents, una dada interessant que crida l'atenció és la disminució de les sobredosis greus o lleus durant el 2020, coincidint amb l'existència de 100 dies de confinament decretats per la Covid-19.

Probablement, les restriccions van generar la circulació d'una menor oferta de substàncies prohibides en els centres penitenciaris. Curiosament, això no es va traduir en un factor macro desestabilitzador que fes augmentar de forma significativa les xifres de violència intrainstitucional o de mala conducta.

En relació a les evasions i als intents d'evasió, durant la Covid-19 van disminuir, però l'any 2022 van augmentar amb força. Les defuncions per

causes de mort natural, sobredosi, agressió o altres, exceptuant el suïcidi, han disminuït l'any 2022 respecte a l'any 2017.

Respecte a la comprovació de l'efectivitat de l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi-C, a partir de les valoracions de risc (alt, mitjà i baix) de les 3.108 persones participants que componen la mostra, realitzades prèviament a la comissió de l'incident, assenyalen que el valor predictiu positiu més alt s'obté en la comparació de les categories: «alt» i «mitjà/baix»; «alt» i «baix»; i «alt» i «mitjà» (VPP=80,97%); per exemple, això indica que la probabilitat de cometre un incident de violència intrainstitucional en una persona privada de llibertat amb un nivell de risc «alt» (en referència a la primera categoria) és del 80,97%.

En aquest sentit, dels valors predictius negatius obtinguts després de comparar els diferents nivells de risc, el més baix, com és natural, correspon a la comparació de la categoria «alt» i «mitjà» (VPN=38,74%) i el més interessant es correspon amb la comparació entre «alt» i «baix» amb un VPN del 66,06%. Això assenjala que la probabilitat d'una persona interna de no cometre incidents de violència intrainstitucional com agressions entre membres de la població penitenciària o contra personal funcionari, entre altres, amb un nivell de risc «baix» és del 66,06% (comparació entre les categories de risc «alt» i «baix»). Cal dir que, la comparació entre les categories de nivell «alt/mitjà» i «baix» i, també la comparació entre «mitjà» i «baix» mostren un VPN del 66,06%.

En referència a l'Especificitat, entesa com la proporció de persones internes que no han comès violència intrainstitucional i amb un resultat de nivell de risc «baix» o «mitjà/baix» dependent de la comparació entre categories, mostra uns percentatges del 75,49% (comparació entre categories «alt/mitjà» i «baix») i del 93,34% («alt» i «mitjà/baix»). D'altra banda, la comparació entre la categoria «alt» i «baix» mostra una Especificitat del 91,89%. Pel que fa a la Sensibilitat, definida com la proporció de població privada de llibertat que ha comès violència intrainstitucional i amb un resultat «alt» o «alt/mitjà» en la valoració del risc, mostra uns percentatges baixos; del 59,33% en la comparació entre els nivells de risc «alt/mitjà» i «baix» en relació a les persones internes que van

cometre o no violència intrainstitucional, i del 29,73% quan els nivells «alt» i «mitjà» conformen una mateixa categoria en la comparació amb el risc «baix».

Amb tot plegat, aquests resultats suggereixen que s'hauria de variar el punt de tall per ajustar millor els nivells de risc (alt, mitjà i baix), així com revisar l'algoritme de valoració corresponent a l'escala de violència intrainstitucional utilitzada en l'actualitat. Però un aspecte important a tenir en compte en la modificació del punt de tall és que la variació comporta que els valors d'Especificitat i Sensibilitat puguin variar dins d'uns paràmetres i que aquesta decisió comporta que s'incrementi la Sensibilitat en perjudici de l'Especificitat. Per consegüent, aquesta decisió es traduirà en el diagnòstic de més falsos positius o falsos negatius segons els criteris derivats de la política de gestió penitenciària. En qualsevol cas, si el que es vol és incrementar la capacitat predictiva que en l'actualitat es situa en un valor AUC (estadístic c) de 0,674, s'hauria de treballar en la millora de la configuració dels factors de risc i de l'algoritme i no només en la variació del punt de tall.

De fet, els instruments generals i específics respecte a la violència carcerària segons els diferents estudis mostren valors AUC que oscil·len entre 0,55 i 0,75 (Campbell et al., 2009; Cunningham i Sorensen, 2006b; Cunningham et al., 2005; Newberry i Shuker, 2012; Warren et al., 2018). Tanmateix, cal fer una especial referència a la memòria tècnica de creació del protocol RisCanvi que segons l'àrea sota la corba (AUC) la capacitat de discriminació és igual a 0,85 (Andrés-Pueyo et al., 2010). També, altres recerques desenvolupades en el context penitenciari català mostren diferents models de regressió logística on l'àrea sota la corba (AUC) es va situar entre 0,74 i 0,82 (Arbach-Lucioni et al., 2012; Arbach-Lucioni i Martínez, 2013). No obstant això, es tracta de models de regressió on el constructe de la variable dependent violència intrainstitucional és diferent atès que engloba comportaments que no són exactament els mateixos en les diferents recerques. Per tant, és molt difícil establir una comparativa que permeti avaluar la capacitat predictiva.

Aquests estudis amb diferents constructes de la variable violència intrainstitucional posen de relleu la necessitat de concretar quins comportaments s'han de prioritzar en el constructe violència intrainstitucional

per part dels serveis penitenciaris amb la finalitat d'afinar la predicció futura d'aquesta conducta mitjançant l'escala de valoració del risc.

Encara que l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi-C amb la configuració i algoritme actuals i amb els comportaments de violència interpersonal (agressions entre persones internes i agressions d'aquestes a personal funcionari) es comporta relativament bé, com ja s'ha comentat abans, s'haurien de modificar els punts de tall entre els nivells de risc per tal d'optimitzar la predicció amb la configuració actual.

Pel que fa als factors de risc relacionats amb la violència intrainstitucional, dels 43 factors que componen el protocol RisCanvi-C, 37 es relacionen significativament amb la violència intrainstitucional, segons mostren els resultats estadístics reportats en el present estudi. De fet, podem trobar tant factors de risc estàtics com dinàmics susceptibles d'intervenció. Alguns del factors del RisCanvi-C associats a la violència intrainstitucional segons aquesta recerca són: el tipus de delictes base, l'edat en el moment del delictes, intoxicació durant la realització del delictes base, temps ininterromput a presó, història de violència prèvia, inici de l'activitat delictiva, nivell educatiu, problemes relacionats amb l'ocupació, manca de recursos econòmics, absència de plans viables de futur, antecedents delictius en la família d'origen, socialització problemàtica en la família d'origen, manca de suport familiar i social, pertinença a bandes delictives (o té amistats delinqüents), pertinença a grups socials de risc, abús o dependència de les drogues, abús o dependència a l'alcohol, trastorn mental sever psicòtic o bipolar, resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric, pobre afrontament a l'estrès, intents o conductes d'autolesió, actituds pro-criminals o valors antisocials, temeritat, impulsivitat i inestabilitat emocional, irresponsabilitat, hostilitat, baixa capacitat mental i intel·ligència, etc. Cal remarcar que molts d'aquests factors coincideixen amb troballes d'altres recerques sobre la violència carcerària (Arbach-Lucioni et al., 2012; Butler et al., 2022; Cunningham et al., 2008; Cunningham i Sorensen, 2006b; DeLisi et al., 2004; Flanagan, 1980; James i Glaze, 2006; Mears et al., 2013; Pierce et al., 2018; Rocheleau, 2013; Siennick et al., 2013).

A més, el tipus de delictes base té una força d'associació mitjana amb la violència intrainstitucional. En concret, les dades mostren que existeix una major probabilitat de violència intrainstitucional en els interns que es troben a la presó per un delictes contra la propietat. En la mateixa línia del que s'ha observat en la present investigació, alguns estudis han reportat xifres més elevades de violència carcerària en població interna que presenta delictes contra la propietat i menys actes de violència en persones recluses que compleixen condemna per delictes greus com l'assassinat (Cunningham et al., 2005; Sorensen i Cunningham, 2010).

En síntesi, el protocol RisCanvi-C recull, entre els seus factors, el coneixement científic més rellevant entorn als factors de risc de la teoria o perspectiva referent a la importació. Per tant, la incorporació d'aquests factors de risc, especialment els dinàmics, permet a aquest protocol la gestió, disseny i planificació de programes d'intervenció específics amb la finalitat de reduir els actes de violència intrainstitucional en aquelles persones que presentin un risc «alt» o «mitjà» d'executar aquest tipus de conductes en un futur pròxim de sis mesos. Això comporta la necessitat d'incorporar un pla de xoc o d'intervenció precoç amb l'abordatge de les necessitats criminògenes que permeti reduir el risc de violència intrainstitucional.

El model de regressió logística exploratori amb factors de risc associats amb la violència intrainstitucional ens mostra una capacitat de discriminació del model amb un valor AUC de 0,782, sent aquest valor superior al reportat en la prova de contrast (AUC de 0,674). En aquest model, dels tretze factors de risc procedents del RisCanvi-C que actuen com a predictors només un, resposta limitada al tractament, no ha estat un predictor significatiu. De fet, la majoria d'ells podrien ser emprats i valorats en una hipotètica avaluació realitzada en el moment d'ingrés de la persona interna. Així mateix, aquest model mostra clarament que existeix la possibilitat de millora de l'escala de violència intrainstitucional amb la combinació de factors de risc que componen el protocol.

Una de les limitacions d'aquest estudi és no disposar d'informació relativa al grup no violent (població privada de llibertat que no va cometre cap mena

d'incidents) al llarg de tota la seva condemna, ja que només es sap que no han comès violència dins el període 2017-2022. Per consegüent, existeix la possibilitat que alguna de les persones privades de llibertat que conformen el grup no violent al llarg del compliment de la seva condemna cometin alguna conducta de violència intrainstitucional. També hi ha la possibilitat que els i les participants hagin comès algun incident entre 2017 i 2022 però aquest no hagi estat registrat pel personal penitenciari. Aquests supòsits entrarien en la xifra negra de violència intrainstitucional. Per tant, en futures recerques s'hauria de tenir en compte configurar el grup no violent amb persones internes que hagin complert la totalitat de la condemna sense incidents.

7. Propostes

Respecte a l'escala de violència intrainstitucional del RisCanvi-C es recomana variar els punts de tall amb la finalitat d'ajustar i afinar l'estratificació dels nivells finals de risc (alt, mitjà i baix). Els resultats de l'anàlisi de contrast suggereixen la realització d'aquest ajust. A més, en el calibratge de l'escala s'hauria de valorar quines conductes prioritzar amb l'objectiu d'afinar més la predicció, per exemple, les agressions greus/lleus a personal funcionari o entre població interna, etc. De fet, el constructe «violència intrainstitucional» engloba diverses conductes com són les temptatives d'agressió o d'agressió psiquiàtrica a personal funcionari que potser influeixin en l'eficiència de la predicció.

D'altra banda, seria interessant comparar la configuració de factors de risc corresponent a l'escala de violència intrainstitucional en un model de regressió amb l'exploració de diferents models amb la finalitat d'incorporar canvis en la configuració de factors, així com modificar l'algoritme amb la finalitat d'incrementar la capacitat predictiva de l'escala. L'avanç científic i el manteniment sostingut en el temps del protocol, especialment d'aquesta escala, potser fan necessària aquesta revisió tècnica. Això no vol dir que el protocol funcioni malament —com ja hem comentat, es troba en el rang predictiu de la resta d'instruments d'aquest tipus—, però si busquem l'excel·lència, aquesta seria una acció recomanable.

En relació a les avaluacions mitjançant el protocol RisCanvi-C s'ha trobat que 7.302 persones recluses que havien comès violència intrainstitucional no posseïen valoració del risc o aquesta no tenia validesa, atès que presentava més de sis mesos (180 dies) o estava realitzada amb posterioritat a l'incident de violència intrainstitucional. Per consegüent, si el que es pretén és la prevenció de la violència intrainstitucional és important realitzar les avaluacions de risc al més aviat possible, a temps i cenyint-se a la validesa de la predicció, que en el protocol multi-escala RisCanvi és de sis mesos. A més, permet ser proactius en la lluita contra la violència a la presó i evitar reaccionar quan la persona interna ja ha comès un incident de violència intrainstitucional.

D'altra banda, encara que desconeixem les intervencions que es realitzen, ja que no és l'objectiu d'aquest treball de recerca, entenem que potser és important i interessant implementar un programa especial d'intervenció amb gradients terapèutics específics per a aquella població privada de llibertat amb un alt risc de violència intrainstitucional, sempre i quan les avaluacions de risc es realitzin amb la màxima celeritat des del moment de l'ingrés a presó. Això permetria treballar i moure's en l'àmbit de la prevenció primària i secundària.

Finalment, es proposa analitzar en profunditat, i més específicament els centres penitenciaris amb una major taxa d'incidents de violència intrainstitucional com són el CP de Joves, CP de Quatre Camins i CP de Mas d'Enric, des de les teories o perspectives de la privació, gestió o control administratiu i no només des de la teoria de la importació per tal de poder proposar mesures d'intervenció que permetin millorar la gestió i prevenció de la violència en els centres penitenciaris. Cal tenir en compte que el problema de la violència intrainstitucional és complex i no esdevé d'un únic factor, sinó de la presència i interacció de múltiples factors de risc (estàtics i dinàmics) presents en les persones internes o derivades de l'entorn, la gestió, o el control administratiu. Per això també és important avançar en la recerca científica identificant factors o variables de les teories de la privació i de la gestió o control administratiu. Per tant, seria important analitzar de forma més específica i detallada, tenint en compte les tres perspectives teòriques i el coneixement criminològic, els centres penitenciaris amb una major incidència de violència intrainstitucional per a poder proposar mesures d'intervenció des de les tres òptiques (teoria de la importació, privació i gestió o control administratiu), atès que les causes de la violència convergeixen en un problema on multitud de factors i processos causals conflueixen en un ecosistema com és la presó.

8. Referències bibliogràfiques

- Agnew, R. (2001). Building on the foundation of general strain theory: Specifying the types of strain most likely to lead to crime and delinquency. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38(4), 319–361.
- Andrés-Pueyo, A, Férez-Mangas, D., i Nguyen, T. (2018). Mejora del programa RISCANVI para la predicción de la violencia intrainstitucional en prisiones (Informe no publicat). Departamento de Justicia de la Generalitat de Cataluña.
- Andrés-Pueyo, A., Arbach-Lucioni, K., i Redondo, S. (2010). Informe RISCANVI. Memoria técnica de la construcción del protocolo y las escalas de valoración del riesgo de violencia para delincuentes violentos (RISCANVI-S, RISCANVI-C y E-RISCANVI). Volumen Primero. Informe Técnico. Cataluña: Generalitat de Cataluña.
- Andrews, D. A., i Bonta, J. (2003). *The Level of Service Inventory-Revised*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Arbach-Lucioni, K., Martínez-García, M., i Andrés-Pueyo, A. (2012). Risk Factors for Violent Behavior in Prison Inmates: A Cross-Cultural Contribution. *Criminal Justice and Behavior*, 39(9), 1219–1239.
- Arbach-Lucioni, K., i Martínez, M. (2013). Factores de riesgo de conducta violenta intrainstitucional en internos penitenciarios. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- Bales, W. D., i Mears, D. P. (2008). Inmate social ties and the transition to society: Does visitation reduce recidivism? *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45(3), 287–321.
- Bieneck, S., i Pfeiffer, C. (2012). *Viktimisierungserfahrungen im Justizvollzug*. Hannover.
- Blevins, K. R., Listwan, S. J., Cullen, F. T., i Jonson, C. L. (2010). A general strain theory of prison violence and misconduct: An integrated model of inmate behavior. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26(2), 148–166.

Bottoms, A. E. (1999). Interpersonal Violence and Social Order in Prisons. *Crime and Justice*, 26, 205–281.

Brabyn, L., Day, A., Grace, R., i Tamatea, A. (2023). Understanding prison violence in Aotearoa New Zealand using machine learning. *New Zealand Geographer*, (February), 1–12.

Braga, T., De Castro-Rodrigues, A., Di Folca, S. M. S., i Gonçalves, R. A. (2019). How Dark are Dark Figures? Official and Self-Report Rates of Inmate-On-Inmate Victimization. *Victims and Offenders*, 14(6), 745–757.

Butler, M., McNamee, C. B., i Kelly, D. (2022). Risk Factors for Interpersonal Violence in Prison: Evidence From Longitudinal Administrative Prison Data in Northern Ireland. *Journal of Interpersonal Violence*, 37 (15-16), NP14610-NP14632.

Campbell, M. A., French, S., i Gendreau, P. (2009). The prediction of violence in adult offenders: A meta-analytic comparison of instruments and methods of assessment. *Criminal Justice and Behavior*, 36(6), 567–590.

Cao, L., Zhao, J., i Van Dine, S. (1997). Prison disciplinary tickets: A test of the deprivation and importation models. *Journal of Criminal Justice*, 25(2), 103–113.

Caravaca Sánchez, F., i Wolff, N. (2016). Self-report rates of physical and sexual violence among Spanish inmates by mental illness and gender. *Journal of Forensic Psychiatry i Psychology*, 27(3), 443–458.

Celinska, K., i Sung, H. en. (2014). Gender Differences in the Determinants of Prison Rule Violations. *The Prison Journal*, 94(2), 220–241.

Cihan, A., Davidson, M., i Sorensen, J. (2017a). Analyzing the heterogeneous nature of inmate behavior: Trajectories of prison misconduct. *The Prison Journal*, 97(4), 431–450.

Cihan, A., Davidson, M., i Sorensen, J. (2017b). Analyzing the Heterogeneous Nature of Inmate Behavior: Trajectories of Prison Misconduct. *Prison Journal*, 97(4), 431–450.

Cihan, A., i Sorensen, J. R. (2019). Examining Developmental Patterns of Prison Misconduct: An Integrated Model Approach. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63 (14), 2406-2421.

Clemmer, D. (1958). *The prison community*. book, New York: Rinehart.

Colvin, M. (2007). *Applying coercion and social prison organizations : The case of the penitentiary of New Mexico*. *The Prison Journal*, 87, 367–387.

Colvin, M., Cullen, F. T., i Vander Ven, T. (2002). *Coercion, social support, and crime: An emerging theoretical consensus*, 40(19), 19–42.

Cunningham, M. D., Reidy, T. J., i Sorensen, J. R. (2008). Assertions of “future dangerousness” at federal capital sentencing: Rates and correlates of subsequent prison misconduct and violence. *Law and Human Behavior*, 32(1), 46–63.

Cunningham, M. D., i Sorensen, J. R. (2006a). Actuarial models for assessing prison violence risk: revisions and extensions of the Risk Assessment Scale for Prison (RASP). *Assessment*, 13(3), 253–265.

Cunningham, M. D., i Sorensen, J. R. (2006b). Actuarial models for assessing prison violence risk: Revisions and extensions of the Risk Assessment Scale for Prison (RASP). *Assessment*, 13(3), 253–265.

Cunningham, M. D., i Sorensen, J. R. (2007). Predictive Factors for Violent Misconduct in Close Custody. *The Prison Journal*, 87(2), 241–253.

Cunningham, M. D., Sorensen, J. R., i Reidy, T. J. (2005). An actuarial model for assessment of prison violence risk among maximum security inmates. *Assessment*, 12(1), 40–49.

Day, J. C., Brauer, J. R., i Butler, H. D. (2015). Coercion and Social Support Behind Bars: Testing an Integrated Theory of Misconduct and Resistance in U.S. Prisons. *Criminal Justice and Behavior*, 42(2), 133–155.

DeLisi, M., Berg, M. T., i Hochstetler, A. (2004). Gang members, career criminals and prison violence: further specification of the importation model of inmate behavior. *Criminal Justice Studies*, 17(4), 369–383.

Dilulio, J. (1987). *Governing prisons: A comparative study of correctional management*. New York: Free Press.

Dominguez-Lara, S. A. (2018). La Odds ratio y su interpretación como magnitud del efecto en investigación. *Educación médica*, 19(1), 65–66.

Drury, A. J., i Delisi, M. (2010). The Past Is Prologue: Prior Adjustment to Prison and Institutional Misconduct. *The Prison Journal*, 90(3), 331–352.

Edgar, K., O'Donnell, I., i Martin, C. (2003). *Prison Violence: Conflict, Power, and Victimization (First)*. New York: Routledge.

Ellis, D., Grasmick, H. G., i Bernard, G. (1974). Violence in Prisons: A Sociological Analysis, 80(1), 16–43.

Escobar, J. (2019). *Violencia Penitenciaria: Modelo de Gestión y Análisis de Información*. Mauritius: Editorial Académica Española.

Férez-Mangas, D. (2010). *Delito y conducta violenta intrainstitucional en prisión [Tesis no publicada]*. Universidad de Barcelona.

Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS (and sex and drugs and rock “n” roll)*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Fisher, R. A. (1922). On the interpretation of chi square from contingency table, and the calculation of P. *Journal of the Royal Statistical Society*, 85, 87–94.

Flanagan, T. J. (1980). Time served and institutional misconduct: Patterns of involvement in disciplinary infractions among long-term and short-term inmates. *Journal of Criminal Justice*, 8(6), 357–367

- Flanagan, T. J. (1983). Correlates of Institutional Misconduct Among State Prisoners: A Research Note. *Criminology*, 21(1), 29–40.
- Fletcher, R., Fletcher, S. W., i Fletcher, G. S. (2016). *Epidemiología clínica*. Barcelona: Wolters Kluwer.
- Franklin, T. W., Franklin, C. A., i Pratt, T. C. (2006). Examining the empirical relationship between prison crowding and inmate misconduct: A meta-analysis of conflicting research results. *Journal of Criminal Justice*, 34(4), 401–412.
- French, S. A., i Gendreau, P. (2006). Reducing prison misconducts: What works! *Criminal Justice and Behavior*, 33(2), 185–218.
- Friedmann, P. D., Melnick, G., Jiang, L., i Hamilton, Z. (2008). Violent and disruptive behavior among drug-involved prisoners: Relationship with psychiatric symptoms. *Behavioral Sciences and the Law*, 26(4), 389–401.
- Gaes, G. G., i McGuire, W. J. (1985). Prison Violence: The Contribution of Crowding Versus Other Determinants of Prison Assault Rates. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 22(1), 41–65.
- Gallego, M., Ríos, J. C., i Segovia, J. L. (2010). *Andar 1 km en línea recta. La cárcel del siglo XXI que vive el preso*. Madrid: Universidad Pontificia Comillas.
- Gesch, C. B., Hammond, S. M., Hampson, S. E., Eves, A., i Crowder, M. J. (2002). Influence of supplementary vitamins, minerals and essential fatty acids on the antisocial behaviour of young adult prisoners. Randomised, placebo-controlled trial. *British Journal of Psychiatry*, 181(JULY), 22–28.
- Giallombardo, R. (1966). *Society of women : a study of a women's prison*. New York: John Wiley & Sons.
- Goetting, A., i Howsen, R. M. (1986). Correlates of Prisoner Misconduct. *Journal of Quantitative Criminology*, 2(1), 49–67.
- Goodstein, L., MacKenzie, D. L., i Shotland, R. L. (1984). Personal Control and Inmate Adjustment to Prison. *Criminology*, 22(3), 343–369.

Griffin, M. L., i Hepburn, J. R. (2006). The effect of gang affiliation on violent misconduct among inmates during the early years of confinement. Criminal Justice and Behavior, 33(4), 419–466.

Hancock, P., i Jewkes, Y. (2011). Architectures of incarceration: The spatial pains of imprisonment. Punishment and Society, 13(5), 611–629.

Hare, R. D. (2003). The Hare Psychopathy Checklist-Revised (2n ed.). Toronto, Ontario, Canada: Multi-Health Systems.

Harer, M. D., i Langan, N. P. (2001). Gender differences in predictors of prison violence: Assessing the predictive validity of a risk classification system. Crime and Delinquency, 47(4), 513–536.

Harer, M. D., i Steffensmeier, D. J. (1996). Race and prison violence. Criminology, 34(3), 323-356.

Harris, G. T., Rice, M. E., i Quinsey, V. L. (1993). Violent Recidivism of Mentally Disordered Offenders: The Development of a Statistical Prediction Instrument. Criminal Justice and Behavior, 20(4), 315–335.

Harris, G. T., Rice, M. E., Quinsey, V. L., i Cormier, C. A. (2015). Violent offenders: appraising and managing risk. Washington: American Psychological Association.

Huebner, B. M. (2003). Administrative determinants of inmate violence: A multilevel analysis. Journal of Criminal Justice, 31(2), 107–117.

Irwin, J., i Cressey, D. R. (1962). Thieves, convicts and the inmate culture. Social Problems, 10(2), 142–155.

James, D. J., i Glaze, L. E. (2006). Mental Health Problems of Prison and Jail Inmates. Bureau of Justice Statistics Special Report

Jiang, S., i Fisher-Giorlando, M. (2002). Inmate Misconduct: A Test of the Deprivation, Importation, and Situational Models. The Prison Journal, 82(3), 335–358.

- Kroner, D. G., i Mills, J. F. (2001). The accuracy of five risk appraisal instruments in predicting institutional misconduct and new convictions. *Criminal Justice and Behavior*, 28(4), 471–489.
- Kuanliang, A., Sorensen, J. R., i Cunningham, M. D. (2008). Juvenile inmates in an adult prison system: Rates of disciplinary misconduct and violence. *Criminal Justice and Behavior*, 35(9), 1186–1201.
- Lahm, K. F. (2008). Inmate-on-inmate assault: A multilevel examination of prison violence. *Criminal Justice and Behavior*, 35(1), 120–137.
- Mears, D. P., Stewart, E. A., Siennick, S. E., i Simons, R. L. (2013). The Code Of The Street And Inmate Violence: Investigating The Salience Of Imported Belief Systems. *Criminology*, 51(3), 695–728.
- Modvig, J. (2014). Violence, sexual abuse and torture in prisons. In S. Enggist, L. Møller, G. Galea, i C. Udesen (Eds.), *Prison and Health* (pp. 19–26). Copenhagen: World Health Organization.
- Morey, L. C. (1991). *Personality Assessment Inventory: Professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Morey, L. C. (1999). *Personality Assessment Inventory*. In M. Maruish (Ed.), *The use of psychological testing for treatment planning and outcomes* (pp. 1083–1122). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Morin, K. M. (2016). The late-modern American jail: Epistemologies of space and violence. *Geographical Journal*, 182(1), 38–48.
- Morris, R. G., i Worrall, J. L. (2014). Prison architecture and inmate misconduct: A multilevel assessment. *Crime i Delinquency*, 60(7), 1083–1109.
- Mossman, D. (1994). Assessing Predictions of Violence: Being Accurate About Accuracy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(4), 783–792.
- Newberry, M., i Shuker, R. (2012). Personality Assessment Inventory (PAI) profiles of offenders and their relationship to institutional misconduct and risk of reconviction. *Journal of Personality Assessment*, 94(6), 586–592.

Ngo, F. T., Govindu, R., i Agarwal, A. (2015). Assessing the Predictive Utility of Logistic Regression, Classification and Regression Tree, Chi-Squared Automatic Interaction Detection, and Neural Network Models in Predicting Inmate Misconduct. American Journal of Criminal Justice, 40(1), 47–74.

Oliveira, F. M., Balbino, M. S., Zarate, L. E., Ngo, F., Govindu, R., Agarwal, A., i Nobre, C. N. (2023). Predicting inmates misconduct using the SHAP approach. Artificial Intelligence and Law.

Parrish, D. M. (2000). The evolution of direct supervision in the design and operation of jails. Corrections Today, 62(6), 84–88.

Pearson, K. (1900). On the criterion that given system of deviations from the probable in the case of a correlated system of variables is such that it can be reasonably supposed to have arisen from random sampling. Philosophical Magazine, 50(5), 157–175.

Pierce, M. B., Freiburger, T. L., Chapin, J. R., Epling, B., i Madden, T. J. (2018). Assessing the impact of visitation on inmate misconduct within a county jail. Security Journal, 31(1), 1–20.

Pont, J., Stöver, H., Gétaz, L., Casillas, A., i Wolff, H. (2015). Prevention of violence in prison - The role of health care professionals. Journal of Forensic and Legal Medicine, 34, 127–132.

Reisig, M. D. (1998). Rates of disorder in higher-custody state prisons: A comparative analysis of managerial practices. Crime and Delinquency, 44(2), 229–244.

Rice, M. E., i Harris, G. T. (2005). Comparing Effect Sizes in Follow-Up Studies: ROC Area, Cohen's d, and r. Law and Human Behavior, 29(5), 615–620.

Rocheleau, A. M. (2013). An Empirical Exploration of the "pains of imprisonment" and the level of prison misconduct and violence. Criminal Justice Review, 38(3), 354–374.

Sánchez, M., i Piñol, D. (2015). Condiciones de vida en los centros de privación de libertad en Chile: Análisis a partir de una encuesta aplicada a seis países de Latinoamérica (Report). Centro de Estudios en Seguridad Ciudadana.

Siennick, S. E., Mears, D. P., i Bales, W. D. (2013). Here and Gone: Anticipation and Separation Effects of Prison Visits on Inmate Infractions. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50(3), 417–444.

Skar, M., Lokdam, N., Liebling, A., Muriqi, A., Haliti, D., Rushiti, F., i Modvig, J. (2019). Quality of prison life, violence and mental health in Dubrava prison. *International Journal of Prisoner Health*, 15(3), 262–272.

Sorensen, J., i Cunningham, M. D. (2010). Conviction Offense and Prison Violence. *Crime i Delinquency*, 56(1), 103–125.

Sparks, R., Bottoms, A. E., i Hay, W. (1996). *Prisons and the problem of order*. book, Oxford: Clarendon Press.

Steiner, B., Butler, H. D., i Ellison, J. M. (2014). Causes and correlates of prison inmate misconduct: A systematic review of the evidence. *Journal of Criminal Justice*, 42(6), 462–470.

Steiner, B., i Wooldredge, J. (2008). Inmate versus environmental effects on prison rule violations. *Criminal Justice and Behavior*, 35(4), 438–456.

Steiner, B., i Wooldredge, J. (2017). Individual and Environmental Influences on Prison Officer Safety. *Justice Quarterly*, 34(2), 324–349.

Steiner, B., i Wooldredge, J. (2018). Prison Officer Legitimacy, Their Exercise of Power, and Inmate Rule Breaking. *Criminology*, 56(4), 750–779.

Steiner, B., i Wooldredge, J. (2020). *Understanding and reducing prison violence: an integrated social control-opportunity perspective (First)*. New York: Routledge/Taylor & Francis Group.

Steinke, P. (1991). Using situational factors to predict types of prison violence. *Journal of Offender Rehabilitation*, 17(1–2), 119–132.

- Sykes, G. M. (1958). *The society of captives : a study of maximum security prison*. Princeton (N.J.): Princeton University Press.
- Tartaro, C., i Levy, M. P. (2007). and *Direct Supervision Jails*, (1992), 395–417.
- Toch, H. (1985). Warehouses for People? *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 478(1), 58–72.
- Useem, B., i Reisig, M. D. (1999). Collective action in prisons: Protests, disturbances, and riots. *Criminology*, 37(4), 735–760.
- Useem, B., i Piehl, A. M. (2006). Prison buildup and disorder. *Punishment and Society*, 8(1), 87–115.
- Warren, J. I., South, S. C., Burnette, M. L., Rogers, A., Friend, R., Bale, R., i Van Patten, I. (2005). Understanding the risk factors for violence and criminality in women: The concurrent validity of the PCL-R and HCR-20. *International Journal of Law and Psychiatry*, 28(3), 269–289.
- Warren, J. I., Wellbeloved-Stone, J. M., Dietz, P. E., i Millspaugh, S. B. (2018). Gender and violence risk assessment in prisons. *Psychological Services*, 15(4), 543–552.
- Webster, C. ., Douglas, K. S., Eaves, D., i Hart, S. . (1997). *Assessing the Risk for violence (Version 2)*. Vancouver, British Columbia: Mental Health, Law, and Policy Institute, Simon Fraser University.
- Wener, R. (2006). Effectiveness of the direct supervision system of correctional design and management: A review of the literature. *Criminal Justice and Behavior*, 33(3), 392–410.
- Wolff, N., Blitz, C. L., Shi, J., Siegel, J., i Bachman, R. (2007). Physical violence inside prisons: Rates of victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 34(5), 588–599.
- Wolff, N., i Shi, J. (2009). *Type, Source, and Patterns of Physical Victimization: A Comparison of Male and Female Inmates*. *The Prison Journal*, 89(2) 172–191.

Wolff, N., Shi, J., i Bachman, R. (2008). Measuring Victimization Inside Prisons: Questioning the Questions. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(10), 1342–1362.

Wolff, N., Shi, J., i Blitz, C. L. (2008). Racial and Ethnic Disparities in Types and Sources of Victimization Inside Prison. *The Prison Journal*, 88(4), 451–472.

Woo, Y., Drapela, L., Campagna, M., Stohr, M. K., Hamilton, Z. K., Mei, X., i Tollesbol, E. T. (2019). Disciplinary Segregation's Effects on Inmate Behavior: Institutional and Community Outcomes. *Criminal Justice Policy Review*, 31(7), 1036–1058.

Woo, Y., Drapela, L., Campagna, M., Stohr, M. K., Hamilton, Z. K., Mei, X., i Tollesbol, E. T. (2020). Disciplinary Segregation's Effects on Inmate Behavior: Institutional and Community Outcomes. *Criminal Justice Policy Review*, 31(7), 1036–1058.

Wooldredge, J. (2020). Prison Culture, Management, and In-Prison Violence. *The Annual Review of Criminology*, 3(1), 166-188.

Wooldredge, J., Griffin, T., i Pratt, T. (2001). Considering hierarchical models for research on inmate behavior: Predicting misconduct with multilevel data. *Justice Quarterly*, 18(1), 202–231.

Wooldredge, J., i Steiner, B. (2013). Violent victimization among state prison inmates. *Violence and Victims*, 28(3), 531–551.

Wooldredge, J., i Steiner, B. (2014). A Bi-level Framework for Understanding Prisoner Victimization. *Journal of Quantitative Criminology*, 30(1), 141–162.

Yocum, R., Anderson, J., DaVigo, T., i Lee, S. (2006). Direct-supervision and remote-supervision jails: A comparative study of psychosocial factors. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(7), 1790–1812.

9. Annexos

9.1. Annex A: Descriptius dels incidents ocorreguts entre 2017 al 2022 segons el gènere, l'edat, la situació processal i la nacionalitat de les persones internes

Taula A1. Anàlisi descriptiva dels incidents en funció del gènere

Tipus d'incidents	Sexe					
	Home		Dona		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Agressió greu a funcionari	206	(94,9)	11	(5,1)	217	(100,0)
Agressió greu entre intern	399	(97,6)	10	(2,4)	409	(100,0)
Agressió greu a funcionari amb violència sexual	11	(100)	0	(0)	11	(100,0)
Agressió lleu a funcionari	1088	(90,8)	110	(9,2)	1198	(100,0)
Agressió lleu entre intern	15208	(90,7)	1552	(9,3)	16760	(100,0)
Agressió psiquiàtrica greu a funcionari	22	(91,7)	2	(8,3)	24	(100,0)
Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari	41	(93,2)	3	(6,8)	44	(100,0)
Alteracions greus d'ordre	2747	(93,4)	195	(6,6)	2942	(100,0)
Alteracions lleus d'ordre	1304	(90,2)	1414	(9,8)	1445	(100,0)
Autolesió greu	2				6	
Autolesió lleu	170	(92,9)	13	(7,1)	183	(100,0)
Evasió d'altres llocs	4326	(83,9)	828	(15,1)	5154	(100,0)
Evasió del mateix centre	46	(92,0)	4	(8,0)	50	(100,0)
Evasió del SEC/C. oberts	7	(100,0)	0	(0,0)	7	(100,0)
Incendi	6	(75,0)	2	(25,0)	8	(100,0)
Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits	407	(95,8)	18	(4,2)	425	(100,0)
Intervenció diners	8083	(94,7)	448	(5,3)	8531	(100,0)
Intervenció substàncies tòxiques	16	(94,1)	1	(5,9)	17	(100,0)
Mort per agressió	6356	(94,2)	390	(5,8)	6746	(100,0)
Mort per altres causes	3	(100,0)	0	(0,0)	3	(100,0)
Mort per causes naturals	39	(90,7)	4	(9,3)	43	(100,0)
Mort per sobredosi	71	(94,7)	4	(5,3)	75	(100,0)
Mort per suïcidi	18	(94,7)	1	(5,3)	19	(100,0)
Protestes col·lectives	52	(88,1)	7	(11,9)	59	(100,0)
Sobredosi greu	156	(89,7)	18	(10,3)	174	(100,0)
	166	(88,3)	22	(11,7)	188	(100,0)

Tipus d'incidents	Sexe					
	Home		Dona		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Sobredosi lleu	456	(90,5)	48	(9,5)	504	(100,0)
Temptativa d'agressió a funcionari	1265	(94,0)	81	(6,0)	1346	(100,0)
Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari	38	(90,5)	4	(9,5)	42	(100,0)
Temptativa d'evasió	51	(78,5)	14	(21,5)	65	(100,0)
Temptativa de suïcidi	438	(73,5)	158	(26,5)	596	(100,0)
Vagues	3484	(95,5)	166	(4,5)	3650	(100,0)
Total	5841	(91,4)	5528	(8,6)	63946	(100,0)

8

Nota: χ^2 (30, $n=63.946$) = 989,951; $p=,000$. V (de Cramer) = 0,124; $p=,000$.

Taula A2. Anàlisi descriptiva dels incidents en funció de l'edat

Tipus d'incidents	Edat					
	17 - 30 anys		31 - 89 anys		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Agressió greu a funcionari	107	(49,3)	110	(50,7)	217	(100,0)
Agressió greu entre intern	190	(46,5)	219	(53,5)	409	(100,0)
Agressió greu a funcionari amb violència sexual	3	(27,3)	8	(72,7)	11	(100,0)
Agressió lleu a funcionari	595	(49,7)	603	(50,3)	1198	(100,0)
Agressió lleu entre intern	8107	(48,4)	8653	(51,6)	16760	(100,0)
Agressió psiquiàtrica greu a funcionari	20	(83,3)	4	(16,7)	24	(100,0)
Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari	29	(65,9)	15	(34,1)	44	(100,0)
Alteracions greus d'ordre	1600	(54,4)	1342	(45,6)	2942	(100,0)
Alteracions lleus d'ordre	6159	(42,6)	8297	(57,4)	14456	(100,0)
Autolesió greu	86	(47,0)	97	(53,0)	183	(100,0)
Autolesió lleu	3067	(59,5)	2087	(40,5)	5154	(100,0)
Evasió d'altres llocs	20	(40,0)	30	(60,0)	50	(100,0)
Evasió del mateix centre	3	(42,9)	4	(57,1)	7	(100,0)
Evasió del SEC/C. oberts	2	(25,0)	6	(75,0)	8	(100,0)
Incendi	260	(61,2)	165	(38,8)	425	(100,0)
Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits	4167	(48,8)	4364	(51,2)	8531	(100,0)
Intervenció diners	5	(29,4)	12	(70,6)	17	(100,0)
Intervenció substàncies tòxiques	3029	(44,9)	3717	(55,1)	6746	(100,0)
Mort per agressió	0	(0,0)	3	(100)	3	(100,0)

Tipus d'incidents	Edat					
	17 - 30 anys		31 - 89 anys		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Mort per altres causes	3	(7,0)	40	(93,0)	43	(100,0)
Mort per causes naturals	2	(2,7)	73	(97,3)	75	(100,0)
Mort per sobredosi	1	(5,3)	18	(94,7)	19	(100,0)
Mort per suïcidi	17	(28,8)	42	(71,2)	59	(100,0)
Protestes col·lectives	86	(49,4)	88	(50,6)	174	(100,0)
Sobredosi greu	25	(13,3)	163	(86,7)	188	(100,0)
Sobredosi lleu	100	(19,8)	404	(80,2)	504	(100,0)
Temptativa d'agressió a funcionari	640	(47,5)	706	(52,5)	1346	(100,0)
Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari	23	(54,8)	19	(45,2)	42	(100,0)
Temptativa d'evasió	37	(56,9)	28	(43,1)	65	(100,0)
Temptativa de suïcidi	331	(55,5)	265	(44,5)	596	(100,0)
Vagues	899	(24,6)	2751	(75,4)	3650	(100,0)
Total	2961	(46,3)	34333	(53,7)	63946	(100,0)

3

Nota: χ^2 (30, $n=63.946$) = 1691,373; $p=,000$. V (de Cramer) = 0,163; $p=,000$.

Taula A3. Anàlisi descriptiva dels incidents en funció de la situació processal

Tipus d'incidents	Situació processal					
	Penat		Preventiu		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Agresió greu a funcionari	156	(71,9)	61	(28,1)	217	(100,0)
Agresió greu entre intern	324	(79,2)	85	(20,8)	409	(100,0)
Agresió greu a funcionari amb violència sexual	10	(90,9)	1	(9,1)	11	(100,0)
Agresió lleu a funcionari	741	(61,9)	457	(38,1)	1198	(100,0)
Agresió lleu entre intern	12321	(73,5)	4439	(26,5)	16760	(100,0)
Agresió psiquiàtrica greu a funcionari	15	(62,5)	9	(37,5)	24	(100,0)
Agresió psiquiàtrica lleu a funcionari	29	(65,9)	15	(34,1)	44	(100,0)
Alteracions greus d'ordre	2182	(74,2)	760	(25,8)	2942	(100,0)
Alteracions lleus d'ordre	11452	(79,2)	3004	(20,8)	14456	(100,0)
Autolesió greu	146	(79,8)	37	(20,2)	183	(100,0)
Autolesió lleu	3922	(76,1)	1232	(23,9)	5154	(100,0)
Evasió d'altres llocs	46	(92,0)	4	(8,0)	50	(100,0)

Tipus d'incidents	Situació processal					
	Penat		Preventiu		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Evasió del mateix centre	7	(100)	0	(0,0)	7	(100,0)
Evasió del SEC/C. oberts	8	(100)	0	(0,0)	8	(100,0)
Incendi	323	(76,0)	102	(24,0)	425	(100,0)
Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits	6638	(77,8)	1893	(22,2)	8531	(100,0)
Intervenció diners	11	(64,7)	6	(35,3)	17	(100,0)
Intervenció substàncies tòxiques	5611	(83,2)	1135	(16,8)	6746	(100,0)
Mort per agressió	3	(100)	0	(0,0)	3	(100,0)
Mort per altres causes	35	(81,4)	8	(18,6)	43	(100,0)
Mort per causes naturals	65	(86,7)	10	(13,3)	75	(100,0)
Mort per sobredosi	17	(89,5)	2	(10,5)	19	(100,0)
Mort per suïcidi	41	(69,5)	18	(30,5)	59	(100,0)
Protestes col·lectives	77	(44,3)	97	(55,7)	174	(100,0)
Sobredosi greu	169	(89,9)	19	(10,1)	188	(100,0)
Sobredosi lleu	478	(94,8)	26	(5,2)	504	(100,0)
Temptativa d'agressió a funcionari	918	(68,2)	428	(31,8)	1346	(100,0)
Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari	30	(71,4)	12	(28,6)	42	(100,0)
Temptativa d'evasió	44	(67,7)	21	(32,3)	65	(100,0)
Temptativa de suïcidi	420	(70,5)	176	(29,5)	596	(100,0)
Vagues	3255	(89,2)	395	(10,8)	3650	(100,0)
Total	49494	(77,4)	14452	(22,6)	63946	(100,0)

Nota: χ^2 (30, $n=63.946$) = 1112,394; $p=,000$. V (de Cramer) = 0,132; $p=,000$.

Taula A4. Anàlisi descriptiva dels incidents en funció de la nacionalitat

Tipus d'incidents	Regió de procedència					
	Espanyola		Estrangera		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Agressió greu a funcionari	89	(41,0)	128	(59,0)	217	(100,0)
Agressió greu entre intern	170	(41,6)	239	(58,4)	409	(100,0)
Agressió greu a funcionari amb violència sexual	7	(63,6)	4	(36,4)	11	(100,0)
Agressió lleu a funcionari	480	(40,1)	718	(59,9)	1198	(100,0)
Agressió lleu entre intern	7331	(43,7)	9429	(56,3)	16760	(100,0)
Agressió psiquiàtrica greu a funcionari	16	(66,7)	8	(33,3)	24	(100,0)

Tipus d'incidents	Regió de procedència					
	Espanyola		Estrangera		Total	
	n	(%)	n	(%)	n	(%)
Agressió psiquiàtrica lleu a funcionari	28	(63,6)	16	(36,4)	44	(100,0)
Alteracions greus d'ordre	1341	(45,6)	1601	(54,4)	2942	(100,0)
Alteracions lleus d'ordre	8195	(56,7)	6261	(43,3)	14456	(100,0)
Autolesió greu	100	(54,6)	83	(45,4)	183	(100,0)
Autolesió lleu	2629	(51,0)	2525	(49,0)	5154	(100,0)
Evasió d'altres llocs	30	(60,0)	20	(40,0)	50	(100,0)
Evasió del mateix centre	5	(71,4)	2	(28,6)	7	(100,0)
Evasió del SEC/C. oberts	6	(75,0)	2	(25,0)	8	(100,0)
Incendi	208	(48,9)	217	(51,1)	425	(100,0)
Intervenció d'objectes perillosos i/o prohibits	4136	(48,5)	4395	(51,5)	8531	(100,0)
Intervenció diners	9	(52,9)	8	(47,1)	17	(100,0)
Intervenció substàncies tòxiques	3949	(58,5)	2797	(41,5)	6746	(100,0)
Mort per agressió	1	(33,3)	2	(66,7)	3	(100,0)
Mort per altres causes	34	(79,1)	9	(20,9)	43	(100,0)
Mort per causes naturals	62	(82,7)	13	(17,3)	75	(100,0)
Mort per sobredosi	16	(84,2)	3	(15,8)	19	(100,0)
Mort per suïcidi	37	(62,7)	22	(37,3)	59	(100,0)
Protestes col·lectives	50	(28,7)	124	(71,3)	174	(100,0)
Sobredosi greu	159	(84,6)	29	(15,4)	188	(100,0)
Sobredosi lleu	389	(77,2)	115	(22,8)	504	(100,0)
Temptativa d'agressió a funcionari	620	(46,1)	726	(53,9)	1346	(100,0)
Temptativa d'agressió psiquiàtrica a funcionari	27	(64,3)	15	(35,7)	42	(100,0)
Temptativa d'evasió	29	(44,6)	36	(55,4)	65	(100,0)
Temptativa de suïcidi	277	(46,5)	319	(53,5)	596	(100,0)
Vagues	2198	(60,2)	1452	(39,8)	3650	(100,0)
Total	32628	(51,0)	31318	(49,0)	63946	(100,0)

Nota: χ^2 (30, $n=63.946$) = 1302,419; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,143; $p=,000$.

Taula A5. Evolució dels incidents segons la seva categoria entre els anys 2017 i 2022

Categories/tipologies d'incidents	Anys						Total
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Violència intrainstitucional							
Recompte	20.703	3.165	3.432	3.393	3.451	4.332	20.476
% Tipus	13,2	15,5	16,8	16,6	16,9	21,2	100
Alteracions/protestes							
Recompte	5.515	5.920	6.044	5.426	5.701	7.910	36.516
% Tipus	15,1	16,2	16,6	14,9	15,6	21,7	100
Violència autodirigida							
Recompte	387	655	799	982	1.374	1.795	5.992
% Tipus	6,5	10,9	13,3	16,4	22,9	30,0	100
Defuncions							
Recompte	26	23	21	30	17	23	140
% Tipus	18,6	16,4	15,0	21,4	12,1	16,4	100
Evasions							
Recompte	20	25	20	14	20	31	130
% Tipus	15,4	19,2	15,4	10,8	15,4	23,8	100
Altres							
Recompte	147	120	137	97	85	106	692
% Tipus	21,2	17,3	19,8	14,0	12,3	15,3	100

Nota: χ^2 (25, $n=63.946$) = 856,274; $p=,000$). V (de Cramer) = 0,052; $p=,000$.

9.2. Annex B: Taxes d'incidents de violència intrainstitucional i antinormatius o de mala conducta per cada 100 persones internes per centres penitenciaris

Taula B1. Evolució de la taxa d'incidents de violència intrainstitucional i antinormatius per cada 100 interns en els diferents centres penitenciaris

Centres penitenciaris	Anys					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
CP Brians 1						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	14,54	15,43	15,33	18,51	20,54	23,30
Taxa x 100 interns «antinormatius»	21,19	21,53	25,13	27,39	27,71	34,71

Centres penitenciaris	Anys					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
CP Brians 2						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	11,28	14,65	15,16	17,42	12,96	19,41
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	23,91	29,70	28,02	31,64	27,29	37,43
CP Dones de Barcelona						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	7,00	6,52	9,76	12,76	5,73	7,71
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	8,71	13,04	13,61	15,38	7,01	9,21
CP de Joves						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	43,35	59,51	48,77	51,92	53,69	80,80
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	55,06	53,21	33,94	49,87	48,69	75,09
CP d'Homes de Barcelona						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	7,72	-	-	-	-	-
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	9,10	-	-	-	-	-
CP Lledoners						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	19,49	13,72	13,90	18,10	18,11	26,32
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	40,56	34,13	34,78	32,12	42,76	61,59
CP Mas d'Enric						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	14,61	22,74	26,06	27,51	31,09	37,25
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	33,02	36,32	51,40	49,39	48,97	77,18
CP Obert 1 de Barcelona						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	0,0	-	-	-	-	-
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	0,58	-	-	-	-	-
CP Obert 2 de Barcelona						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	0,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	0,65	1,72	1,08	1,18	0,81	1,89
CP Obert de Girona						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Taxa x 100 interns «antinormatiu»	1,72	1,28	1,37	0,63	2,06	0,99
CP Obert de Lleida						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Centres penitenciaris	Anys					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Taxa x 100 interns «antinormatius»	3,06	2,46	5,88	4,79	6,64	7,42
CP Obert de Tarragona	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»						
Taxa x 100 interns «antinormatius»	1,49	3,16	0,56	0,95	0,00	1,01
CP Ponent						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	13,11	21,55	30,39	28,14	28,68	37,45
Taxa x 100 interns «antinormatius»	29,81	53,11	42,82	33,52	37,32	46,34
CP Puig de les Basses						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	18,53	21,88	28,68	34,87	26,11	26,61
Taxa x 100 interns «antinormatius»	39,34	36,71	47,89	50,21	33,15	61,96
CP Quatre Camins						
Taxa x 100 interns «violència intrainstitucional»	22,58	21,89	23,06	22,16	29,72	36,95
Taxa x 100 interns «antinormatius»	68,50	64,71	64,19	56,14	80,23	99,87

Nota: Les taxes s'han calculat tenint en compte la població reclusa de cada centre entre els anys 2017 i 2022. En la població penitenciària dels diferents centres s'han tingut en compte els diferents trasllats d'interns d'un centre a un altre.

9.3. Annex C: Estudi retrospectiu cas-control

Taula C1. Centres penitenciaris d'on procedeixen els subjectes de la mostra diferenciats pel grup d'estudi

Centres penitenciaris	Percentatge (Frequències)		
	Violent n=1.517	No Violent n=1.591	Total N=3.108
Brians 1	17,2 (261)	20,5 (326)	18,9 (587)
Brians 2	10,9 (165)	12,5 (199)	11,7 (364)
Dones BCN	2,0 (31)	4,1 (66)	3,1 (97)
Homes	3,5 (53)	1,6 (26)	2,5 (79)
Joves	21,4 (324)	12,1 (192)	16,6 (516)
Lledoners	8,7 (132)	9,4 (149)	9,0 (281)

Centres penitenciaris	Percentatge (Frequències)		
	Violent n=1.517	No Violent n=1.591	Total N=3.108
Mas d'Enric	8,0 (121)	6,2 (99)	7,1 (220)
Obert 1 de Barcelona	0,0 (0)	0,7 (11)	0,4 (11)
Obert 2 de Barcelona	0,1 (1)	2,8 (44)	1,4 (45)
Obert de Girona	0,1 (1)	1,7 (27)	0,9 (28)
Obert de Lleida	0,1 (1)	0,5 (8)	0,3 (9)
Obert de Tarragona	0,1 (2)	1,0 (16)	0,6 (18)
Ponent	9,0 (137)	10,7 (171)	9,9 (308)
Puig de les bases	10,6 (161)	8,9 (142)	9,7 (303)
Quatre Camins	8,4 (127)	7,2 (115)	7,8 (242)